

6

රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිය හා රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු

6.1 සමස්ත නිරක්ෂණ

විජි-19 වසංගතයට සහ විදේශීය අංශයේ බහුවිධ අනියෝගවලට එරෙහිව ආර්ථිකය ක්‍රියා කරන විට, ගොං දිග කාලීනව පැවති එන රාජ්‍ය මූල්‍ය අසම්බුලිතතා සහ ඇතැම් රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල අනෙක්ක්ෂීත ප්‍රතිච්චිත පිළිබඳ කරමින්, 2021 වසරේ දී මධ්‍යම රජයේ අයවැය මෙහෙයුම් කටයුතු දුර්වල විය. 2020 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස රාජ්‍ය ආදායම් තියුණු ලෙස පහත වැළැණු අතර, 2021 වසරේ දී එය ඉතිහාසයේ මෙතෙක් වාර්තා වූ අවම මට්ටම දක්වා පහත වැවෙනින් තවදුරටත් දුර්වල වියේ, වසංගතය මිනින් ඇති කරන ලද පසුගාමී ආර්ථික ක්‍රියාකාරීත්වය සහ 2019 වසර අවසානයේ සිට භදුන්වා දුන් ලිහිල් බඳු ක්‍රමය පවත්වාගෙන යැම් සඳහා කැප වී සිටීම යනාදී හේතු නිසාය. මේ අතර, වසංගතය ආශ්‍රිත වියදම් සමග වැළැඳුව් හා වෙනත සහ පොලී ගෙවීම් සඳහා වූ ඉහළ වියදම් හේතුවෙන්, සලකා බලනු ලබන කාලපරිවිහේදය තුළ දී රජයේ වියදම් අඩු වීමින් තොරව ඉහළ මට්ටමක පැවතුණි. ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ඉදෑද තෙය දීම් කැපී පෙනෙන වර්ධනයක් වාර්තා කළ ද, 2021 වසරේ දී රාජ්‍ය ආයෝජන සුඡ්‍ය වශයෙන් පහළ ගියේය. 1988 වසරේ සිට වාර්තා වූ ඉහළම අගය වෙත ලැඟා වෙමින්, සමස්ත අයවැය හිගය අපේක්ෂිත මට්ටමන් සැලකිය යුතු ලෙස අපගමනය වෙමින්, 2021 වසරේ දී පෙර වසරටත් වඩා පුළුල් විය. අනිතකර ගෝලිය වෙළදපාල ප්‍රමාණයා මෙන්ම ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වේච්ඡාත්ව තෙය ග්‍රෑන්ගත කිරීම් පහත වැටිමත් සමග විදේශීය මූල්‍යන මාර්ග සීමා වී තිබීම හේතුවෙන් අයවැය හිගය පියවා ගැනීම සඳහා වැඩි වශයෙන් දේශීය බැංකු අංශය, විශේෂයෙන්ම ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව, මහ රඳා පැවතීමට රජයට සිදු විය. වසංගතය හේතුවෙන් ඇති වූ සමාජ ආර්ථික අර්බුද හමුවේ රාජ්‍ය මූල්‍ය මෙහෙයුම්වල ක්‍රියාකාරීත්වය සුම්ව කිරීමට අවශ්‍ය විශාල අරමුදල් ප්‍රමාණයක් මහ බැංකුව රජය වෙත ලබා දුන් අතර, තෙය ගැනීමේ පිරිවැය අඩු මට්ටමක පවත්වා ගැනීම සඳහා 2021 වසරේ අගෝස්තු මාසය දක්වා ලිහිල් මූදල් ප්‍රතිපත්ති ස්ථාවරයක් පවත්වා ගෙන ගියේය. කෙසේ වෙතත්, බැංකු අංශය හරහා අයවැය හිගය මූල්‍යනය අධික ලෙස සිදු කිරීම උද්ධමනකාරී වන බැවින්, මහ බැංකුව හරහා මූල්‍යනය ක්‍රමානුකූලව අඩු කිරීම සහ දිගුකාලීන විදේශ මූල්‍යන විකල්ප වෙත යොමුවීම සඳහා ස්වීය ලෙස කටයුතු කිරීම මූල්‍ය ස්ථානීයවය රෙක ගැනීම සඳහා අනුගමනය කළ යුතු පියවර වේ. මේ අතර, 2021 වසර අවසන් වන විට මධ්‍යම රජයේ නොඩියුතු තෙය ප්‍රමාණය නාමික වශයෙන් සහ ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස ඉතා ඉහළ මට්ටමකට වර්ධනය වූ අතර, මෙය අයවැය හිගය යුතු පුළුල් වීම, වෙළදපාල පොලී අනුපාතික ඉහළ යැම් මෙන්ම, විනිමය අනුපාතිකය අවප්‍රමාණ වීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ඇති වූ විනිමය අනුපාතික විවෘතයේ බලපෑම ආදි හේතුන්වල ඒකාබද්ධ ප්‍රතිඵලයකි. ඉදිරියේ දී ආපසු ගෙවීමට ඇති විශාල තෙය වාරික සහ ප්‍රමාණවත් නොවන මූල්‍ය ගෛලා එම් මධ්‍යයේ විදේශ විනිමය සංවිතවල අඩු වීම මිනින් විදේශ අංශයේ දුවිලනා තත්ත්වය කවුරුවත් පිරිහීම යන කරුණු මත තෙය ග්‍රෑන්ගත කිරීමේ ආයතන විසින් ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වේච්ඡාත්ව තෙය ග්‍රෑන්ගත කිරීම් පහළ හෙළිම් මාලාවක් 2021 වසරේ දී සිදු කරන ලදී. ප්‍රමාණවත් තරමේ ආදායමක් නොලැබේ, රාජ්‍ය තෙය තිරසාරහාවය පිළිබඳ ගැටුප්‍රකාරී බව, රාජ්‍ය තෙය වර්ධනය වීම මධ්‍යයේ දේශීය බැංකු මූල්‍යන හරහා අයවැය හිගය මූල්‍යනය කිරීම, උද්ධමනය වෙශයෙන් ඉහළ යැම්, දේශීය මූල්‍ය පදන්ති ස්ථානීයවය සහ විදේශීය අංශය සම්බන්ධයෙන් මතුවන

අවදානම් තත්ත්ව හේතුවෙන් රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ ඉදිරි දැක්ම දුරටත් වී ඇත. මෙම පසුවෙම් යටතේ, රජයේ මූල්‍යන අවශ්‍යතා අවම කරමින් රජයේ ආදායම් රස් කිරීමේ ඉතා දුරටත් ගමන්මග තිරසාර ලෙස වෙනස් කිරීම සඳහා පුදුසු බඳු වර්ග හඳුන්වා දීම සහ බඳු පදනම ප්‍රථිලිං කිරීම මෙන්ම බඳු පරිපාලනය සක්තිමත් කිරීම හරහා ආදායම් වැඩි කිරීම මූලිකව අරමුණු කරගත් දැඩි රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාවක් ඇති කිරීමේ හියාමාර්ග හියාන්මක කිරීම කාලීන අවශ්‍යතාවය බවට පත්ව ඇත. මේ අතර, ඉදිරි කාලයේ දී රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතාව ඇති කිරීමේ ගමන්මගින් පරිබාහිර නොවීම තහවුරු කිරීම සඳහා රජය විසින් ක්ෂේත්‍රීක කරන විරින්වර සිදු කරන වියදම් ප්‍රතිපත්තිවලින් වැළකී සිටිමින් රජයේ වියදම් දැඩි ලෙස පාලනය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. ඒ අනුව, ආදායම් රස් කිරීම සක්තිමත් කරන අතර ප්‍රනරාවර්තන වියදම් පාලනය කිරීම මගින් ජ්‍යෙෂ්ඨ ජ්‍යෙෂ්ඨ සහ එමගින් මැදි කාලීනව ප්‍රාථමික ශේෂයේ අතිරික්තයක් වාර්තා කිරීමට වික්වසනිය සැලැස්මක් ඇතිව ඒකාබද්ධ ප්‍රයත්තායක් ගැනීම, රජයේ මෙය තිරසාර බව සහතික කිරීම සඳහා මෙම අවස්ථාවේ දී ඉතා වැදගත් වේ. පුදුසු සංශෝධන හරහා මධ්‍ය කාලීන මෙය කළමනාකරණ උපාය මාර්ගය (MTDS) අනුකූලව මෙය කළමනාකරණ හියාමාර්ග හියාන්මක කිරීම සහ මෙය ප්‍රතිපූහනය කිරීම සම්බන්ධයෙන් දැනට හියාන්මක කරන ප්‍රයත්තායන්, මෙය ආපසු ගෙවීමේ දුෂ්කරනා අවම කිරීමට මෙන්ම රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ නුදුරු කාලීන අවදානම් අඩු කිරීමට අත්‍යවශ්‍ය වේ.

6.2 රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති හියාමාර්ග¹

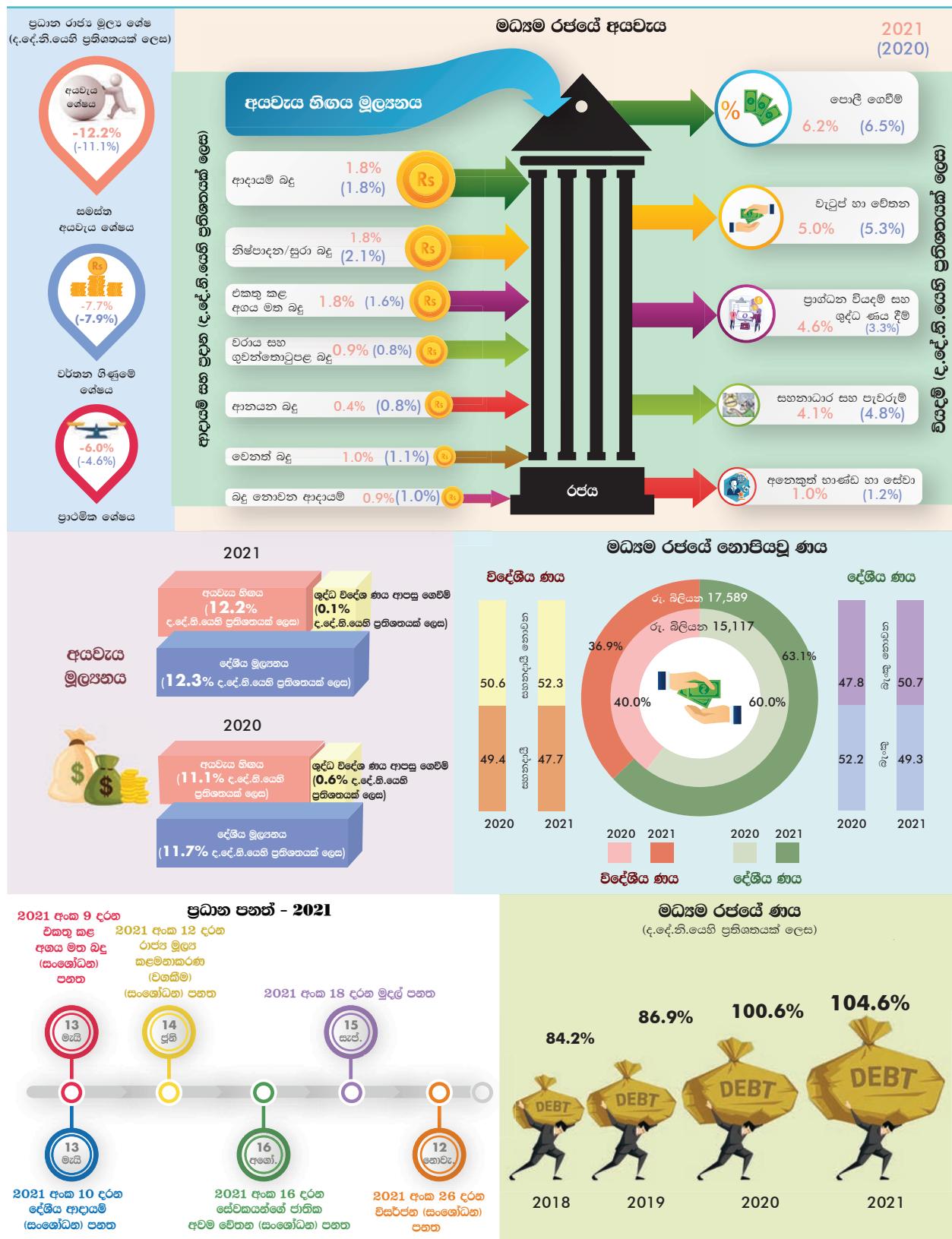
2021 වසරේ අයවැය මගින් යෝජිත රාජ්‍ය මූල්‍ය කුමෝපාය, රටේ ආර්ථික වර්ධනය සහ සංවර්ධනය සඳහා පුරුෂ අවශ්‍යතාවක් වන සාර්ව ආර්ථික ස්ථාපිතාව තහවුරු කිරීම අරමුණු කරගත්ත ද, අනියෝගාත්මක සාර්ව ආර්ථික තත්ත්වයන් සහ ප්‍රමාණවත් හා අරමුණට ගැලපෙන ප්‍රතිපත්ති මගින් සහායක් නොලදී, පමණට වඩා ගුහවාදී රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක හේතුවෙන් 2021 වසරේ දී අපේක්ෂිත රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිඵල අන්තර් කර ගැනීමට නොහැකි විය. රජයේ මූල්‍ය උපාය මාර්ගයට අනුකූලව, 2021 වසරේ දී ආදායම් ලැබීම් ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 10.7ක් දැක්වා ඉහළ යනු ඇතැයි ද, එමගින් අයවැය හිගය සහ මධ්‍යම රජයේ මෙය, පිළිවෙළින්, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 8.8ක් සහ සියයට 96.3ක් වනු ඇතැයි ද අපේක්ෂා කෙරුණි. රට හදන සෞඛ්‍යයෙන් දැක්ම යන ජාතික ප්‍රතිපත්ති රාමුව මගින් අපේක්ෂිත පරිදි, රජයේ මැදි කාලීන සාර්ව රාජ්‍ය මූල්‍ය වැඩසටහන මගින් දිලිඹුව තුරන් කිරීම සහ ආර්ථිකය යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම සඳහා අවධානය යොමු විය. රජය විසින් ආර්ථික සහ සමාර්ථය යටිතල පහසුකම් සඳහා සිදු කරනු ලබන ඉහළ ආයෝජන සමග, කොට්ඨාස-19 වසංගතය වැනි අනැපේක්ෂිත ව්‍යසනයන්ගෙන් ජනතාව ආරක්ෂා කර ගන්නා අතරතුර, ප්‍රාදේශීය මට්ටමේ විෂමතාව අවම කිරීමට අපේක්ෂිතය. ඒ අනුව, ඉහළ සහ තිරසාර ආර්ථික වර්ධනයකට සහාය සලස්මින්, 2021 - 2025 සඳහා වන මැදි කාලීන සාර්ව රාජ්‍ය මූල්‍ය රාමුව

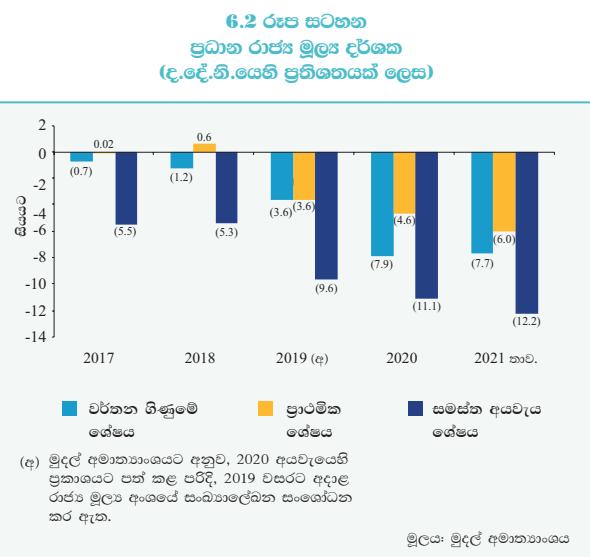
¹ මෙම කොටසේ සාකච්ඡා කර ඇති ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති හියාමාර්ග, 2021 ජනවාරි 01 සිට 2022 මාර්තු 15 දක්වා හියාන්මක වූ ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්ති ඇතුළත් 'ප්‍රධාන ආර්ථික ප්‍රතිපත්තිමය හියාමාර්ග' යන 12 වන විශේෂ සටහනෙන් වැඩුවටත පහදින් තර ඇත.

මගින් 2021 වසරේ දී රාජ්‍ය ආයෝජන ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 5.4ක් දැක්වා ඉහළ නැංවීමට සහ මැදි කාලීනව, සාමාන්‍යයක් ලෙස ගත් කළ, රාජ්‍ය ආයෝජන ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 5 - 6 ක අගයකට වඩා පවත්වා ගෙන යැම ඉලක්ක කෙරුණි. වියදම් තාරකිකරණ හියාමාර්ග අඛණ්ඩව කියාත්මක කිරීම තුළින්, ප්‍රනරාවර්තන වියදම් 2021 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 14.2ක අගයක පවත්වා ගෙන යැමටත්, එය 2025 වසර වන විට ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 12.3ක් දැක්වා තවදුරටත් අඩු කර ගැනීමටත් අපේක්ෂා කරන ලදී. මෙම අපේක්ෂිත ප්‍රවණතා ද සමග, රාජ්‍ය ආදායම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 14.2ක් දැක්වා ඉහළ යමින් 2025 වසර සඳහා වන අයවැය හිගය ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 4.0ක් දැක්වා පහත වැවෙනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරුණි. මේ අතර, නොවියවු මෙය ප්‍රමාණය, 2021 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 96.3ක් දැක්වා අඩු කර ගැනීමටත්, එය මැදි කාලීනව ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 75.5ක් දැක්වා තවදුරටත් අඩු කර ගැනීමටත් බලාපොරොත්තු විය. රාජ්‍ය ව්‍යවසායන් ප්‍රතිසංස්කරණය ද රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු මත ඇති කරන පිළිනය අවම කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය අංශයක් ලෙස හඳුනා ගත්නා ලදී. කෙසේ වෙතත්, 2021 වසර සඳහා ප්‍රකාශයට පත් කෙරුණු ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ඉලක්ක සපුරා ගැනීමට අපොහොසත් වූ යොමු ආදායම් ලැබීම් පහත වැට්ටම සහ රාජ්‍ය වියදම් අඩු කිරීමට නොහැකි වීමට හේතු වන අනියෝගාත්මක ආර්ථික පරිසරය සහ නොගැලපෙන ප්‍රතිපත්ති හමුවේ වඩා ගුහවාදී වූ උපක්ල්පන මත මෙම ඉලක්ක පදනම් වීම හේතුවෙනි.

6.1 රුප සටහන

රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ ක්‍රියාකාරක්වය

ආර්ථික කිහිපිත්ත්වා යටු තත්ත්වයට පත් වීම සහ ආර්ථික වර්ධනයට සහාය වීම සඳහා එහිල් බදු ක්‍රමයක් රඟය විසින් පවත්වා ගෙන යැමි, 2021 වසර තුළ දී රඟයේ ආදායම් ලැබීම් ඉරුවල වීමට හේතු විය. සංස්ථාපිත ආදායම් බදු, පුද්ගල ආදායම් බදු සහ එකතු කළ අගය මත බදුවලට අදාළව 2019 වසර අවසානයේ දී සිදු කරන ලද සංගේධින 2021 වසරේ දී එමෙන්ම පවත්වා ගෙන යන ලදී. ඒ අනුව, 2019 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ දී ප්‍රකාශයට පත් කළ බදු සංගේධින සහ 2020 වසරේ ජනවාරි සහ 2021 වසරේ අප්‍රේල් මාසවල දී ප්‍රකාශයට පත් කළ අනෙකුත් සංගේධින ඇතුළත් කරමින් 2017 අංක 24 දරන ආදායම් බදු පනත 2021 වසරේ මැයි මාසයේ දී සංගේධිනය කෙරුණි. මේ අමතරව, හඳුනාගන්නා ලද අප්‍රතිත් ආරම්භ කෙරුණු ව්‍යාපාරවලට, ඒවා ක්‍රියාත්මක කළ දිනයේ සිට වසර දෙකක කාලයක් සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසුව එම ව්‍යාපාර විසින් ලබන ලාභ සහ ප්‍රතිලාභ මත බදු විරාම කිහිපයක් ප්‍රදානය කරන ලදී. ඒ අනුව, ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රතිව්‍යුත්තියකරණය කළ ඉදිකිරීම් ද්‍රව්‍ය විකුණු ලබන ඕනෑම ව්‍යාපාරයක්, වෘත්තීය අධ්‍යාපනය සඳහා ප්‍රමිතිගත සහ පිළිගත් ආයතනයකින් වෘත්තීය අධ්‍යාපනය සාර්ථකව සම්පූර්ණ කිරීමෙන් පසු පුද්ගලයෙකු විසින් ආරම්භ කරනු ලබන ඕනෑම ව්‍යාපාරයක්, නේවාසික පුද්ගලයෙකු විසින් ශ්‍රී ලංකාවේහි බෝට්ට්ව සහ නොකා නිෂ්පාදනය සඳහා පවත්වා ගෙන යනු ලබන ඕනෑම ව්‍යාපාරයක්, සුරුය හෝ විදුලි බලය මෙගා ටොට් සියයකට නොඅඩු ඇගයක් නිපදවීමේ ධාරිතාව සහිතව පිහිටුවන ලද සහ එවැනි බලශක්තියක් ජාතික සැපයුමට සපයන ඕනෑම පුනර්ජනනීය බලයක්

ව්‍යාපාතියක් සහ ශ්‍රී ලංකාවේ දේශීය පුමය සහ දේශීය අමුදව්‍ය භාවිත කරමින් සන්නිවේදන ක්‍රියාව්‍ය සහ අදාළ උපාංග ඉදි කරන සහ ස්ථාපනය කරන හෝ එවැනි ඉදිකිරීමක් හෝ ස්ථාපනය කිරීමක් සඳහා අවශ්‍යතාක්ෂණීක සේවාවන් සපයන නේවාසික පුද්ගලයෙකු විසින් ආරම්භ කරනු ලබන ඕනෑම ව්‍යාපාරයක් මෙම බදු විරාම භුක්ති විදිමට සුදුසුකම් ලබයි. තවද, රන්, මැණික් හෝ ස්වර්ණාභරණ අපනයනය කිරීමෙහි නියුතී සිටින ව්‍යාපාරවල විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ඉපැයුම්, බහු ජාතික සමාගම විසින් ඕනෑම දේශීය බැංකුවක විදේශ ව්‍යවහාර මුදලින් තැන්පත් කරන පොලී ආදායම්, ශ්‍රී ලංකා දේපල වෙළඳාම් ආයෝජන හාර වෙත විකුණන ලද, පුවමාරු කරන ලද හෝ පවරන ලද ඉඩම් සහ ගොඩනගිලි මගින් පුද්ගලයෙකු විසින් ලබන උපලබාධ ලාභ, 2021 අංක 10 දරන දේශීය ආදායම් (සංගේධින) පනතෙහි විධිවිධානවලට යටත්ව, 2021 වසරේ අප්‍රේල් 01 වන දින සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි ආදායම් බදුවලින් නිදහස් කරන ලදී. තවද, 2022 වසරේ මාර්තු මාසයේ දී, 2017 අංක 24 දරන දේශීය ආදායම් පනතේ විධිවිධානවල සංකීරණහාවය ඉවත් කිරීමට සහ ආර්ථිකයේ නැගී එන අංශ සඳහා සහන සලසන අතරතුර, බදු අනුකූලතාව ඉහළ නැංවීමට විවිධ පාර්ශ්වයන්ගේ ඉල්ලීමෙන් ඉඩම් සලසම් එම පනතේ විධිවිධාන කිහිපයක් සංගේධිනය කිරීමට අමාත්‍ය මණ්ඩලයේ අනුමැතිය හිමි විය. මේ අතර, 2019 වසර අග හාගේ දී ක්‍රියාත්මක කරන ලද බදු සංගේධින ඇතුළත් කරමින් 2021 වසරේ දී 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බදු පනත සංගේධිනය කරන ලදී. වසර තුළ දී, රට තුළ අපනයන සහ විදේශීය සාප්‍ර ආයෝජන දිරිමත් කිරීම සඳහා නිශ්චිත ව්‍යාපාර/ව්‍යාපාති කිහිපයක් සඳහා සේස් බද්දෙන් සහ වරාය හා ගුවන් තොටුපළ සංවර්ධන බද්දෙන් නිදහස් කෙරුණි. ඒ අනුව, අපනයන හාණ්ඩ නිෂ්පාදනය කිරීමේ ක්‍රියාවලිය හරහා ලැබෙන සුන්ඩුන්/අපදුව්‍ය අපනයන කිරීමෙහි නිරත වී සිටින ඕනෑම ව්‍යාපාරයක්, ව්‍යාපාති ක්‍රියාත්මක කිරීමේ හෝ ඉදිකිරීමේ කාලය තුළ එක් එක් අදියරක දී එ.ජ. බොලර් මිලියන 50ක් හෝ රට වැඩි අගයක් ආයෝජනය කරන ඕනෑම ව්‍යාපාරයක් හෝ උපාංගමාර්ගික සංවර්ධන ව්‍යාපාතියක් විසින් සිදු කරන හාණ්ඩ ආනයනය කිරීම්, සේස් බදු සහ වරාය හා ගුවන් තොටුපළ සංවර්ධන බද්දෙන් නිදහස් කරන ලදී. තවද, කොට්ඨාස-19 වැළැක්වීමේ වැඩිසටහනට සහන ලබා දීම සඳහා වෙළඳ උපකරණ ආනයනය කිරීම ද වරාය හා ගුවන් තොටුපළ සංවර්ධන බද්දෙන් නිදහස් කෙරුණි. මේ අතර, ගොවීන් සඳහා අවශ්‍ය ආරක්ෂාව සැලසීමට සහ දේශීය වෙළඳපොල තුහළ මිල ඉහළ යැමි අඩු කිරීමට

ගත් සැපැයුම් පාර්ශ්වීය කළමනාකරණ ක්‍රියාමාර්ග ලෙස සහල්, අර්ථාපල්, බඩු ඉරිගු, කරවල, කිරී නිෂ්පාදිත, ලොකු එළුණු සහ හාල්මැස්සන් වැනි ආහාර අයිතම කිහිපයක ආනයන මත පනවා තිබු විශේෂ වෙළඳ හාණ්ඩ බදු සංශෝධනය කෙරුණි. පාර්ශ්වීක කටයුතු වේගවත්ව යථා තත්ත්වයට පත් කිරීම සහ ඒ හරහා ආදායම් ප්‍රවාහ වර්ධනය කිරීම ඉහත සඳහන් කළ ප්‍රතිපත්තිවල අරමුණ වුවත්, පාර්ශ්වීක කටයුතු යථා තත්ත්වයට පත් වීම මන්දාගාමී වීම හේතුවෙන් 2021 වසර තුළ දී ඉහළ රාජ්‍ය ආදායමක් ලැබේමට බාධා ඇති විය.

2021 වසර තුළ දී සහ 2022 වසර මුළු හාගයේ දී, බදු පැහැර හැරීම අවම කිරීමේ සහ බදු පරිපාලනයේ පවතින සංකීර්ණතා අවම කිරීමේ අරමුණ ඇතිව ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් හඳුන්වා දීමට රජය උත්සාහ කළේය. ඒ අනුව, අනෙකුත් කරුණුවලට ඉඩ සලසන අතරම, 2020 වසරේ මාර්තු 31 වන දිනට හෝ රට පෙර අවසන් වන ඕනෑම තක්සේරු වර්ෂයක් සඳහා අයබදු ප්‍රකාශයක් තුළ හෝ 2020 මාර්තු 31 වන දිනට හෝ රට පෙර අවසන් වන ඕනෑම බදු කාල සීමාවක් සඳහා මෙතෙක් හෙළි නොකෙරුණු, නමුත් බදු අය විය යුතු, සිය සැපැයුම්, ආදායම් සහ වත්කම් ස්වේච්ඡාවෙන් වාර්තා කිරීම සඳහා පුද්ගලයන්ට 2021 අංක 18 දින මුදල් පනතේ විධිවිධාන යටතේ බදු සමාව සඳහා තීති සම්පාදන ක්‍රියාත්මක කිරීමට පියවර ගන්නා ලදී. කෙසේ වෙතත්, බදු බලාත්මක කිරීම සඳහා ගක්තිමක ක්‍රියාත්මක කරන අතරම, වසරේ දී බදු සමාවෙන් උත්පාදනය වූ ආදායම රුපියල් මිලියන 174.6කට සීමා විය. කෙටි කාලීන ආදායම් හිගයන් සපුරා ගැනීම සඳහා බදු සමාවන් ක්‍රියාත්මක කරනු ලැබුවත්, අත්දකින ලද දත්ත මගින් පෙන්නුම් කෙරෙන ආකාරයට සාමාන්‍යයෙන් මෙම ප්‍රතිපත්ති මගින් අභේක්ෂිත ප්‍රතිඵල නොලැබෙන අතර, මෙවැනි ප්‍රතිපත්ති මගින් තීතියට අනුකූලව බදු ගෙවන්නන් අධෙරයමත් කරමින්, දුෂ්ණය සහ මුදල් විශුද්ධිකරණය පවා දිරිමත් කරනු ලැබේ. මේ අතර, මත්පැන්, දුම්වැටි, වාහන (වාහන එකලස් කිරීමේ කොටස් ඇතුළුව), විදුලි සංදේශ, ඔවුනු ඇල්මීම හා සූයුව සඳහා පවතින බදු වෙන්ත් සහ සේවා බද්දක් (SGST) පැනවීමේ පනත් කෙටුම්පතක් 2022 වසරේ ජනවාරි මාසයේ දී පාර්ලිමේන්තුවට ඉදිරිපත් කරන ලදී. විශේෂ හාණ්ඩ හා සේවා බද්ද පැනවීමේ අරමුණ වූයේ ඉහත සඳහන් කරන ලද හාණ්ඩ හා සේවා මත බදු වර්ග රසක් පැනවීමේ දී සහ පරිපාලනය කිරීමේ දී පැන නගින සංකීර්ණතා මගහරවා ගනිමින් බදු පරිපාලනයේ කාර්යක්ෂමතාව තහවුරු කිරීම ය. කෙසේ වෙතත්,

විශේෂ හාණ්ඩ හා සේවා බදු පනත් කෙටුම්පතට එරෙහිව ඉදිරිපත් කෙරුණු අහියාවනා සලකා බලමින්, එහි වගන්ති කිහිපයක් ආණ්ඩුකුම ව්‍යවස්ථාව සමග නොගැලපීම හේතුවෙන් එම විශේෂ හාණ්ඩ හා සේවා බදු පනත් කෙටුම්පත පාර්ලිමේන්තුවේ තුනෙන් දෙකක බඹුතරයකින් සහ ජනමත විවාරණයකින් සම්මත කළ යුතු බවට ග්‍රේෂ්යාධිකරණය විසින් තීරණය කරන ලදී. මේ අමතරව, බදු ආශ්‍රිත සියලුම මූලාශ්‍ර ලේඛනවල බදු ගෙවුම්කරු හඳුනා ගැනීමේ අංකය (TIN) හාවිත කිරීම අනිවාර්ය කිරීම සහ සියලුම සීමිත වගකීම් සහිත සමාගම් සඳහා විශුත් අයබදු ගොනු කිරීම අනිවාර්ය කිරීම වැනි බදු පරිපාලනය වැනි දියුණු කිරීමේ පියවර කිහිපයක් ගන්නා ලදී. රාජ්‍ය ආදායමේ කැපී පෙනෙන පහළ වැට්මට පිළියම් යෙදීම සහ දිගු කාලීන පදනමක් මත රජයේ මූල්‍යන වැනිදියුණු කිරීම සඳහා බදු ව්‍යුහය පිළිබඳ තැබ්ත සලකා බලා එය වඩාත් සරල කිරීම මෙන්ම බදු පරිපාලනය ගක්තිමත් කිරීම වර්තමානයේ දී අත්‍යවශ්‍ය කාර්ය වේ.

පාර්ශ්වය වශයෙන් අවදානමට ලක් විය හැකි කණ්ඩායම්වලට සහාය වන අතරතුර, වහංගතයේ බලපැමි අවම කිරීම සඳහා රජය විසින් අඛණ්ඩව සම්පත් යොදවන ලදී. ඒ අනුව, රජය විසින් පවතින සමාජ ආරක්ෂණ ජාල හරහා ජ්‍වලනෝපායන් සඳහා සහාය වෙමින් දීප ව්‍යාප්ත ප්‍රතිශක්තිකරණ වැඩසටහන වේගවත් ලෙස ක්‍රියාත්මක කරන අතරම, වසරාගතය පැනිමේ පාලනය කිරීමට සහ පුරවැසියන්ගේ ආරක්ෂාව සහතික කිරීමට තීරණාත්මක පියවර ගන්නා ලදී. රාජ්‍ය මූල්‍ය මෙහෙයුම් කෙරෙහි වසරාගතයෙන් එල්ල වූ ඉහළ පිඩියන හඳුනා ගනිමින්, 2021 වසර සඳහා අනුමත වී තිබු රුපියල් බිලියන 2,997ක ගය ගැනීමේ සීමාව තුළ සිමිලින් කොට්ඨෑ-19 වසරාගතය හා සම්බන්ධව මත්‍යන අවිනිශ්චිත වියදම් සපුරා ගැනීම සඳහා පාර්ලිමේන්තුව විසින් 2021 වසරේ ජ්‍යෙනි මාසයේ දී රුපියල් බිලියන 200ක පරිපුරක අයවැයක් අනුමත කරන ලදී. මේ අතර, 2022 වසරේ ජනවාරි මාසයේ දී, හාණ්ඩ සහ සේවාවල මිල ඉහළ යැම හේතුවෙන් පුද්ගලයින් විසින් මුහුණ දුන් ආර්ථික දුෂ්ණකරණ අවම කිරීමේ අරමුණ ඇතිව, රජය විසින් රුපියල් බිලියන 229ක සහන පැක්කෝයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. මෙම සහන පැක්කෝය යටතේ, සමෘද්ධී ප්‍රතිලාභීන් හට මසකට රුපියල් 1,000ක උපරිම සීමාවකට යටත්ව අනුපාත පදනම මත මාසික දීමනාවක් ප්‍රදානය කරන අතරතුර, 2022 ජනවාරි සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදී, විශ්‍රාම වැට්ටුප් ගණනය කිරීම සඳහා ඇතුළත් තොවන රුපියල් 5,000ක මාසික දීමනාවක් රාජ්‍ය තිලධාරීන්ට සහ විශ්‍රාමිකයන්ට ලබා දුන්නේය. මේ අමතරව, මහ කන්නයේ අජේක්ෂිත නිෂ්පාදන හානි හේතුවෙන්

අදින් ඉපැයීම් අලාභවලට හානිපුරණය කිරීම සඳහා ගොවියාගේ ආදායම වී කිලෝවකට රුපියල් 75ක් දක්වා ඉහළ නැංවීමේ අරමුණ ඇතිව, ගොවින්හට වී කිලෝවකට රුපියල් 25ක් අතිරේකව ගෙවීම, වතුකරයේ සැම ප්‍රවුලකටම කිලෝවකට රුපියල් 80ක සහනාධාර මිලකට පිටි කිලෝ 15ක් සැපයීම, පරවස් 20ට අඩු ගෙවතු වග කරන අයට රුපියල් 5,000ක් සහ පරවස් 20ට වැඩි ගෙවතු වග කරන අයට රුපියල් 10,000ක් ගෙවීම සහ අත්‍යවශ්‍ය ආහාර උච්ච හා ඔශ්‍ය නිෂ්පාදිත සඳහා අය කරන බඳු ඉවත් කිරීම ඇතුළුව සහන ක්‍රියාමාර්ග කිහිපයක් ම ක්‍රියාත්මක කිරීමට තවමත් ඉතිරිව ඇත. අයවැයෙන් අනුමත ප්‍රතිපාදන අනිබා ලබා දුන් සහන මගින් මහජනතාවට සහායක් සැලකීමට අදහස් කරන නමුත්, විශේෂයෙන්ම අඩු රාජ්‍ය ආදායමක් පවතින අවස්ථාවක දී, ගිය නොවන මූල්‍යකරණ විකල්ප හෝ අනෙකුත් වියදම්වල සැලකිය යුතු කඩා හැරීමක් නොමැතිව සහන ලබා දීම හේතුවෙන් ගිය තීරසාරනාවය පිළිබඳ ගැටුපු උගුකරන අතරම, උද්‍යමන සහ විදේශීය අංශ මත පිළින ඇතිකරමින්, අවසානයේදී මහජනතාව මත පැවතෙන බර සැහැල්පු කිරීම වෙනුවට, එය තවදුරටත් ඉහළ නැංවෙනු ඇත. එබැවින්, එවැනි සහන ක්‍රියාමාර්ග ක්‍රියාත්මක කළ යුත්තේ එම ප්‍රතිපත්ති මගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයට වන බලපෑම පිළිබඳ නිසි සැලකිල්ලක් දක්වමිනි.

රජයේ වියදම් අඛණ්ඩව ඉහළ යාම, ආදායම් රස් කිරීම දුර්වල වීම සහ දේශීය මූල්‍යන අවශ්‍යතා ඉහළ යැම් යන කරුණු සලකා බැලීමේ දී, ගිය ගැනීමේ සීමා මෙන්ම රාජ්‍ය මූල්‍ය තීක්‍රිවලට අදාළ ඉලක්ක සැවිරිය යුතු කාල සීමා සහ ප්‍රමාණාත්මක සීමා 2021 වසරේ දී සංගේධනය කරන ලදී. ඒ අනුව, රුපියල් බිලියන 2,000ක් වූ හාන්බාගාර බිල්පත් නිකුත් කිරීමේ සීමාව රුපියල් බිලියන 3,000ක් දක්වා ඉහළ නැංවීමේ යෝජනාව පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරන ලදී. මෙට අමතරව, 2021 වසරේ නොවැම්බර මාසයේදී දළ ගැනීමේ සීමාව රුපියල් බිලියන 3,397ක් දක්වා රුපියල් බිලියන 400ක්න් ඉහළ දැමීම සඳහා 2020 අංක 7 දරන විසර්පන පනත සංගේධනය කරන ලදී. මේ අතර, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස රාජ්‍ය ගිය ප්‍රමාණය සියයට 60ක් දක්වා අඩු කිරීමේ ගිය ඉලක්කය සපුරාලිය යුතු කාල සීමාව 2020 සිට 2030 දක්වා දීර්ස කළ අතර, රජය විසින් නිකුත් කරනු ලබන ඇපෙකරවල සීමාව ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 10 සිට සියයට 15ක් දක්වා වැඩි කිරීමට 2003 අංක 3 දරන රාජ්‍ය මූල්‍ය කළමනාකරණ (වගකීම්) පනත ද සංගේධනය කරන ලදී.

මධ්‍යම රජයේ අයවැය මත සැලකිය යුතු ගිය බරක් ඇති කරමින් බොහෝ අවස්ථාවල රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සිය මූල්‍ය බර රජය සකු බැංකු වෙත පැවරුවදී, රජය විසින් දිගින් දිගටම රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සඳහා පහසුකම් සලසන ලදී. ජාත්‍යන්තර යහ පිරිවයන්ට අනුකූලව විනිවිධාවය, සාධාරණත්වය, වගකීම සහ වගකීම සහතික කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සඳහා උපාය මාරුගික රාමුවක් ස්ථාපනය කිරීමේ අරමුණින්, ආයතනික පාලනය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ නිකුත් කරන ලදී. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි සහාපතිවරයාගේ සහ අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලයේ රාජකාරීවලට අදාළ විධිවිධාන මෙන්ම මහජන යහපත සුරක්ෂිත කිරීම සඳහා එම ආයතනවල පාර්ශ්වකරුවන් සමග සබඳතා ගොඩනැගීම මෙම මාර්ගෝපදේශවලට ඇතුළත් වේ. තවද, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්වලට අදාළ අරමුණු සාක්ෂාත් කර ගැනීම සහ කාර්ය සාධනය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ඒවායෙහි ව්‍යාපාරික හැඳිරීම සම්බන්ධයෙන් උපදෙස් සපයමින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් වෙත මෙහෙයුම් අත්‍යාපනක් නිකුත් කරන ලදී. මේ අතර, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ගේ ආයෝජනවලට පහසුකම් සැලකීම සඳහා ආයෝජනය පිළිබඳ කළමනාකරණ කම්ටුවක් අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් පත් කරන ලදී. වසංගතය හමුවේ ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවයේ පිරිහුණු මූල්‍ය කාර්ය සාධනය සැලකිල්ලට ගනිමින්, එහි මූල්‍ය ගක්‍රනාව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවය වෙත ඇපකර සහ සහන සලසන ලිපි (Letter of Comfort) නිකුත් කරන ලද අතර, එම ආයතනය වෙත ප්‍රාග්ධනය යෙද්වීමට රජය තීරණය කළේය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන්, 2020 වසරේ නොවැම්බර මාසයේදී මුළු මූදල රුපියල් බිලියන 27.7ක් වන වාරික දෙකක් සහ 2021 වසරේ අප්‍රේල් මාසයේදී අතිරේක රුපියල් බිලියන 18.0ක මූදලක් ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවයට නිකුත් කරන ලදී. මෙම මූදල 2020 වසරේ ඔක්තෝබර මාසයේ 26 වන දින අමාත්‍ය මණ්ඩලය විසින් අනුමත කරන ලද එ.ජ. බොලර් මිලියන 500ක ප්‍රාග්ධනිකරණ වැඩිසටහනේ කොටසක් විය. තවද, කෙටි කාලීන ගිය පහසුකම් සැපයීම අඛණ්ඩව සිදු කිරීම සඳහා රජය විසින් මහා හාන්බාගාරය ඔස්සේ එ.ජ. බොලර් මිලියන 205.4ක් සහ රුපියල් බිලියන 27.6කට සමාන කළ ඉකුත් වූ සියලු සහන සලසන ලිපි රජයේ බැංකු දෙක වෙත යළි නිකුත් කිරීම සඳහා අනුමැතිය මත පදනම්ව, 2021 වසරේ දී එ.ජ. බොලර් මිලියන 75ක තව කාරක ප්‍රාග්ධන පහසුකම් ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සේවය වෙත ලබා දෙන ලදී. ලංකා බනිජ තෙල්

සංස්ථාවේ දිනෙන් දින ඉහළ යන මූල්‍ය අලාභ සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස බැංකු ක්ෂේත්‍රයට එල්ල වන පිබිනය සැලැකිල්ලට ගනිමින්, 2021 වසරේ සහ 2022 වසරේ මුල් භාගයේ දී බනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාවේ දේශීය බනිජ තෙල් මිල ගණන් ඉහළ නාවමින් සංගේධනය කිරීමට රජය විසින් අවසර ලබා දෙන ලදී. කෙසේ වෙතත්, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් මගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය වෙත ඇති කෙරෙන බර අවම කිරීම පිණිස ප්‍රධාන රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සඳහා පිරිවැය පිළිබිමු කරන මිලකරණ යාන්ත්‍රණ ක්‍රියාත්මක කිරීම සහ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ගේ කාරෝක්ෂමතාව ඉහළ නැංවීම සඳහා ජ්‍යෙවා විනිවිද්‍යාවයකින් සුතුව ප්‍රතිච්‍යුහාගත කිරීම රජයේ ප්‍රමුඛතාවයක් විය යුතුය.

දුරවල ආදායම ඉපැයීමක් පැවතිම හඳුනා ගනිමින්, 2022 වසර සඳහා වන අයවැය මගින් කෙටි කාලීනව ආදායම වර්ධනය කිරීමේ ක්‍රියාමාරුග රජය විසින් හඳුන්වා දෙන ලදී. ඒ අනුව, 2022 අයවැයට අනුකූලව, 2022 වසරේ ජනවාරි 01 වැනි දින සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි මූල්‍ය ආයතනවල මූල්‍ය සේවා සැපියීම මත පනවා ඇති එකතු කළ අගය මත බඳු අනුපාතය සියයට 15ක සිට සියයට 18ක් දක්වා වැඩි කිරීම සඳහා 2002 අංක 14 දරන එකතු කළ අගය මත බඳු පනත සංශෝධනය කිරීමේ පනත් කෙටුම්පතක් 2022 වසරේ මාරුතු මාසයේ දී පාර්ලිමේන්තුව විසින් සම්මත කරන ලදී. මේ අතර, 2022 වසර සඳහා වන අයවැයෙන් යෝජනා කළ පරිදි, 2021 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ දී මත්පැන් සහ සිගරව් මත පනවා ඇති නිෂ්පාදන බද්ද ඉහළ නාවමින් සංශෝධනය කරන ලදී. 2017 අංක 24 දරන ආදායම් බඳු පනතේ විධිවිධානවලට අනුකූලව බඳු අය විය යුතු ආදායම ගණනය කරනු ලබන පුද්ගලයන්, හැවුල් ව්‍යාපාර සහ සමාගම් අතරින් 2020 වසරේ අප්‍රේල් 01 වන දිනත් ඇරඹින බඳු තක්සේරු වර්ෂය සඳහා බඳු අය විය යුතු ආදායම රුපියල් බ්ලියන 2ක් ඉක්මවා යන්නන් මත සියයට 25ක අනිතය මත බලපැවැත්වෙන අධිභාර බද්දක් පැනවීමේ අරමුණින් 2022 අංක 14 දරන අධිභාර බද්ද පනත බලාත්මක කරන ලදී. අනිතය මත බලපැවැත්වෙන මෛවැනි බදුවලින් වර්ෂයක් තුළ රාජ්‍ය ආදායම ඉහළ නැංවීමට අපේක්ෂා කළ දා, මෙම කාවකාලික බඳු ප්‍රිතිපත්ති මගින් තිරසාර පදනමක් මත රාජ්‍ය ආදායම උත්පාදනය කළ නොහැකිය. මේට අමතරව, එවැනි අනිතය මත බලපැවැත්වෙන පරිදි පනවනු ලබන බඳු මගින් ඇති කෙරෙන අවිනිශ්චිතතා හේතුවෙන් ආයෝජකයන්ගේ විශ්වාසයට සහ බඳු ගෙවීම සඳහා ඇති කැමුත්තට බාධා සිදු වනු ඇත.

2022 වසරේදී, සීමිත රාජ්‍ය මූල්‍ය අවකාශය සහ රටේ පවතින විදේශ විනිමය ද්‍රව්‍යීලතා හිගය මධ්‍යයේ රාජ්‍ය වියදම සාර්ථකව කළමනාකරණය කිරීමේ අරමුණ ඇතිව, රජය විසින් ක්‍රියාමාරුග කිහිපයක් හඳුන්වා දෙන ලදී. වසර තුළ දී, ආර්ථික ප්‍රතිලාභ සලකා බලා ප්‍රමුඛතා පදනම මත රාජ්‍ය ආයතන සිදු කරන අතර ම, වාහන, ගොඩනැගිලි සහ වෙනත් වත්කම් මිල දී ගැනීමේ වියදම් සීමා කිරීම, රාජ්‍ය ආයතන සඳහා නව ගොඩනැගිලි ඉදිකිරීම අත්හිටුවීම හරහා වියදම් තාරකිකරණය කිරීමට රජය කැපවිය. 2022 වසර සඳහා වන ආයවැයට අනුකූලව, රජයේ ආයතනවල විදුලිය සඳහා වන ප්‍රතිපාදන සියලුට 10කින් අඩු කිරීම, රාජ්‍ය ආයතනවල දුරකථන වියදම් සියලුට 25කින් අඩු කිරීම, අමාත්‍යවරුන් සහ රාජ්‍ය නිලධාරීන්හට ලබා දෙන ඉන්ධන දීමනාව මසකට ලිවර 5 බැංකින් අඩු කිරීම සහ නව කාර්යාල පරිග්‍රයන් ගොඩනැගිම වසර දෙකකට අත්හිටුවීම හරහා විවිධ වියදම් කපා හැරීමේ ක්‍රියාමාරුග රජය විසින් 2021 වසරේ නොවැම්බර මාසයේදී ප්‍රකාශයට පත් කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, ඉහළ යන රජයේ වියදම් සැලකිය යුතු ලෙස අඩු කිරීමට සහ එමගින් රජයේ මූල්‍ය තත්ත්වය වැඩිහිටුණු කිරීමට මෙවැනි පියවර ප්‍රමාණවත් නොවිය හැකිය. රටේ පවතින විදේශ විනිමය ද්‍රව්‍යීලතා හිගය හමුවේ, 2022 වසරේ මාරුතු මාසයේදී, වාහන, විදුලි සේවානා, වායු සම්කරණ සහ අනෙකුත් විදුලි උපකරණ භාවිතය අවම කිරීම ඔස්සේ රාජ්‍ය අංශයේ විදුලිය සහ ඉන්ධන පරිශෝරනය සීමා කිරීමට රජය විසින් මාරුගෝපදේශ කිහිපයක් නිකුත් කරන ලදී. තවද, ආයු අපේක්ෂාව ඉහළ යැම සහ එහි ප්‍රතිල්ලයක් ලෙස රාජ්‍ය සේවයේ ක්‍රියාකාරීව සිටීමට ඇති හැකියාව සැලකිල්ලට ගනිමත්, රටේ ගුම බලකාය ගක්තිමත් කිරීම සහ විශ්‍රාම වැටුප් ප්‍රතිලාභ සඳහා දරන්නට වන වියදම අඩු කිරීම සඳහා 2022 වසරේ ජනවාරි 01 වන දින සිට ක්‍රියාත්මක වන පරිදි රාජ්‍ය නිලධාරීන්ගේ අනිවාර්ය විශ්‍රාම ගැනීමේ වයස අවරුදු 65ක් දක්වා දිරස කරන ලදී. මේ අතර, 2022 වසරේ ජනවාරි 01 වන දින සිට බලපැවත්වෙන පරිදි රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි සේවකයින්ගේ අනිවාර්ය විශ්‍රාම ගැනීමේ වයස අවරුදු 62ක් දක්වා දිරස කෙරුණි.

ආපසු ගෙවිය යුතු විදේශ තාය ප්‍රමාණය විශාල
වීම සහ ප්‍රමාණවක් නොවන මූල්‍ය ගලා ජ්‍යෙම මධ්‍යයේ,
රටි විදේශ විනිමය සංවිත අඩු වීම සලකා බලමින්,
ප්‍රධාන ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡන්ව ග්‍රේණිගත කිරීමේ
ආයතන තුන විසින් 2021 වසරේ දී ශ්‍රී ලංකාවේ
ස්වේච්ඡන්ව තාය ග්‍රේණිගත කිරීම් පහත හෙළන
ලදී. එස් ඇත්තේ පිළි ගෝලිය තාය ග්‍රේණිගත කිරීමේ

6.1 සංඛ්‍යා සටහන

රාජ්‍ය මූල්‍ය කටයුතු පිළිබඳ සම්පිණිතා

සිංහල	2020 (අ.)	2021 (අ.)
රුපියල් මිලියන		
මුළු ආදායම සහ ප්‍රඛන	1,373,308	1,463,810
මුළු ආදායම	1,367,960	1,457,071
බඳ ආදායම	1,216,542	1,298,019
බඳ තොවන ආදායම	151,417	159,052
ප්‍රඛන	5,348	6,740
වියදම් සහ ගුද්ධ ගෙය දීම්	3,040,996	3,521,735
ප්‍රතාරුවර්තන	2,548,359	2,747,512
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව තොටියු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-123,428	-
ප්‍රාග්ධන සහ ගුද්ධ ගෙය දීම්	492,638	774,223
එයින් රාජ්‍ය ආයෝජන	811,773	789,636
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව තොටියු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-299,178	-
වර්තන ගිණුම් රේඛය	-1,180,399	-1,290,441
ප්‍රාථමික රේඛය	-687,386	-1,009,542
සමස්ත අයවැය රේඛය	-1,667,688	-2,057,925
මූල්‍යනය	1,667,688	2,057,925
විදේශීය මූල්‍යනය	-83,199	-13,901
දේශීය මූල්‍යනය	1,750,887	2,071,826
ද.දේශී.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස (අ.)		
මුළු ආදායම සහ ප්‍රඛන	9.1	8.7
මුළු ආදායම	9.1	8.7
බඳ ආදායම	8.1	7.7
බඳ තොවන ආදායම	1.0	0.9
ප්‍රඛන	0.04	0.04
වියදම් සහ ගුද්ධ ගෙය දීම්	20.2	21.0
ප්‍රතාරුවර්තන	17.0	16.3
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව තොටියු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-0.8	-
ප්‍රාග්ධන සහ ගුද්ධ ගෙය දීම්	3.3	4.6
එයින් රාජ්‍ය ආයෝජන	5.4	4.7
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව තොටියු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-2.0	-
වර්තන ගිණුම් රේඛය	-7.9	-7.7
ප්‍රාථමික රේඛය	-4.6	-6.0
සමස්ත අයවැය රේඛය	-11.1	-12.2
මූල්‍යනය	11.1	12.2
විදේශීය මූල්‍යනය	-0.6	-0.1
දේශීය මූල්‍යනය	11.7	12.3

මූල්‍යය: මුදල් අමාත්‍යාංශය

(අ) මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව, 2020 අයවැයෙහි ප්‍රකාශයට පත් කළ පරිදි.

2020 වර්තන ආදාය රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශය සංඛ්‍යාලක්ෂණවලට ගැලපීම් සිදු කර ඇත.

(ආ) නාමකරණය

(ඇ) 2020 වර්තන අදහන යා සංඛ්‍යාලක්ෂණ දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2022 මෑයි 29 දින නිකුත් කරන ලද පායෙකි දෙරුණි. ඇයිතම්තින්තු හැවිනා කර ඇත.

ආයතනය (S&P Global Ratings) මගින් ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වේච්ඡීත් ගෞන්තියක කිරීම 2021 වසරේ අගෝස්තු 27 වන දින 'CCC+ (ස්ථාවර)' සිට 'CCC+ (සෘණ)' දක්වා පහත හෙළන ලද අතර, 2022 වසරේ ජනවාරි 12 වන දින 'CCC (සෘණ)' දක්වා තවදුරටත් පහත හෙළන ලදී. ගිවි ගෙය ගෞන්තියක කිරීමේ ආයතනය (Fitch Ratings) විසින් 2020 වසරේ තොවැම්බර් 27 වන දින සිට වසරකට වැඩි කාලයක් 'CCC' වශයෙන්

ගෞන්තියක කිරීම පවත්වා ගෙන ගිය ද, එම ආයතනය විසිනුත් 2021 වසරේ දෙසැම්බර් 17 වන දින ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වේච්ඡීත් ගෞන්තියක කිරීම 'CCC' දක්වා පහත හෙළා ඇත. එසේම, මූඩ්ස් ආයෝජක සේවය (Moody's Investors Service) විසින් ද 2021 වසරේ ඔක්තෝබර් 28 වන දින ශ්‍රී ලංකාවේ ස්වේච්ඡීත් ගෞන්තියක කිරීම 'Caa1 (ස්ථාවර)' සිට 'Caa2 (ස්ථාවර)' දක්වා පහත හෙළන ලදී. රාජ්‍ය මූල්‍ය අසමතුලිතතා, විදේශීය මූල්‍යන අවශ්‍යතා සපුරාලීමේ දී රටට මුහුණ දීමට සිදු වී ඇති විදේශීය අංශයේ අභියෝග, ප්‍රතිඵත්තිමය ඉදිරි දක්ම අවිනිශ්චිත වීම සහ රාජ්‍ය මූල්‍ය ඒකාග්‍රතා ක්‍රියාවලිය මන්දාගාමී වීමේ අවදානම මෙම ගෞන්තියක කිරීමේ තීරණවලට මූලික වශයෙන් බලපා ඇත. කෙසේ වෙතත්, 2021 වසරේ ජුලි මාසයේ 27 වන දින කළ පිරුණු එ.ප. බොලර් මිලියන 1,000ක සහ ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡීත් බැඳුම්කර ඇතුළුව, සිය සියලු ගෙය සේවාකරණ වශයෙන් රාජ්‍ය විසින් 2021 වසරේ දී පියවු අතර, 2022 වසරේ ජනවාරි මාසයේ 18 වන දින කළ පිරුණු එ.ප. බොලර් මිලියන 500ක ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡීත් බැඳුම්කර ද පියවා ඇත.

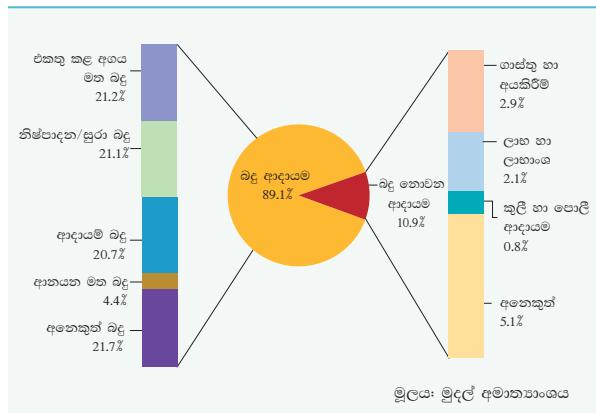
6.3 රෘතෝ අයවැය කටයුතු

ආදායම සහ ප්‍රඛන

ආදායම

2019 වසරේ අග හාගයේ සිට ලිභිල් බඳ ක්‍රමයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම් සමග, ද.දේශී.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස බඳ ආදායම ඉතිහාසයේ වාර්තා වූ අව්‍යුත් අගය දක්වා පහත වැවෙමින්, 2021 වසරේ දී රෘතෝ ආදායම මන්දාගාමී වර්ධනයක් වාර්තා කළේය. 2021 වසරේ දී, නාමික වශයෙන්, රෘතෝ ආදායම රුපියල් බිලියන 1,457.1ක් දක්වා වාර්ශික ලක්ෂණමය පදනම මත සියයට 6.5කින් ඉහළ ගිය ඇතර, එකතු කළ අගය මත බද්ද, ආදායම් බඳ, වරාය සහ ගුවන් තොවුපළ සංවර්ධන බද්ද සහ සේස් බද්ද වැනි බදුවලින් ලද ආදායම ඉහළ යැම මේ සඳහා හේතු විය. පෙර වසරේ පැවති රුපියල් බිලියන 1,216.5ක් වූ බඳ ආදායම 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 1,298.0ක් දක්වා සියයට 6.7කින් ඉහළ ගියේය. මේ අතර, ගාස්තු සහ අය කිරීම්, බඳ කුලී ආදායම, පොලී ආදායම සහ මහ බැංකුවෙන් ලැබෙන ලාභ පැවරුම අඩු වූවද, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ගෙන් ලද ලාභ හා ලාභාංග සහ සමාජ ආරක්ෂණ දායක මූදල්වලින් ලද ආදායම ඉහළ යැම හේතුවෙන්, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 151.4ක් වූ බඳ තොවන ආදායම, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 159.1ක් දක්වා ඉහළ

6.3 රෘප සටහන රාජ්‍ය ආදායමේ සංයුතිය - 2021

ගියේය. කෙසේ වෙතත්, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස රුපයේ ආදායම පෙර වසරේ පැවති සියයට 9.1 සිට 2021 වසරේ දී සියයට 8.7ක් දක්වා පහළ ගියේය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස බුදු ආදායම 2020 වසරේ දී සියයට 8.1ක් වැනි පහළ මට්ටමක පැවති අතර, සලකා බලන කාලපරිච්ඡය තුළ දී සියයට 7.7ක් දක්වා තවදුරටත් පහළ ගියේය. 2021 වසර තුළ දී, ලිඛිල් බුදු ක්‍රමය අඛණ්ඩව පැවතිම, විදේශීය අංශයේ පිඩිනය සම්බන්ධ කිරීම සඳහා ආනයන සීමා පැනවීම සහ ආර්ථික කටයුතු යටු තත්ත්වයට පත් වීම මන්දගාමී වීම හේතුවෙන්, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස රුපයේ ආදායම සහ බුදු ආදායම යන ද්විත්වයම්, නිදහසින් පසු වාර්තා වූ අවම අගයන් දක්වා පහළ ගියේය. මේ අතර, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස බුදු නොවන ආදායම, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 1.0ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී සියයට 0.9ක් දක්වා අඩු වූ අතර, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 5.3ක් වූ රුපය වෙත ලැබුණු ප්‍රදාන, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 6.7ක් දක්වා සුළු වශයෙන් ඉහළ යැමක් වර්තා කළේය.

නාමික වශයෙන්, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 268.2ක් වූ ආදායම බුදු මගින් ලද ආදායම, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 302.1ක් දක්වා සියයට 12.6කින් ඉහළ ගියේය. 2020 වසර ආරම්භයේ දී අභ්‍යන්තර උග්‍ර ආර්ථික සේවා ගාස්තුව හැර අනෙකුත් සියලුම ආදායම බුදු වර්ගවලින් ඉහළ ගිය ආදායම ලැබුම් මෙමගින් පිළිබඳ වේ. ආදායම බුදුවලින් ලද ආදායම ඉහළ යැමත් සමග, 2020 වසරේ දී මූල්‍ය බුදු ආදායමෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 22.1ක්ව පැවති සාම්‍රු බුදු ආදායම 2021 වසරේ දී 23.3ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. පසුගිය වසරට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම් යටු තත්ත්වයට පත් වීම සහ ආයතනවල කාර්ය සාධනයෙහි සිදු වූ වර්ධනය පිළිබඳ

කරමින්, සංස්ථාපිත හා සංස්ථාපිත නොවන බුදු මගින් ලැබෙන ආදායම, පෙර වසරේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 228.3 සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 273.6ක් දක්වා සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. අන්තිකාරම් පුද්ගල ආදායම බද්ද සහ රදවා ගැනීමේ බද්ද මගින් ලද ආදායම, 2020 වසරේ දී, පිළිවෙළින්, රුපියල් බිලියන 15.0 සහ 10.0 සිට සලකා බලන ලද කාලපරිච්ඡය තුළ දී, රුපියල් බිලියන 15.4ක් සහ 12.4ක් දක්වා සුළු වශයෙන් ඉහළ ගියේය. මේ අතර, 2020 වසරේ ජනවාරි මාසයේ දී ආර්ථික සේවා ගාස්තුව ඉවත් කිරීමෙන් පසුව, 2021 වසර තුළ දී ආර්ථික සේවා ගාස්තුව ලෙස එකතු වූ හිත මුදල්, රුපියල් බිලියන 0.7ක් විය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස ආදායම බුදුවලින් ලැබෙන ආදායම, 2020 වසරේ සිට බොහෝ දුරට නොවනස්ව පැවතෙමින්, 2021 වසරේ දී සියයට 1.8ක් ලෙස වාර්තා විය.

ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම යටු තත්ත්වයට පත් වීම හේතුවෙන් එකතු කළ අගය මත බද්ද මගින් ලැබෙන ආදායම ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, එකතු කළ අගය මත බුදු ආදායම, 2020 වසරේ දී පැවති රුපියල් බිලියන 233.8ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 308.2ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස එකතු කළ අගය මත බුදුවලින් ලැබෙන ආදායම 2020 වසරේ දී සියයට 1.6ක් වූ අතර, එය 2021 වසරේ දී සියයට 1.8ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. දේශීය ආර්ථික ක්‍රියාකාරකම ආශ්‍රිත එකතු කළ අගය මත බුදු ආදායම, 2020 වසරේ දී පැවති රුපියල් බිලියන 148.1 සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 185.5ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, ආනයන ආශ්‍රිත එකතු කළ අගය මත බුදු ආදායම, 2020 වසරේ දී පැවති රුපියල් බිලියන 85.7 සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 122.8ක් දක්වා වර්ධනය විය. එකතු කළ අගය මත බද්ද මූල්‍ය ආදායමේ සහ මූල්‍ය බුදු ආදායමේ ප්‍රතිගතයක් ලෙස, 2020 වසර තුළ දී, පිළිවෙළින්, සියයට 17.1ක් සහ 19.2ක් වූ අතර, 2021 වසරේ දී, මෙම බුදු ප්‍රතිගත පිළිවෙළින්, සියයට 21.2ක් සහ 23.7ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. මේ අතර, 2019 වසරේ දෙසැම්බර් මාසයේ දී ජාතිය ගොඩනැගියීමේ බද්ද අභ්‍යන්තර කිරීමෙන් අනතුරුව, 2021 වසරේ දී එම බද්දව අදාළ හිත මුදල් ලැබීම රුපියල් බිලියන 0.4ක් ලෙස වාර්තා විය.

වත්තු පවතින විදේශ විනිමය දුව්දිලතා ගැටුලු සැලකිල්ලට ගනිමින් මෝටර් රථ ආනයනය සඳහා පනවා ඇති සීමා අඛණ්ඩව ක්‍රියාත්මක කිරීම හේතුවෙන් නිෂ්පාදන බුදු ආදායම ලැබෙන ප්‍රහාර යුතුවල වීම නිසා නිෂ්පාදන / සුරා බුදු ආදායම 2021 වසරේ දී අඩු විය. ඒ අනුව, නාමික වශයෙන්,

6.2 සංඛ්‍යා සටහන

රුපස ආදායම සිල්බඳ සම්පූර්ණය

යිරියය	2020 (රු)	2021 (රු)
	රුපියල් ඩිලියන	
බදු ආදායම	1,216,542	1,298,019
ආදායම් බදු	268,249	302,115
එකතු කළ අය මත බදු	233,786	308,213
නිෂ්පාදන/සුරා බදු	321,932	306,861
ආනයන මත බදු	114,183	64,339
අනෙකුත් බදු	278,392	316,490
බදු නොවන ආදායම	151,417	159,052
මුළු ආදායම	1,367,960	1,457,071
ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස (උ)		
බදු ආදායම	8.1	7.7
ආදායම් බදු	1.8	1.8
එකතු කළ අය මත බදු	1.6	1.8
නිෂ්පාදන/සුරා බදු	2.1	1.8
ආනයන මත බදු	0.8	0.4
අනෙකුත් බදු	1.9	1.9
බදු නොවන ආදායම	1.0	0.9
මුළු ආදායම	9.1	8.7
මූල්‍ය: මිදෝ අමාත්‍යාංශය		
(අ) මූල්‍ය අමාත්‍යාංශය අනුව, 2020 අයවැයෙනි ප්‍රකාශයට පත් කළ පරිදි		
2020 වසරට අදාළ රුපස මූල්‍ය අංශයේ සාධාරණත්වවල ගැලුම් සිදු කර ඇත.		
(ආ) කාවකලික		
(ඇ) 2020 වර්ෂය සඳහා ජනගාලුවන හා සංඛ්‍යාලෘත්වන දෙපාර්තමේන්තුව විසින් 2022 මෑර්තු 29 දින නිෂ්පාදන දෙපාර්තමේන්තුව තුළිනා කර ඇත.		

නිෂ්පාදන / සුරා බදු ආදායම, 2020 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 322.0ක් වූ අතර, 2021 වසරේ දී එය රුපියල් ඩිලියන 306.9ක් දක්වා පහළ ගිය අතර, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස නිෂ්පාදන / සුරා බදු එක්ස්ස් කිරීම, පෙර වසරේ පැවති සියයට 2.1ක සිට 2021 වසරේ දී සියයට 1.8ක් දක්වා අඩු විය. මෝටර් රථ සම්බන්ධයෙන් වන නිෂ්පාදන බදු ආදායම ලැබේම්, 2020 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 48.8ක් සහ 2019 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 130.4ක් වූ අතර, 2021 වසරේ දී එම ලැබේම් රුපියල් ඩිලියන 18.1ක් දක්වා පහළ ගියේය. මේ අතර, 2020 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 94.3ක් වූ දුම්වැටී සහ දුම්කොළ මත වන නිෂ්පාදන බදු ආදායම, 2021 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 88.5ක් දක්වා පහළ ගියේය. සලකා බලන ලද කාලපරිච්ඡේදය තුළ දී පිරිපහදු කළ බහිජ තෙල් ආනයනය වැඩි වීම හේතුවෙන්, බහිජ තෙල් නිෂ්පාදන මත වන නිෂ්පාදන බදු ආදායම 2020 වසරේ දී පැවති රුපියල් ඩිලියන 53.1 සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 55.3ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. මේ අමතරව, වසංගතය හේතුවෙන් ඇති වූ අවහිරතා මධ්‍යයේ වුව ද හෝටල් / ආපනාගාලා / සංචාරක කරමාන්තය ආග්‍රිත සේවා යටු තත්ත්වයට පත් වීම පිළිබඳ කරමින්, මත්පැන් නිෂ්පාදනය වැඩි වීම හේතුවෙන්, 2021 වසරේ දී මත්පැන් හරහා උපයාග්‍රී

සුරා බදු ආදායම රුපියල් ඩිලියන 138.6ක් දක්වා සියයට 14.6කින් ඉහළ ගියේය.

අත්‍යවශ්‍ය නොවන හාන්චි කිහිපයක ආනයනය මත සීමා පැනවුවද, 2021 වසරේ දී ජාත්‍යන්තර වෙළඳාම සම්බන්ධ බදු ආදායම මිශ්‍ර කාර්ය සාධනයක් පෙන්වුම් කළේය. ආනයන තිරු බදුවලින් ලද ආදායම, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් ඩිලියන 114.2 සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 64.3ක් දක්වා පහළ ගියේය. ආනයන සීමා කිරීම්වලට අමතරව, ආනයන තිරු බදු වුවහය සරල කිරීමට අනුකූලව 2020 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ දී තෝරාගත් හාන්චි සඳහා ආනයන තිරු බදු අනුපාතය සියයට 30 සිට සියයට 15 දක්වා අඩු කිරීම ද ජාත්‍යන්තර වෙළඳ කටයුතුවලින් ලැබෙන ආදායම පහත වැට්මට හේතු විය. මේ අතර, විශේෂ වෙළඳ හාන්චි බදු ආදායම, 2020 වසරේ දී පැවති රුපියල් ඩිලියන 82.7ට සාලේක්ෂව, 2021 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 55.8ක් දක්වා සියයට 32.5කින් පහළ ගියේය. අත්‍යවශ්‍ය නොවන ද්‍රව්‍ය කිහිපයක් මත ආනයන සීමා පැනවීම, කරවල, ලොකු එළුණු සහ අර්ථාපල් සඳහා බදු අනුපාත අඩු කිරීම සහ ප්‍රාණු, සහල්, දිස්ඩි පොල් සහ බඩු ඉරිගු සඳහා බදු සහන පැනවීම, විශේෂ වෙළඳ හාන්චි බදු මින් ලද ආදායම අඩු වීමට හේතු විය. අනෙක් අතට, අත්‍යවශ්‍ය නොවන විවිධ ද්‍රව්‍ය සඳහා ආනයන සීමා කිරීම සහ වෙළඳ උපකරණ, ව්‍යාපාති ආග්‍රිත හාන්චි සහ තෝරාගත් හාන්චි සඳහා ලබා දී ඇති බදු නිදහස් කිරීම මධ්‍යයේ වුව ද, වසර තුළ දී වරාය සහ ගුවන් තොටුපළ බදු සහ සේස් බද්දෙන් ලැබෙන ආදායම ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2020 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 115.4ක් වූ වරාය සහ ගුවන් තොටුපළ බද්දෙන් ලද ආදායම, 2021 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 154.1ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර සේස් බද්දෙන් ලැබෙන ආදායම, 2020 වසරට සාලේක්ෂව 2021 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 75.5ක් දක්වා සියයට 53.2කින් ඉහළ ගියේය. ආනයන තිරු බදු වුවහය සරල කිරීමට අනුකූලව, සේස් බද්දෙන් එකතු වන ආදායම් ඉහළ යැම සඳහා තෝරා ගත් හාන්චි සඳහා 2020 වසරේ නොවැම්බර් මාසයේ දී සේස් බදු අනුපාතය ඉහළ තැබැවූ හේතු විය.

වාණිජ ව්‍යවසායයන්වලින් ලාභ සහ ලාභාංග ලැබේම් සහ සමාජ ආරක්ෂණ දායක මුදලවලින් ලද ආදායම් ඉහළ යැම හේතුවෙන් වසර තුළ දී, නාමික වශයෙන්, බදු නොවන ආදායම ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2020 වසරේ දී රුපියල් ඩිලියන 151.4ක් වූ බදු නොවන

ආදායම, 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 159.1ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. ආරථික ක්‍රියාකාරකම් තැවත යථා තත්ත්වයට පත් විම පිළිබිඳු කරමින් වාණිජ ව්‍යවසායයන්ගෙන් ලැබෙන ලාභ සහ ලාභාංශ, 2020 වසරට සාපේක්ෂව 2021 වසර තුළ දී රැඹියල් බෙළුයන 30.6ක් දක්වා සියයට 73.6කින් ඉහළ ගියේය. සලකා බලන කාලපරිච්ඡය තුළ දී, සමාජ ආරක්ෂණ දායක මූල්‍යවලින් ලද ආදායම රැඹියල් බෙළුයන 34.6ක් දක්වා වාර්ෂික ලක්ෂණමය පදනම මත සියයට 6.8කින් ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, පොලී සහ බදු කුලී ආදායම, 2020 වසරේ දී ලද රැඹියල් බෙළුයන 19.4ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 11.6ක් දක්වා අඩු වූ අතර, 2021 වසරේ දී ගාස්තු සහ අය කිරීම්වලින් ලැබෙන ආදායම රැඹියල් බෙළුයන 42.6ක් දක්වා සියයට 10.0කින් පහළ ගියේය. මහ බැංකුව විසින් රුපය වෙත සිදු කරන ලද ලාභ පැවරුම් ප්‍රමාණය, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ රැඹියල් බෙළුයන 24.0ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 15.0ක් විය.

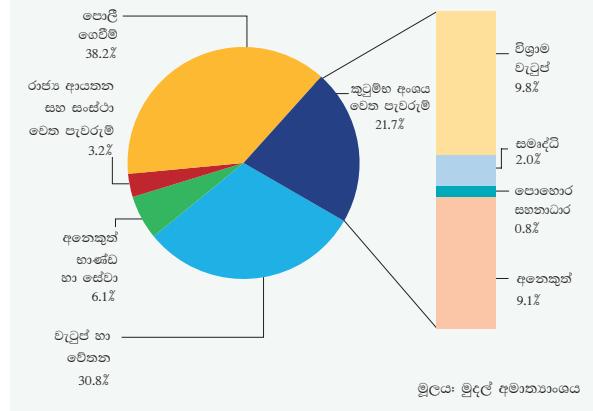
ප්‍රත්‍යාග්‍ය

ද්වීපාර්ශ්වය සහ බහුපාර්ශ්වය මූලාශ්‍රවලින් ලද මූල්‍ය විදේශ ප්‍රදාන, 2020 වසරේ දී ලද රැඹියල් බෙළුයන 5.3ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 6.7ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. 2020 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 2.8ක් වූ ද්වීපාර්ශ්වය මූලාශ්‍රවලින් ලද විදේශීය ප්‍රදාන, 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 3.2ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, 2020 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 2.5ක් වූ බහුපාර්ශ්වය මූලාශ්‍රවලින් ලද විදේශීය ප්‍රදාන, 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 3.5ක් දක්වා වර්ධනය විය. ජපන් රුපය, ආසියානු සංවර්ධන බැංකුව සහ එක්සත් ජනපදයේ කාලීන දෙපාර්තමේන්තුව 2021 වසර තුළ දී ප්‍රදානයන් ලබා දුන් ප්‍රධාන සංවර්ධන හැඳුනුම්කරුවන් විය.

වියදම් සහ ගුද්ධ නාය දීම්

ප්‍රනරාවර්තන වියදම් සහ ප්‍රාග්ධන වියදම් හා ගුද්ධ නාය දීම් යන දෙදාන්ගයෙහිම ඉහළ යැම හේතුවෙන් වසර තුළ දීම් වියදම් හා ගුද්ධ නාය දීම් ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, මූල්‍ය වියදම් සහ ගුද්ධ නාය දීම් 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ රැඹියල් බෙළුයන 3,041.0ට (ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 20.2) සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 480.7කින් ඉහළ යමින් රැඹියල් බෙළුයන 3,521.7ක් (ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස සියයට 21.0ක්) දක්වා වර්ධනය විය. 2021 වසරේ දී, මූල්‍ය වියදම් සහ ගුද්ධ නාය දීම් 2021 වසර සඳහා

6.4 රෘප සටහන රාජ්‍ය ප්‍රනරාවර්තන වියදම් සංස්කීර්ණය - 2021

වාර්ෂික ඇස්තමේන්තුවෙන් සියයට 99.9ක් සහ 2021 වසර සඳහා පංත්‍රෝධිත වාර්ෂික ඇස්තමේන්තුවෙන් සියයට 105.9ක් විය. වැවුප් හා වෙතන සහ පොලී ගෙවීම් සඳහා වන වියදම් ඉහළ යැම පිළිබිඳු කරමින්, ප්‍රනරාවර්තන වියදම් 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ රැඹියල් බෙළුයන 2,548.4ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 2,747.5ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. 2020 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 492.6ක් වූ ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ගුද්ධ නාය දීම් යැම, සලකා බලන කාලපරිච්ඡය තුළ දී රැඹියල් බෙළුයන 774.2ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

2021 වසරේ දී, වැවුප් හා වෙතන සහ පොලී ගෙවීම් සඳහා වන වියදම් ඉහළ යැම, ප්‍රනරාවර්තන වියදම් ඉහළ යැමට දායකත්වයක් ලබා දුණු. වාර්ෂික වැවුප් වර්ධකවල බලපෑමට අමතරව, 2020 වසරේ සැපේතැම්බර මාසයේ දී අඩු ආදායම්ලාංඩී පවුල්වල තුළ ප්‍රාග්ධනයන් සහ රැකියා විරහිත උපාධිකාරීන් හා ඩිජ්‍යෝම්ඩාලින් රුපයේ සේවයට බලවා ගැනීම හේතුවෙන්, 2020 වසරේ වාර්තා වූ රැඹියල් බෙළුයන 794.2ක් වූ වැවුප් හා වෙතන වියදම්වලට සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී එම වියදම් රැඹියල් බෙළුයන 845.7ක් දක්වා රැඹියල් බෙළුයන 51.5කින් ඉහළ ගියේය. 2021 වසර තුළ දී වැවුප් හා වෙතන වියදම් රුපයේ සේවයේ ආදායමෙන් සියයට 58.0කට සහ 2021 වසරේ සමස්ත ප්‍රනරාවර්තන වියදම්න් සියයට 30.8කට දායක විය. හාන්ඩ්ංගාර බැඳුම්කර සඳහා පොලී ගෙවීම් ඉහළ යැම හේතුවෙන් දේශීය පොලී ගෙවීම් වර්ධනය විම පිළිබිඳු කරමින්, 2020 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 980.3ක් වූ පොලී ගෙවීම්, 2021 වසරේ දී රැඹියල් බෙළුයන 1,048.4ක් දක්වා සියයට 6.9කින් වැඩිහිටි විය. ඒ අනුව, 2021 වසරේ දී හාන්ඩ්ංගාර බැඳුම්කර ඔස්සේ

6.3 සංඛ්‍යා සටහන

ආර්ථික වර්ශීකරණයට අනුව වියදම් සහ ගුද්ධ ණය දීම්

යිරිය	2020 (අ)	2021 (අ)
	රුපියල් මිලයන	
ප්‍රත්‍රිත්‍යා වියදම්	2,548,359	2,747,512
භාණ්ඩ හා උස්වා වියදම්	974,351	1,014,612
එයින් වැළැක් හා වෙිනා	794,158	845,680
පොලී ගෙවීම්	980,302	1,048,382
විදේශීය	266,679	253,750
දේශීය	713,623	794,633
වර්තන පැවරුම් හා සහනාධාර	717,133	684,518
එයින් කුවුම් සහ අනෙකුත් අංශයන්ට	610,486	595,696
සමාද්ධි	52,434	55,400
විශාම වැළැප්	257,833	269,827
පොලෝර සහනාධාර	36,687	21,235
අනෙකුත්	263,532	249,233
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව නොවියුතු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-123,428	-
ප්‍රාතිනි වියදම්	795,368	767,606
මූර්ක වත්කම් අන්පත් කර ගැනීම්	483,543	438,753
ප්‍රාග්ධන පැවරුම්	307,917	326,578
අනෙකුත්	3,907	2,275
ගුද්ධ අය දීම්	-3,552	6,617
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව නොවියුතු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-299,178	-
ප්‍රාතිනි වියදම් සහ ගුද්ධ අය දීම්	492,638	774,223
මුළු වියදම් සහ ගුද්ධ අය දීම්	3,040,996	3,521,735
ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස (අ)		
ප්‍රත්‍රිත්‍යා වියදම්	17.0	16.3
භාණ්ඩ හා උස්වා වියදම්	6.5	6.0
එයින් වැළැක් හා වෙිනා	5.3	5.0
පොලී ගෙවීම්	6.5	6.2
විදේශීය	1.8	1.5
දේශීය	4.7	4.7
වර්තන පැවරුම් හා සහනාධාර	4.8	4.1
එයින් කුවුම් සහ අනෙකුත් අංශයන්ට	4.1	3.5
සමාද්ධි	0.3	0.3
විශාම වැළැප්	1.7	1.6
පොලෝර සහනාධාර	0.2	0.1
අනෙකුත්	1.8	1.5
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව නොවියුතු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-0.8	-
ප්‍රාතිනි වියදම්	5.3	4.6
මූර්ක වත්කම් අන්පත් කර ගැනීම්	3.2	2.6
ප්‍රාග්ධන පැවරුම්	2.0	1.9
අනෙකුත්	0.03	0.01
ගුද්ධ අය දීම්	-0.02	0.04
මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව නොවියුතු ගෙවීම් සඳහා වන ගැලපීම්	-2.0	-
ප්‍රාතිනි වියදම් සහ ගුද්ධ අය දීම්	3.3	4.6
මුළු වියදම් සහ ගුද්ධ අය දීම්	20.2	21.0

මුදල: මුදල් අමාත්‍යාංශය

(අ) මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව, 2020 අයවුයෙහි ප්‍රකාශයට පත් කළ පරිදි.

2020 වසරට අදාළ රුපු මූල්‍ය ඇඟිල් සංඛ්‍යාල්බන්වලට ගැලපුම් සිදු කර ඇත.

(ආ) කාවකාලික

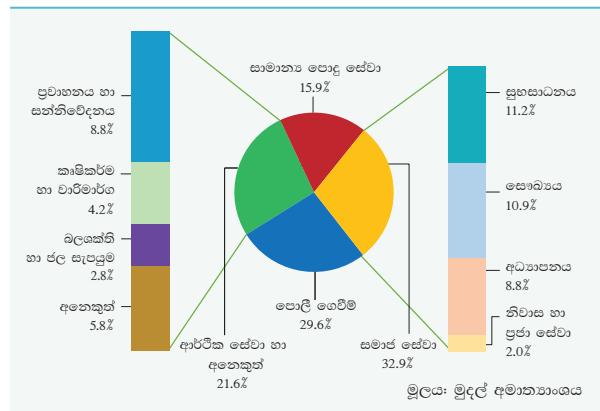
(ඇ) 2020 වර්ශය සඳහා ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාල්බන දෙපර්තමේන්තුව විසින් 2022 මාර්තු 29 දින තිබුන් කරන ලද සංයෝගීත ද.දේ.නි. ඇස්තමේන්තු භාවිත කර ඇත.

ණය ගැනීම් රුපියල් බිලයන 6,968.0ක් දක්වා රුපියල් බිලයන 1,248.4කින් ඉහළ යැම නිසා, භාණ්ඩගාර බැඳුම්කර මත ගෙවූ පොලීය 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලයන 550.5ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 593.4ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. අවම වශයෙන්, අඩු කිරීමට අපහසු රජයේ ප්‍රතාරුවර්තන වියදම් සපුරා ගැනීම සඳහා හෝ ප්‍රමාණවත් ආදායමක් නොපැවතිම යන උග්‍ර ගැවැලුව පැහැදිලිව නිරුපණය කරමින්, රාජ්‍ය ආදායමේ ප්‍රතිගතයක් ලෙස පොලී ගෙවීම සඳහා වන වියදම්, 2020 වසරේ දී පැවති සියයට 71.7ට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී සියයට 72.0ක් විය. මේ අතර, 2021 වසරේ යල කන්නයේ සිට රසායනික පොහොර සඳහා ලබා දුන් පොහොර සහනාධාරය ඉවත් කිරීම සහ පාසල් හා උසස් අධ්‍යාපන සිසුන් සඳහා වාරු ප්‍රවේශ පත් ලබා දීම, වයස අවරුදු 70ට වැඩි වැඩිහිටියන් සඳහා මූල්‍ය සහනාය ලබා දීම වැනි සහනාධාර සහ පැවරුම් සඳහා වියදම්, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 717.1ක් වූ සහනාධාර සහ පැවරුම් සඳහා වියදම්, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 684.5ක් දක්වා පහත වැනි හේතු නිසා, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 717.1ක් වූ සහනාධාර සහ පැවරුම් සඳහා වියදම්, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 684.5ක් දක්වා පහත වැනි හේතු නිසා, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 717.1ක් වූ සහනාධාර සහ පැවරුම් සඳහා වියදම්, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 55.4ක් දක්වා සියයට 5.7කින් ඉහළ ගියේය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස ප්‍රතාරුවර්තන වියදම්, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 17.0ට සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී සියයට 16.3ක් දක්වා පහත වැවුණි.

2021 වසරේ දී ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ගුද්ධ අය දීම්, නාමික වශයෙන් සහ ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස යන දෙදාකාරයෙන්ම ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, 2021 වසරේ දී සියයට 4.7කින් ඉහළ ගිය අතර, සමාද්ධි ගෙවීම සඳහා වියදම්, 2020 වසරට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලයන 55.4ක් දක්වා සියයට 5.7කින් ඉහළ ගියේය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිගතයක් ලෙස ප්‍රතාරුවර්තන වියදම්, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 17.0ට සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී සියයට 16.3ක් දක්වා පහත වැවුණි.

6.5 රුප සටහන

කාරුයයෙන් අනුව මුළු වියදම් හා අය දීම් - 2021

**6.4 සංඛ්‍යා සටහන
කාර්යයන් අනුව වියදම් වර්ගීකරණය**

යිරියය	2021 (අ)
රු.වයල් මිලියන	
ප්‍රතිචාරක වියදම්	2,747,512
සාමාන්‍ය පොදු සේවා	499,629
සිවිල් පරිපාලනය	134,930
ආර්ථික කටයුතු	257,918
පෙදු නීතිය හා ආරක්ෂාව	106,782
සමාජ සේවා	974,821
ආධ්‍යාපනය	261,716
සෞඛ්‍යය	275,165
සුඩාධන	397,343
ප්‍රජා සේවා	40,597
ඇංජිනේරික සේවා	164,590
කාලීන පොදු සේවා	68,206
බලකෝෂි සහ රුල සම්පාදන	1,385
ප්‍රවාහන සහ සන්නිවේදනය	47,255
වෙනත්	47,744
අනෙකුත්	1,108,472
එයින් පොලී ගෙවීම්	1,048,382
ප්‍රාථිත වියදම් සහ ණය දීම්	789,636
සාමාන්‍ය පොදු සේවා	61,675
සිවිල් පරිපාලනය	54,624
පොදු නීතිය හා ආරක්ෂාව	7,051
සමාජ සේවා	189,733
ආධ්‍යාපනය	48,897
සෞඛ්‍යය	111,956
නිවාස	18,333
ප්‍රජා සේවා	10,547
ඇංජිනේරික සේවා	537,370
කාලීන පොදු සේවා	79,463
බලකෝෂි සහ රුල සම්පාදන	96,520
ප්‍රවාහන සහ සන්නිවේදනය	263,042
වෙනත්	98,346
අනෙකුත්	858
මුළු වියදම සහ අය දීම්	3,537,148
ද.දේශ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස	
සාමාන්‍ය පොදු සේවා	3.3
සමාජ සේවා	6.9
ඇංජිනේරික සේවා	4.2
අනෙකුත්	6.6
එයින් පොලී ගෙවීම්	6.2
මුළු වියදම හා අය දීම්	21.0
(අ) නාවකාලික	මුළුය: මුදල අමාත්‍යාංශය

ප්‍රාග්ධන වියදම් සහ ගුද්ධ අය දීම්, 2020 වසරට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 774.2ක් දක්වා සියයට 57.2කින් ඉහළ ගිය අතර, ද.දේශ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රාග්ධන වියදම් හා ගුද්ධ අය දීම් 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 3.3 හා සසඳන විට 2021 වසරේ දී සියයට 4.6ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, 2020 වසරේ ප්‍රාග්ධන

වියදම්වලට හිග ගෙවීම් සඳහා ගැලපීමක් සිදු තොකළ දත්ත සැලකු විට, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 795.4ක් වූ ප්‍රාග්ධන වියදම්, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 767.6ක් දක්වා පහත වැටුණි.

ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන් සහ අයවැය හිගය මූල්‍යනය

රජයේ ආදායම් ලැබේම් අඩු වීමේ සහ ප්‍රතිචාරක වියදම් අඩු තොවී පැවතීමේ ප්‍රතිඵලයක් ලෙස ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය ශේෂයන් 2021 වසර තුළ දී දුර්වලව පැවතුණි. මුදල් අමාත්‍යාංශයේ රාජ්‍ය මූල්‍ය සංඛ්‍යාලේඛනවලට අනුව, ද.දේශ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමස්ත අයවැය හිගය, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 11.1 (රුපියල් බිලියන 1,667.7) සිට 2021 වසරේ දී සියයට 12.2ක් (රුපියල් බිලියන 2,057.9ක්) දක්වා තවදුරටත් පසුබැමට ලක් විය. ද.දේශ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස රජයේ නිර්-ඉතුරුම පිළිබඳ කෙරෙමින් වර්තන ගිණුමේ හිගය, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 7.9ට (රුපියල් බිලියන 1,180.4ට) සාපේක්ෂව සැලකිය යුතු වෙනසක් නිර්පාණය තොකරමින්, 2021 වසරේ දී සියයට 7.7ක් (රුපියල් බිලියන 1,290.4ක්) වගයෙන් වාර්තා විය. මේ අතර, සමස්ත අයවැය හිගයෙන් පොලී ගෙවීම ඉවත් කිරීම මගින් ගණනය කෙරෙන, එම වසරට අදාළ රජයේ අනිමත රාජ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිපත්තිවල බලපැම පිළිබඳ කරන ප්‍රාථමික ශේෂයේ හිගය, ද.දේශ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 4.6ට (රුපියල් බිලියන 687.4ට) සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී සියයට 6.0ක් (රුපියල් බිලියන 1,009.5ක්) දක්වා දුර්වල විය.

විදේශ මූල්‍යන ප්‍රවේශයන් සීමා වීම හමුවේ, විදේශ මූල්‍යන විකල්පයන් මත යැවීම අඩු කර ගැනීමට රජයෙහි පැවති අනිමතය පෙන්වුම් කරමින්, 2021 වසරේ දී අයවැය හිගය මූල්‍යනය කිරීමේ දී රජය වැඩි වගයෙන් දේශීය මූලාශ්‍ර මත රඳා පැවතියේය. මුදල් අමාත්‍යාංශයට අනුව, 2021 වසරේ දී හාන්බාගාර බිල්පත්, හාන්බාගාර බැඳුම්කර, අක්වෙරල බැංකු එකක සහ ග්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර මගින් ලබා ගත් සම්පූර්ණ ගුද්ධ අය ගැනීම් ඇතුළත් වන, දේශීය මූලාශ්‍ර මගින් සිදු කළ ගුද්ධ මූල්‍යනය රුපියල් බිලියන 2,071.8ක් වූ අතර, ද.දේශ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දේශීය මූලාශ්‍ර මගින් මූල්‍යනය, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 11.7ට සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී සියයට 12.3ක අයක පැවතුණි. මේ අතර, ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡන්ව බැඳුම්කර සඳහා සිදු කළ ගුද්ධ අය ආපසු ගෙවීම ද ඇතුළත්ව, ගුද්ධ විදේශීය අය ආපසු ගෙවීම රුපියල් බිලියන 13.9ක් ලෙස වාර්තා විය.

2021 වසර තුළ දී, විශේෂයෙන් ම බැංකු අංශය මගින් ගාය ලබා ගැනීම හරහා දේශීය මූලාශ්‍ර මගින් අයවැය පියය මූල්‍යනය කිරීම හේතුවෙන් රජයේ සූරක්ෂණ පත් මත එලදා අනුපාතික සහ කෙටි කාලීන මුදල් වෙළඳපාල පොලී අනුපාතික ඉහළ යැමේ පිහිනයක් ඇති විය. රජය විසින් බැංකු අංශයෙන් ලබා ගත් ගාය, ගුද්ධ දේශීය මූල්‍යනයෙන් සියයට 63.0කට (රුපියල් බිලියන 1,304.3කට) දායකත්වය දක්වේය. එයින් රුපියල් බිලියන 1,225.2ක් මහ බැංකුව මගින් සිදු කළ මූල්‍යනයන් විය. වාණිජ බැංකු මගින් සිදු කළ ගුද්ධ මූල්‍යනය 2021 වසර තුළ දී රුපියල් බිලියන 79.1ක් විය. මේ අතර, උද්ධාමනකාරී නොවන මූලාශ්‍ර ලෙස සැලකෙන බැංකු නොවන මූලාශ්‍ර මගින් සිදු කළ මූල්‍යනය රුපියල් බිලියන 767.5ක් වූ අතර, එය 2021 වසර තුළ දී ලබා ගත් සමස්ත ගුද්ධ දේශීය මූල්‍යනයන්ගෙන් සියයට 37.0ක් විය. ගාය උපකරණ අනුව සලකා බැලීමේ දී, දේශීය මූල්‍යනයෙන් සියයට 62.8ක් (රුපියල් බිලියන 1,301.5) භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මගින් ද, සියයට 30.7ක් (රුපියල් බිලියන 635.1) භාණ්ඩාගාර බිල්පත් මගින් ද සියයට 16.6ක් (රුපියල් බිලියන 343.0) අධිරා පහසුකම් මගින් ලබා ගෙන ඇති. කෙසේ වෙතත්, 2021 වසර තුළ දී අක්වෙරල බැංකු ඒකක සහ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර මගින් ලබා ගත් ගාය, ගුද්ධ ආපසු ගෙවීම් ලෙස වාර්තා විය.

2021 වසර කුල දී ජාත්‍යන්තර සේවෙන්ත්ව බැඳුම්කර සඳහා රුපියල් බිලයන 199.9ක (ඒ.ජ. බොලර් බිලයන 1ක) ඉදෑ ගෙවීමත් සමග, සමස්ක විදේශීය මූල්‍යනය රුපියල් බිලයන 13.9ක ඉදෑ ගෙවීමක් ලෙස වාර්තා විය. රුපියල් බිලයන 164.9ක (ඒ.ජ. බොලර් බිලයන 0.8ක) නව ගෙවීම් සහ රුපියල් බිලයන 18.2ක (ඒ.ජ. බොලර් බිලයන 0.1ක) ගෙවීම්වල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2021 වසර කුල දී විදේශ විනිමය කාලීන මූල්‍ය පහසුකම මගින් ලබා ගත් ඉදෑ ගෙවීම රුපියල් බිලයන 146.7ක් (ඒ.ජ. බොලර් බිලයන 0.7ක්) ලෙස වාර්තා විය.

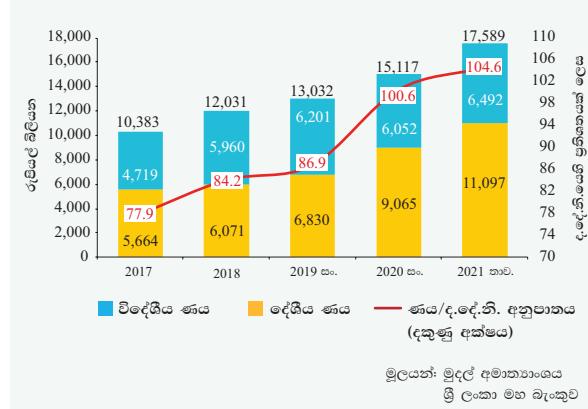
6.4 රාජ්‍ය ණුය සහ අය සේවාතරණ ගැවීම්

ମଧ୍ୟମ ରେଣ୍ଡିଂ ଶ୍ରୀ

අඛණ්ඩව දුරටත් මට්ටමක පැවති රාජ්‍ය මූල්‍ය අංශයේ කාර්ය සාධනය හේතුවෙන් හටගෙන දිගින් දිගටම පැවතුණ ඉහළ අයවිය හියය, නොවිඩ වසංගතය හමුවේ තවදුරටත් උගු වූ අතර, 2021 වසර අවසන් වන විට මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ මාය ප්‍රමාණය සැලකිය යුතු ලෙස වර්ධනය වීමට එය මූලික වශයෙන් හේතු විය. නාලික වශයෙන්, මධ්‍යම රජයේ නොපියව මාය

ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයට වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 15,117.20 සාපේක්ෂව, 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 17,589.4ක් දක්වා වැඩි විය. ජාත්‍යන්තර වෙළඳපාලේ මතු වූ අභිතකර ප්‍රවණය හේතුවෙන් ගෝලිය වෙළඳපාල ප්‍රවේශය සීමා වීම මධ්‍යයේ මූල්‍ය අවශ්‍යතා වැඩිවීම ගෝලිය වශයෙන් සුරක්ෂිත වත්කම් සඳහා ආගෝලකයන්ගේ රුවිය වැඩි වීම සහ ආකර්ෂණීය නොවන ත්‍රි ලංකාවේ ස්වේච්ඡීත්ව ණය ගේණිගත කිරීම යනාදිය හේතුවෙන් අයවැය හිගය මූල්‍යනය සඳහා දේශීය මූලාශ්‍ර මත රඳා පැවතීම මගින් මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ නය සංයුතියේ කැපී පෙනෙන වෙනසක් ඇති විය. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, මධ්‍යම රජයේ සමස්ත නොපියවූ නය ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස දේශීය ණය ප්‍රමාණය, පෙර වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 60.0 සිට 2021 වසර අවසානයේ දී සියයට 63.1ක් දක්වා වැඩි විය. මේ අතර, මධ්‍යම රජයේ සමස්ත නොපියවූ නය ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස විදේශ ණය මටවම 2020 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 40.0ට සාපේක්ෂව 2021 වසර අවසන් වන විට සියයට 36.9ක් දක්වා පහළ ගියේය. ප්‍රධාන රාජ්‍ය මූල්‍ය විව්‍යාවල දුරවල කාර්යසාධනය හේතුවෙන් මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ නය ප්‍රමාණය, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස, 2020 වසර අවසානයට පැවති සියයට 100.6ට සාපේක්ෂව 2021 වසර අවසන් වන විට සියයට 104.6ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස, මධ්‍යම රජයේ දේශීය ණය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසන් වන විට පැවති සියයට 60.3 සිට 2021 වසර අවසන් වන විට සියයට 66.0ක් දක්වා කැපී පෙනෙන ලෙස ඉහළ ගිය අතර, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස මධ්‍යම රජයේ විදේශීය ණය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසන් වන විට පැවති සියයට 40.3 සිට 2021 වසර අවසන්

6.6 රුප සටහන

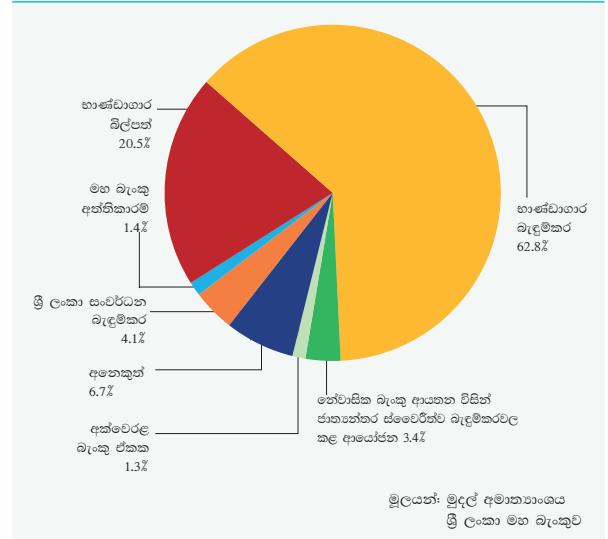

වන විට සියයට 38.6ක් දක්වා අඩු විය. තවද, ප්‍රධාන වගයෙන් දේශීය මූල්‍ය නරභා ආයවැය හිගය මූල්‍යනය කිරීම මෙන්ම, 2021 වසරේ කළුපිරිණු ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡන්ව බැඳුම්කරය ඇතුළු විදේශ ණය පියවීම්වල බලපෑම පිළිබඳ කරමින්, මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ අය ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස විදේශීය මුදලින් නාමනය කළ අය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 47.5 සිට 2021 වසර අවසානයේ දී සියයට 42.4ක් දක්වා අඩු විය. කෙසේ වෙතත්, කෙටි කාලීන අය උපකරණ නරභා අය ගැනීම ඉහළ යැම් හේතුවෙන් නොපියවූ මුළු අය ප්‍රමාණයේ කළුපිරිමේ සාමාන්‍ය කාලය 2020 වසර අවසානයේ පැවති වසර 5.7 සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී වසර 5.2ක් දක්වා අඩු වී ඇත.

මධ්‍යම රජයේ නොපියවූ දේශීය අය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ සිට රුපියල් බිලියන 2,032.2ක ඉහළ යැම්ක් පිළිබඳ කරමින් 2021 වසර අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 11,097.2ක් දක්වා වර්ධනය වී ඇත.² විශේෂයෙන්ම, පූර්ව ප්‍රකාශන උපරිම එලදා අනුපාතික පවත්වා ගැනීම මෙන්ම, දේශීය පොලී අනුපාතික ඉහළ නංවතු ඇතැයි වෙළඳපොල තුළ පැවති අපේක්ෂා හේතුවෙන් දිගුකාලීන රජයේ සුරක්ෂිතක් සඳහා ඇති අඩු වෙළඳපොල රුවීය හමුවේ රජය විසින් කෙටි කාලීන මූල්‍යනය කෙරෙහි වැඩි විශ්වාසයක් තැබීමත් සමග, කෙටිකාලීන දේශීය රාජ්‍ය අය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 2,197.6 සිට 2021 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 3,139.8ක් දක්වා සියයට 42.9කින් වැඩි වී ඇත. ඒ අනුව, 2020 වසර අවසානයේ සමස්ත දේශීය අය ප්‍රමාණයේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 24.2ක් වූ කෙටිකාලීන අය ප්‍රමාණය, 2021 වසර අවසානය වන විට සියයට 28.3ක් දක්වා වැඩි විය. නාමික වගයෙන් ගත් කළ, කෙටි කාලීන අය ප්‍රමාණයේ වැඩිවීමට බොහෝ දුරට හේතු වූයේ, භාණ්ඩාගාර බිල්පත් නරභා ලබා ගත් අය, 2020 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 1,620.7 සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 2,270.5ක් දක්වා සියයට 40.1කින් වර්ධනය වීමයි. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, 2020 වසර අවසානයේ පැවති මුළු දේශීය අය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 17.9ක් වූ භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල ප්‍රතිශතය, 2021 වසර අවසානය වන විට සියයට 20.5ක් දක්වා වැඩි වී ඇත. කෙසේ වෙතත්, තාවකාලික අත්තිකාරම්

හරභා මහ බැංකුව විසින් රජයට ලබා දෙන නොපියවූ අය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බිලියන 153.1 සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 150.1ක් දක්වා සුළු වගයෙන් අඩු වී ඇත. 2021 වසර තුළ දී ආයවැය හිගය මූල්‍යනය සඳහා කෙටි කාලීන මූල්‍ය උපකරණ මත වැඩිපුර රඳා පැවතිමට රජයට සිදු වූ බැවින්, සමස්ත දේශීය අය ප්‍රමාණයෙන් මධ්‍යම හා දිගුකාලීන අය ප්‍රතිශතය, 2020 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ සියයට 75.8 සිට 2021 වසර අවසානය වන විට සියයට 71.7ක් දක්වා අඩු විය. කෙසේ වෙතත්, නාමික වගයෙන්, මධ්‍යම සහ දිගුකාලීන දේශීය අය ප්‍රමාණය ද 2020 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 6,867.5 සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 7,957.4ක් දක්වා සියයට 15.9කින් වැඩි වී ඇත. දේශීය අය කළමෙහි ප්‍රධාන අය මූල්‍ය ලෙස අඛණ්ඩව පවතින හාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර මාරුගයෙන් ලබා ගත්, පියවීමට ඇති ගේෂය, 2020 වසර අග හාගයේ දී සමස්ත දේශීය අයවල ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියයට 63.0ක් වූ අතර, එයට සාපේක්ෂව 2021 වසර අග දී එම අගය සියයට 62.8ක් විය. නාමික වගයෙන්, 2020 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 5,713.3ක් වූ සමස්ත දේශීය අයෙහි හාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල අය, 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 6,966.2ක් දක්වා සියයට 21.9කින් වැඩි වී ඇත. මේ අතර, තොවාසියකය් සතු ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවල ආයෝජන, 2020 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 486.9 (ඒ.ජ. බොලුර මිලියන 2,611.9)

6.7 රෘප සටහන මධ්‍යම රජයේ නොපිය වූ දේශීය අය සංයුතිය - 2021 වසර අවසානය

² 2014 වසර දී ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය අරමුදල විසින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය සංඛ්‍යාල්ඛන සිංහල අය ප්‍රමාණය තිරිපිටි මරුගැස්පෑද්‍රවලට අනුව, තොවාසියකය් සතු බැංශම රජයේ අය, දේශීය අය වශයෙන් වර්ගීකරණය කර ඇත.

සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් ඩීලියන
455.2ක් (ඒ.ජ. බොලර් මිලියන 2,271.1ක්) දක්වා අඩු වී
ඇති. මේ අමතරව, නොවාසිකයන් සතු ජාත්‍යන්තර
ස්වේච්ඡාත්ව බැඳුම්කරවල ආයෝජන ද 2020 වසර
අවසානයේදී වාර්තා වූ රුපියල් ඩීලියන 415.8 (ඒ.ජ.
බොලර් මිලියන 2,230.4) සිට 2021 වසර අවසානය
වන විට රුපියල් ඩීලියන 372.6ක් (ඒ.ජ. බොලර් මිලියන

1,859.0ක් දක්වා අඩු වි ඇත. මෙයට ප්‍රධාන වගයෙන් හේතු වූයේ එ.ප. බොලර් බිලියන 1ක ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡා බැඳුම්කරය කළේ පිරීම සමග, එ.ප. බොලර් මිලියන 371.3ක් දේශීය බැඳුම්කර හිමියන්ට ආපසු ගෙවීමය. තවද, අක්වෙරල බැංකු ඒකකවලින් ලබා ගත් නොපියවූ ගාය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ සිට 2021 වසර අවසන් වන විට රුපියල් බිලියන 139.3ක්

6.5 සංඛ්‍යා සටහන

මධ්‍යම රූපයේ නොවීමෙන් තුළ (වසර ප්‍රතිඵලියේ මි)

යිරිජය	2018	2019 (ප.ඩ)	2020 (ප.ඩ)	2021 (ප.ඩ)
මුළු රාජ්‍ය සය	12,030,548	13,031,543	15,117,247	17,589,373
දේශීය සය (අ.)	6,071,001	6,830,260	9,065,068	11,097,223
කළේපිටිමේ කාලය අනුව				
කොට්කාලීන	1,134,553	1,270,374	2,197,594	3,139,794
මදි හා දිගුකාලීන	4,936,447	5,559,887	6,867,473	7,957,430
ආයතන අනුව (ඉ)				
බැංකු	2,321,802	2,887,739	4,731,652	5,467,126
බැංකු නොවන	3,749,199	3,942,521	4,333,416	5,630,097
විදේශීය සය	5,959,547	6,201,283	6,052,179	6,492,150
ණය වර්ගය අනුව				
සහනදායී ඣය	2,705,836	2,767,459	2,988,113	3,097,585
සහනදායී නොවන ඣය	3,253,711	3,433,824	3,064,066	3,394,565
බහු පාර්ශ්වීය	58,586	112,943	156,252	324,112
ද්වී පාර්ශ්වීය	209,970	198,733	184,051	171,327
වාණිජ ඣය	2,985,156	3,122,148	2,723,763	2,899,126
ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡරීත්ව බැඳුම්කර	2,220,411	2,531,493	2,203,279	2,243,049
විදේශ විනිමය කාලීන මුළු පහසුකම්	330,174	242,191	279,612	445,521
භාණ්ඩාගාර බිල්පත්වල අනෙකුම්කියන්ගේ ආයෝජන	11,909	23,727	670	204
භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කරවල අනෙකුම්කියන්ගේ ආයෝජන	146,914	80,294	6,204	1,710
වෙනත්	275,747	244,444	233,997	208,643
ව්‍යවහාර මූදල් අනුව				
වි.ගැ.නි.	954,761	927,372	970,714	986,072
ඒ.ජ. බොල්	3,781,626	4,076,588	3,875,950	4,275,471
ජපාන යෙන්	622,852	624,956	664,291	623,206
දුරුරු	225,831	228,713	251,406	240,521
වෙනත්	374,477	343,653	289,818	366,880
මධ්‍යම රුපයේ භය / ද.දේ.නි. (ර)	84.2	86.9	100.6	104.6
විශේෂීය අයිතිමයන්				
විනිමය අනුපාතයේ මූල විවෘතය	1,063,218	12,401	355,663	500,206
විදේශීය භය මත	963,181	16,857	329,895	474,322
විශේෂීය ව්‍යවහාර මැංසින් නාමනාම තැන ලේඛිය මත	100,037	-4,456	25,767	25,884

මූලයන්: මුදල් අමාත්‍යාංශය
හි ලේකා මහ බැංකුව

(අ) 2014 වසරේද නි ජා මූල්‍ය. විනින් ප්‍රකාශයට පත් කරන ලද රුහුණ මූල්‍ය සංඛ්‍යාලේන් සිම්පාදනය කිරීමේ මාරුගෝපීයෙන්ට අනුව, අනෙකුවා සඟ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරුවල ආයත්තන විදේශීය තොස යටතේ වැඩිහිටිකරණය කර ඇති අතර, තොසාකියෙන් සඟ ජාත්‍යන්තර ජේලවේන්ත් බැඳුම්කරු ආයත්තන දේශීය තොස යටතේ වැඩිහිටිකරණය කර ඇත.

(ඇ) සිංහලීය

(අ) තාවකාලික

(ඇ) 2012 ජනවාරි මාසයේද දු සූ ලංකා බණිත තෙලු තීතිත ප්‍රස්ථාවට තිබුන් කරන ලද රුපියල මිලයන 78,441ක් වෛත්තා භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර (එහින් 2017 ජනවාරි 01 දින රුපියල මිලයන 21,778ක් වෛත්තා බැඳුම්කර කළුවීම් තිසු දෙන තොටියුතු ප්‍රමාණය රුපියල මිලයන 56,662ක්.) අනුවත් වේ.

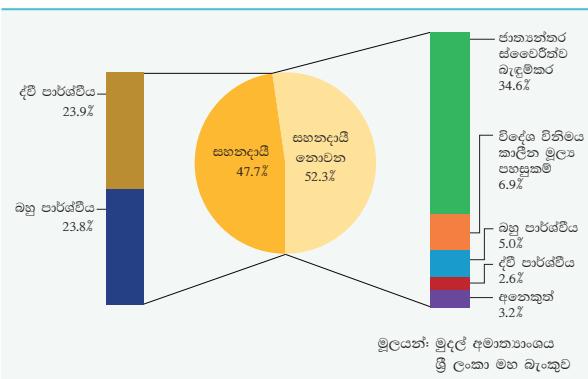
(၉) သာပုရ ဆ ပြည်လမ်း ကူ ဖြ လ က ဆ ပ ုရ ပ န ပ ြ ဗ ီ က ရ အ ယ ီ ရ ေ န အ ေ ာ ့ ဘ ီ သ န ၈ ၂၀၁၇ ၂၀၁၇ ၂၀၁၇

(រូ) 2019 សង 2020 វំរែក ឥឡូវ មនពល់បាន ហើយ ដែលបារម្ចាស់នៅឆ្នាំ 2022 មាតិច 29 ខែ និត្យនៃ ការណា លទ្ធផល សំណង់ជួយ ដែលបាន អ្នកតាមិន្ទុ ហើយនា ការ អ្នក

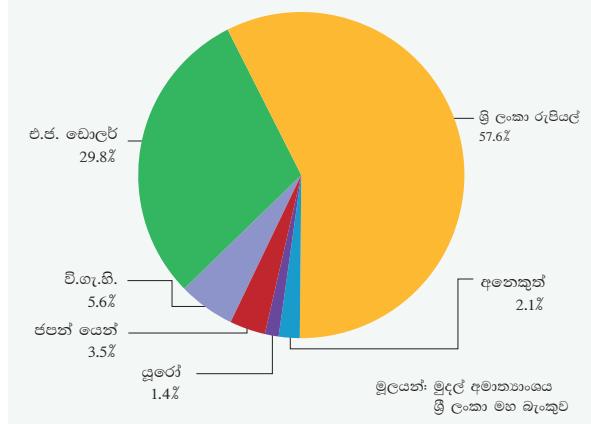
(ඒ.ඡ. බොලර් මිලියන 695.0ක්) දක්වා රුපියල් බේලියන 88.1කින් අඩවිය. විදේශ මූදල් එකක මගින් නාමනය කරන ලද තොපියටු දේශීය ගෙය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බේලියන 1,130.0ක (ඒ.ඡ. බොලර් මිලියන 6,062.2ක) සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බේලියන 967.1ක් (ඒ.ඡ. බොලර් මිලියන 4,825.1ක්) දක්වා රුපියල් බේලියන 162.9කින් අඩු වී ඇත.³ මේ අතර, වාණිජ බැංකු සහ මහ බැංකුව සතු රජයේ තොපියටු ගෙය ප්‍රමාණය, 2021 වසර අවසානයේ දී, පිළිවෙළින්, රුපියල් බේලියන 3,901.6ක් සහ රුපියල් බේලියන 1,565.5ක් දක්වා වර්ධනය වෙමින්, දේශීය බැංකු අංශය වෙත මධ්‍යම රජයේ ඇති ගෙය වගකීම් රුපියල් බේලියන 5,467.1ක් දක්වා කැපී පෙනෙන ලෙස වැඩි විය. මහ බැංකුව සතුව පැවති මධ්‍යම රජයේ ගෙය ප්‍රමාණය සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ යැම්ම හේතු වී ඇත්තේ, 2020 වසර අවසානයේ වූ රුපියල් බේලියන 654.6ක් වූ හාන්බාගාර බේල්පත්වල අයෝජනය, 2021 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බේලියන 1,391.3ක් දක්වා වැඩි වීමය. මෙය, අඩු වූ වෙළඳපොල සහභාගින්වය සහ පරිපාලනමය වශයෙන් හාන්බාගාර බේල්පත් සඳහා මහ බැංකුවට සැපු දායකත්වයක් විශේෂයෙන් ලබා දීම මධ්‍යයේ, රාජ්‍ය සූරුකුම්පත් වෙන්දේසිවල දී හාන්බාගාර බේල්පත් සඳහා වන මහ බැංකුවේ දායකත්වය වැඩිවීමේ ප්‍රතිශ්‍යායකි. මේ අතර, වාණිජ බැංකු සතු රජයේ තොපියටු ගෙය ප්‍රමාණය, 2021 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බේලියන 3,901.6ක් දක්වා වැඩිවීමට ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු වී ඇත්තේ, 2021 වසරේදී වාණිජ බැංකු විසින් හාන්බාගාර බැඳුම්කරවල සිදු කරන ලද ඉහළ ආයෝජනයන්ය. වාණිජ බැංකු සතු හාන්බාගාර බැඳුම්කර ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බේලියන 1,513.3ක

³ තොපියක පුද්ගලයන් සතු ශ්‍රී ලංකා සංචාරක බැඳුම්කර හා ජාත්‍යන්තර ස්ථෙලවරින් බැඳුම්කර සහ අක්වරුව බැංකු එකකවලින් ලබා ගත් ගෙය, විදේශ මූදල් එකක මගින් නාමනය කරන ලද දේශීය ගෙය යටතට අයන් වේ.

6.8 රෘප සටහන මධ්‍යම රජයේ තොපියටු විදේශීය ගෙය සංස්කරණ - 2021 වසර අවසානයට

6.9 රෘප සටහන ව්‍යවහාර මූදල් වර්ගය අනුව මධ්‍යම රජයේ සමස්කරණය වූ ණය සංස්කරණ - 2021 වසර අවසානයට

අගයේ සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බේලියන 1,646.8ක් දක්වා වැඩි වී ඇත. කෙසේ වෙතත්, සමස්කරණය දේශීය ගෙය ප්‍රමාණයෙන් බැංකු අංශය විසින් දරන ලද ගෙය ප්‍රතිශ්‍යාය, 2020 වසර අවසානයේ පැවති සියයට 52.2ක සිට 2021 වසර අවසානය වන විට සියයට 49.3ක් දක්වා අඩු විය. මේ අතර, බැංකු තොවන අංශය සතු තොපියටු රාජ්‍ය ගෙය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බේලියන 4,333.4ට සාපේක්ෂව 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බේලියන 5,630.1ක් දක්වා වැඩි වී ඇත.

මධ්‍යම රජයේ විදේශීය ගෙය වගකීම, නාමික වශයෙන්, 2020 වසර අවසානයේ පැවති රුපියල් බේලියන 6,052.2ක අගයේ සිට 2021 වසර අවසානයේ වන විට බේලියන 6,492.2ක් දක්වා වැඩි වී ඇත.⁴ කෙසේ වෙතත්, විදේශ මූලාශ්‍ය සඳහා දේශීය මූලාශ්‍ය මත රඳා පැවතිමට රජය විසින් ප්‍රකාශිත මූල්‍යන උපාය මාර්ගය සහ ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡන්ට බැඳුම්කරවල ගුද්ධ ආපසු ගෙවීම් හේතුවෙන්, විදේශීය ගෙය, සමස්කරණය තොපියටු ගෙය ප්‍රමාණයෙන් ප්‍රතිශ්‍යායක් ලෙස 2020 වසර අවසානයේ වූ සියයට 40.0 සිට 2021 වසර අවසානය වන විට සියයට 36.9ක් දක්වා අඩු විය. බහුපාර්ශ්වීක ගෙය ලබා ගැනීම් සහ විදේශ විනිමය කාලීන මූල්‍ය පහසුකම් මගින් ලබාගත් ගෙය වැඩි වීම මෙන්ම, රුපියල් අවප්‍රමාණය විමේ බලපෑම ද හේතුවෙන් සමස්කරණය විදේශීය ගෙය කළඹ තුළ සහනදායී තොවන ගෙය ප්‍රමාණයෙන් ප්‍රතිශ්‍යාය, 2020 වසර අවසානයේ වූ සියයට 50.6 සිට 2021 වසර අවසානයේ වන විට සියයට 52.3ක් දක්වා වැඩි විය.

⁴ 2014 වසරේදී ජාත්‍යන්තර මූල්‍ය ප්‍රාග්ධනය පත් කරන ලද රාජ්‍ය මූල්‍ය සංඛ්‍යාලුවන සම්පාදනය කිරීමේ මාර්ගය පැවති අනුව, අනෙකු සියයක් පත් කරන ලද මධ්‍යම රජයේ ගෙය, විදේශීය ගෙය වශයෙන් ප්‍රතිශ්‍යාය කර ඇත.

නාමික වගයෙන්, සහනදායී නොවන නොපියවූ තේය ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානයේ වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 3,064.1 සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 3,394.6ක් දක්වා සියයට 10.8කින් වැඩිවී ඇත. තේවාසික (ඒ.ජ. බොලර් මිලියන 371.3) සහ අනේවාසික (ඒ.ජ. බොලර් මිලියන 628.7) ආයෝජකයන් සතු එ.ජ. බොලර් බිලියන 1ක් වටිනා ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡා බැඳුම්කර ආපසු ගෙවනු ලැබේ ද, එ.ජ. බොලරය සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල අවප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් අනේවාසිකයන් සතු ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡා බැඳුම්කරවල ආයෝජකයන්හි අයය රුපියල් බිලියන 39.8කින් වැඩි වී ඇත. මේ අතර, 2020 වසර අවසන් වන විට, මුළු විදේශීය තේය ප්‍රමාණයෙන් සියයට 49.4ක් වූ සහනදායී තේය ප්‍රතිතයන 2021 වසර අවසන් වන විට සියයට 47.7ක් දක්වා සුළු වගයෙන් අඩු වී ඇතත්, නොපියවූ සහනදායී තේය 2021 වසර අවසානය වනවිට රුපියල් බිලියන 3,097.6ක් දක්වා රුපියල් බිලියන 109.5කින් වැඩි විය.

2020 වසර අවසානයේ දී එ.ජ. බොලර් මිලියන 38,492.7ක් වූ විදේශ මුදල් ඒකක මගින් නාමනය කළ නොපියවූ තේය, 2021 වසර අවසන් වන විට එ.ජ. බොලර් මිලියන 37,206.1ක් දක්වා අඩු විය. විදේශ ව්‍යවහාර මුදලවලට සාපේක්ෂව ශ්‍රී ලංකා රුපියල අවප්‍රමාණය වීම හේතුවෙන් ඇති වූ විවෘත මගින් විදේශ මුදල ඒකක මගින් නාමනය කළ නොපියවූ තේය, 2021 වසර අවසානයේ දී රුපියල් බිලියන 500.2කින් පමණ ඉහළ ගියේය. විදේශ ව්‍යාපාති තේය, විදේශ විනිමය මුද්‍රා පහසුකම මගින් ලබා ගත් තේය සහ ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡා බැඳුම්කර මගින් ලබා ගත් නොපියවූ තේය මත විනිමය අනුපාතික විවෘත බලපෑම රුපියල් බිලියන 474.3ක් වූ අතර, ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කර සහ අක්වරු බැංකු ඒකක මගින් ලබා ගත් තේය මත ඇති වූ බලපෑම රුපියල් බිලියන 25.9ක් විය. විදේශ මුදල් ඒකක මගින් නාමනය කර ඇති තේය, රුපියට ලැබෙන විදේශ මුදල් උපයෝගී කරගෙන තේය සේවාකරණය කරන්නේ නම්, විනිමය අනුපාතිකවල විවෘත හේතුවෙන් නොපියවූ තේය ප්‍රමාණයේ රුපියල්වලින් නාමික අයය වැඩිවීමේ බලපෑම ඒකකම ගැටුවක් නොවනු ඇත. කෙසේ වෙතත්, රුපිය වෙත ලැබෙන විදේශ විනිමය ගලා ඒම් පහත වැට්ම මධ්‍යයේ, රුපිය විසින් විදේශීය ව්‍යවහාර මුදලින් වන තේය සේවාකරණය සඳහා රුපියල්වලින් සැලකිය යුතු ප්‍රමාණයක අරමුදල් යොදා ගැනීමත්, එහි ප්‍රතිත්ලයක් ලෙස ඉහළ යන රුපිය තේය ලබා ගැනීමේ අවශ්‍යතා විශාල වගයෙන් බැංකු ක්ෂේත්‍රය හරහා සපුරා ගැනීමත් ගැටුවකාරී තත්ත්වයක් ලෙස පවතී.

නිත්‍ය ආදායම් ප්‍රවාහ පහත වැට්ම, අඛණ්ඩව පවතින රාජ්‍ය මුද්‍රා හිතයන්, සහනදායී මුද්‍රාන ප්‍රහාව වෙත පවතින ප්‍රවේශය සීමික වීම සහ පොලී අනුපාතික හා විනිමය අනුපාතික හැසිරීම මගින් ඇතිවන අහිතකර ප්‍රතිත්ල පිළිබඳ කරමින්, ශ්‍රී ලංකාවේ මධ්‍යම රුපිය තේය සියයට 10.8කින් වැඩිවී ඇත. 2020 වසර තුළ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිතයන් ලෙස සියයට 40.3ක් වූ විදේශීය තේය, 2021 වසර දී සියයට 38.6ක් දක්වා සුළු වගයෙන් පහත වැටුණ ද, අහියෝගාත්මක දේශීය සාර්ව ආර්ථික ප්‍රවණතා, කොට්ඨාස-19 වසංගතය හේතුවෙන් ප්‍රතිතයන්හි ප්‍රාග්ධන වෙළඳපාල තුළ හට ගත් අවිනිශ්චිතතා මෙන්ම, අහිතකර ස්වේච්ඡා තේය ශේෂීගත කිරීම පහත දැමීම් හමුවේ දළ නිල සංවිත ඉතා බරපතල ලෙස අවම විවෘතමක් දක්වා පහත වැට්ම තීසා තුළරු කාලයේ දී විදේශීය තේය සේවාකරණය ආශ්‍රිතව පවතින අවදානම වර්ධනය වී ඇත. විදේශීය ආයතනයක සහයෝගය සහිතව විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් ප්‍රවාහ ඉහළ නාව නොගන්නේ නම්, 2022 වසර සිට වාර්ෂිකව පියවිමට සිදු වන එ.ජ. බොලර් බිලියන 5කට අධික වන විදේශ තේය සේවාකරණ පියවීමින් සාමාන්‍යය ශ්‍රී ලංකාවට අතිශය අහියෝගාත්මක කර්තව්‍යයක් වනු ඇති. තේය කළඹ ප්‍රතිව්‍යහගත කිරීම සමග, විවක්ෂණයිලි රාජ්‍ය මුද්‍රා ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාවට නැංවීම සහ සම්පත් වර්ධනය කර ගැනීම වහාම සිදු කළ යුතුව ඇත. මේ අතර, තවදුරටත් තේය එක් රස් වීම වැළැක්වීම සඳහා පොලී ගෙවීම් ප්‍රාග්ධනිකරණයෙන් තොරව, දේශීය සහ විදේශීය ව්‍යවහාර මුදල් තේය ආපසු ගෙවීම සඳහා පමණක් තේය මුද්‍රානය හාවිත කිරීම රුපිය මැදි කාලීන ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රමුඛතාව විය යුතුය. තුළරු කාලීන විදේශ ව්‍යවහාර මුදල් තේය සේවාකරණ වගකීම් සපුරා ගැනීමට විදේශ මුදල් ඒකක මගින් නාමනය වූ

6.6 සංඛ්‍යා සටහන

මධ්‍යම රුපිය තේය සේවාකරණ ගෙවීම්

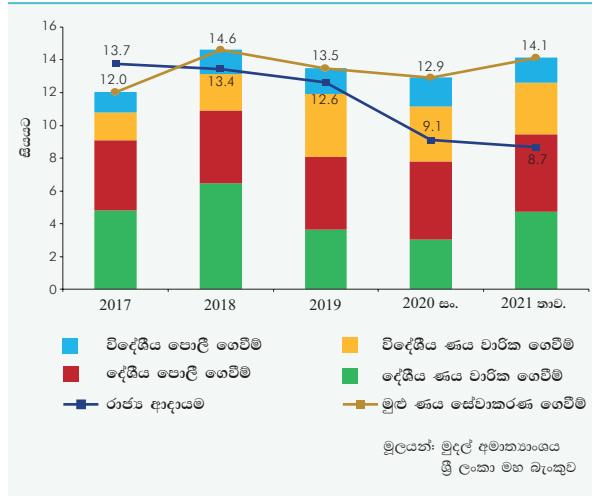
සිරුත්	2018	2019	2020	2021 (අ)
තේය සේවාකරණ ගෙවීම්	2,088,551	2,022,507	1,941,373	2,375,599
දේශීය	1,561,363	1,213,698	1,169,522	1,590,131
විදේශීය	527,188	808,809	771,851	785,468
තේය ආපසු ගෙවීම්	1,236,361	1,121,155	961,071	1,327,216
දේශීය	921,881	546,315	455,899	795,498
විදේශීය	314,480	574,839	505,172	531,718
පොලී ගෙවීම්	852,190	901,353	980,302	1,048,383
දේශීය	639,482	667,383	713,623	794,633
කෙටකාලීන	74,525	81,029	77,965	98,694
මැදි හා දිගුකාලීන	564,957	586,354	635,658	695,939
විදේශීය	212,708	233,970	266,679	253,750

(අ) තාක්ෂණික

මුදයන: මුදල් අමාත්‍යාංශය

ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

6.10 රෘප සටහන
මධ්‍යම රෘයේ තාය සේවාකරණ ගෙවීම්
(දැදේශීය යෝගී ප්‍රතිග්‍රන්ථක් ලෙස)

තාය ඉදිරියටත් ලබා ගත්ත ද, සමස්ත රාජ්‍ය මූල්‍ය හිගය නිසා හට ගත්තා නව මූල්‍යන අවශ්‍යතා පවතින සම්පත්වලට අනුකූලව ගළපමින්, මැදි කාලීනව තාය නොවන විදේශීය විනිමය ප්‍රවාහ තැවත යටා තත්ත්වයට පත් වන විට තවදුරටත් විදේශීය තාය ලබා ගැනීම ක්‍රමයෙන් අඩු කළ යුතුය. තාය ආශ්‍රිතව ඉහළ ගොස් ඇති අවදානම සහගත තත්ත්වයන් පිළිබඳව සලකා බැලීමේ දී, සුදුසු සංශෝධන ද සහිතව, මැදි කාලීන තාය කළමනාකරණ ක්‍රමෝපායට අනුකූලව සාර්ථක වගකීම් කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියක් මෙරටට අවශ්‍ය වන්නේ එලදායී තාය කළමනාකරණ ක්‍රියාවලියක් හරහා තාය ස්ථායී බවක් ඇති කිරීමට ය. දිගු කාලීනව තාය සේවා ගෙවීම් සුම්ව කිරීම මගින් තුළුරු කාලීන තාය බර අඩු කර ගැනීම සඳහා තාය ප්‍රතිච්‍රිත හැකිමට යොදන වත්මන් ප්‍රයත්න ඉතා වැදගත් වේ. මේ අතර, රාජ්‍ය තාය තීරසාරභාවය තහවුරු කරමින් මැදි කාලීනව ප්‍රාථමික ශේෂයෙහි අතිරික්තයක් වාර්තා කිරීම පිණිස, ප්‍රනාර්ථකන වියදුම් අවම කිරීම සහ විශ්වසනීය හා ස්ථීර කැපවීමකින් ආදාළම ඉපැයිම ගක්තිමත් කිරීම හරහා වර්තන ගිණුම තුළ හිගය අවම කිරීම අතිශය වැදගත් වේ.

මධ්‍යම රෘයේ තාය සේවාකරණ ගෙවීම්

2021 වසරේ දී තාය ආපසු ගෙවීම මෙන්ම පොලී ගෙවීම්වල ඉහළ යැම හේතුවෙන් නාමික වශයෙන් සමස්ත තාය සේවාකරණ ගෙවීම රුපියල් බිලියන 2,375.6ක් දක්වා සියයට 22.4කින් ඉහළ ගියේය. ප්‍රධාන වශයෙන් භාණ්ඩාගාර බැඳුම්කර සහ ශ්‍රී ලංකා සංවර්ධන බැඳුම්කරවලින් ලබා ගත් තාය කළුවීම හේතුවෙන්

6.7 සංඛ්‍යා සටහන

මධ්‍යම රෘයේ තාය දැක්කන

දැක්කන	2018	2019	2020	2021
මධ්‍යම රෘයේ නො/දැදේශීය	84.2	86.9	100.6	104.6
දැදේශීය නො/දැදේශීය (ආ)	42.5	45.5	60.3	66.0
විදේශීය නො/දැදේශීය	41.7	41.3	40.3	38.6
දැදේශීය තාය/මධ්‍යම රෘයේ තාය	50.5	52.4	60.0	63.1
විදේශීය තාය/මධ්‍යම රෘයේ තාය	49.5	47.6	40.0	36.9
විදේශීය තාය/අභ්‍යන්තර (ආ)	181.0	178.6	250.2	217.8
තාය සේවාකරණ/දැදේශීය	14.6	13.5	12.9	14.1
තාය සේවාකරණ/උදාවම	108.8	107.0	141.9	163.0
උදාව දැනු තාය සේවාකරණ/රෘයේ ආදාවම	81.3	64.2	85.5	109.1
තාය සේවාකරණ ගෙවීම්/රෘයේ වියදම (ආ)	53.1	45.4	48.5	49.0
උදාව දැනු තාය සේවාකරණ/රෘයේ වියදම (ආ)	39.7	27.2	29.2	32.8
විදේශීය තාය සේවාකරණ/අභ්‍යන්තර (ආ)	16.0	23.3	31.9	26.4
තාය පොලී සේවාකරණ/දැදේශීය	6.0	6.0	6.5	6.2
තාය පොලී සේවාකරණ/රෘයේ වියදම (ආ)	21.7	20.2	24.5	21.6
දැදේශීය තාය පොලී සේවාකරණ/දැදේශීය	4.5	4.5	4.7	4.7
විදේශීය තාය පොලී සේවාකරණ/දැදේශීය	1.5	1.6	1.8	1.5
තාය පොලී සේවාකරණ/උදාවම (ආ)	40.8	37.2	38.5	38.2
විදේශීය තාය පොලී සේවාකරණ/උදාවම (ආ)	6.5	6.7	11.0	8.5

උදාවන්: මුදල අමාත්‍යාංශය
ජනලේඛන හා සංඛ්‍යාලේඛන
දෙපරතුම්න්දුව
ප්‍ර ලංකා මහ බැංකුව

(ආ) 2019 සහ 2020 වර්ෂ පැහැදිලි නිවැරදි නොවන නාම්භ්‍යාලේඛන දෙපරතුම්න්දුව එහින් පැහැදිලි නිවැරදි නොවන නාම්භ්‍යාලේඛන දැනු පැහැදිලි දැදේශීය. ඇයේම පැහැදිලි නිවැරදි නොවන නාම්භ්‍යාලේඛන දැනු පැහැදිලි දැදේශීය.

(ඇ) 2012 ජනවාරි මාසයේදී ප්‍ර ලංකා බැංකා නැගින් නිවැරදි නොවන නාම්භ්‍යාලේඛන දැනු පැහැදිලි නිවැරදි නොවන නාම්භ්‍යාලේඛන දැනු පැහැදිලි දැදේශීය. 2017 ජනවාරි 01 දින රුපියල් මිලියන 21,778ක් වැනි බැඳුම්කර ක්‍රියාවලින් නිවැරදි නාම්භ්‍යාලේඛන පැහැදිලි ප්‍රමාණය රුපියල් මිලියන 56,662ක්. ඇතුළත් වේ.

(ඇ) භාණ්ඩ හා සේවා අභ්‍යන්තර

(ඉ) තාය ආපසු ගෙවීම් ඇතුළත් රෘයේ වියදම

2021 වසරේ දී දැදේශීය තාය ආපසු ගෙවීම් රුපියල් බිලියන 795.5ක් දක්වා සියයට 74.5කින් ඉහළ ගියේය. 2021 වසරේ ජුලි මාසයේදී ප්‍ර රුපියල් බිලියන 199.9ක (එ.ජ. බොලර් බිලියන 1 ක) ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡීන්ව බැඳුම්කර ක්‍රියාවලිම සහ විදේශීය තාය සේවාකරණ තැවත තුළ හිගය අවම වන්නේ එලදායී තාය සේවාකරණ ක්‍රියාවලියක් පැහැදිලි නිවැරදි නොවන නාම්භ්‍යාලේඛන දැනු පැහැදිලි දැදේශීය. 2021 වසරේ දී විදේශීය තාය ආපසු ගෙවීම් රුපියල් බිලියන 330.6ක ආපසු ගෙවීම් මූලිකව පිළිබඳ ක්‍රියාවලිම සහ විදේශීය තාය ආපසු ගෙවීම් රුපියල් බිලියන 531.7ක් දක්වා සියයට 5.3කින් ඉහළ ගියේය. එහි ප්‍රතිඵලයක් වගයෙන්, පසුගිය වසරේ රුපියල් බිලියන 961.1ක් ලෙස වාර්තා වූ සමස්ත තාය ආපසු ගෙවීම් 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 1,327.2ක් දක්වා සියයට 38.1කින් ඉහළ ගිය අතර, එය මුළු තාය සේවාකරණ ගෙවීම්වලින් සියයට 55.9කට දායකත්වය දැක්වේය. මේ අතර, 2021 වසරේ දී දැදේශීය තාය සේවාකරණ සහ පොලී පොලී ගෙවීම් ඉහළ යැම හේතු කොටගෙන, මධ්‍යම රෘයේ තාය සේවාකරණ පොලී ගෙවීම් රුපියල් බිලියන 1,048.4ක් දක්වා සියයට 6.9කින් ඉහළ ගියේය.

විදේශීය මූල්‍ය පහසුකම් සඳහා ප්‍රවේශයන් සීමාසහිත වීම සහ 2021 වසර අවසාන භාගය කුළ දේශීය පොලී අනුපාත ඉහළ යැම මධ්‍යයේ පෙර වසරට වඩා 2021 වසරේ දී දේශීය තෝරා ගැනීම සැලකිය යුතු ලෙස වැඩිවීම හේතුවෙන් මධ්‍යම රුපයේ දේශීය තෝරා පොලී ගෙවීම රුපියල් බිලියන 794.6ක් දක්වා සියයට 11.4කින් වැඩි විය. ජාත්‍යන්තර ස්වේච්ඡීත්ව බැඳුම්කර, විදේශ විනිමය කාලීන මූල්‍ය පහසුකම් සහ ව්‍යාපෘති තෝරා සඳහා වූ පොලී ගෙවීම අඩු වීම හේතුවෙන්, විදේශ තෝරා සඳහා වූ පොලී ගෙවීම, 2020 වසරේ වාර්තා වූ බිලියන 266.7 සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 253.8ක් දක්වා පහළ ඕනෑයි. සමස්තයක් ලෙස ගත් කළ, 2020 වසරට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී දේශීය තෝරා සේවාකරණ ගෙවීම රුපියල් බිලියන 1,590.1ක් දක්වා සියයට 36.0කින් ඉහළ ගිය අතර, විදේශ තෝරා සේවාකරණ ගෙවීම රුපියල් බිලියන 785.5ක් දක්වා සියයට 1.8කින් යුතු වශයෙන් ඉහළ ගියේය.

වැඩි වෙන මධ්‍යම රුපයේ තෝරා සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස තෝරා පොලී ගෙවීම ඉහළ යැම හේතුවෙන්, තෝරා සේවාකරණ ගෙවීම පිළිබඳ ප්‍රධාන දරුක 2021 වසරේ දී අහිතකර වර්ධනයක් පෙන්වුම් කළේය. සමස්ත තෝරා සේවාකරණ ගෙවීම ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස පෙර වසරේ පැවති සියයට 12.9 සිට 2021 වසරේ දී සියයට 14.1ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 2020 වසරේ සියයට 3.0ක් වූ දේශීය තෝරා ආපසු ගෙවීම, 2021 වසරේ දී සියයට 4.7ක් දක්වා වැඩි වූ අතර, 2020 වසරේ දී ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සියයට 3.4ක් වූ විදේශ තෝරා ආපසු ගෙවීම 2021 වසරේ දී සියයට 3.2ක් දක්වා යුතු වශයෙන් පහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස සමස්ත තෝරා පොලී ගෙවීම 2020 වසරේ වාර්තා වූ සියයට 6.5 සිට 2021 වසරේ දී සියයට 6.2ක් දක්වා අඩු විය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස දේශීය තෝරා සඳහා වූ පොලී ගෙවීම, 2021 වසරේ දී සියයට 4.7ක් ලෙස බොහෝ දුරට නොවෙනස්ව පැවති අතර, ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විදේශ තෝරා සඳහා පොලී ගෙවීම, පෙර වසරේ පැවති සියයට 1.8 සිට 2021 වසරේ දී සියයට 1.5ක් දක්වා අඩු විය. මේ අතර, රුපයේ සමස්ත තෝරා සේවාකරණ ගෙවීම රුපයේ ආදායම ඉක්මවා යැම හේතුවෙන් රාජ්‍ය තෝරා බරෝහි බරපතලකම අවධාරණය කරමින්, 2020 වසරේ සියයට 141.9ක්ව පැවති මධ්‍යම රුපයේ තෝරා සේවාකරණ ගෙවීමන් රුපයේ ආදායමන් අතර අනුපාතය, 2021 වසරේ දී සියයට 163.0ක් දක්වා පිරිහිමව ලක් විය. තවද, 2021 වසරේ දී තෝරා සේවාකරණ ගෙවීමවල වර්ධනයට

සාපේක්ෂව හා සේවා අපනයනවල වර්ධනය ඉහළ යැම හේතුවෙන් හා සේවා අපනයනවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස විදේශ තෝරා සේවාකරණ ගෙවීම 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ සියයට 31.9 සිට සියයට 26.4ක් දක්වා පහළ ඕනෑයි.

නොපියවූ රාජ්‍ය තෝරා

නොපියවූ මධ්‍යම රුපයේ සමස්ත තෝරා, රුපය සතු වාණිජ ව්‍යවසායන් විසින් ලබා ගත් විදේශ ව්‍යාපෘති තෝරා, සහ රාජ්‍ය ඇපකර තෝරා යනාදියෙන් සමන්වීත නොපියවූ රාජ්‍ය තෝරා, මධ්‍යම රුපයේ තෝරා ඉහළ යැම හේතුවෙන් 2021 වසර කුළ දී කැපී පෙනෙන ලෙස වර්ධනය විය. ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, සමස්ත නොපියවූ රාජ්‍ය තෝරා සේවා ප්‍රමාණය, 2020 වසර අවසානය ව්‍යාපෘති ව්‍යාපෘතියෙන්, 2020 වසර අවසානය ව්‍යාපෘතියෙන්, 2020 වසර අවසානය රුපියල් බිලියන 16,427.1ක් වූ සමස්ත නොපියවූ රාජ්‍ය තෝරා ප්‍රමාණය, 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 19,407.3ක් දක්වා සියයට 18.1ක සැලකිය යුතු වර්ධනයක් පෙන්වුම් කළේය. මධ්‍යම රුපයේ සමස්ත නොපියවූ තෝරා ප්‍රමාණය, සමස්ත නොපියවූ රාජ්‍ය තෝරාවිලින් සියයට 90.6ක දායකත්වයක් දක්වීය. මේ අතර, නාමික වශයෙන්, 2020 වසර අවසානයේ රුපියල් බිලියන 986.4ක් වූ මහජන ඇපකර තෝරා, 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 1,506.7ක් දක්වා සියයට 52.8කින් වැඩි වූ අතර, එය සමස්ත නොපියවූ රාජ්‍ය තෝරා ප්‍රමාණයයෙන් සියයට 7.8ක් විය. සමස්ත නොපියවූ රාජ්‍ය ඇපකර තෝරාවිලින් සියයට 62.1ක් විදේශ මුදල් ඒකක මගින් නාමනය කර ඇති. තවද, 2021 වසර කුළ දී හි ලංකා වරාය අධිකාරය සහ ලංකා විද්‍යුලිබල මණ්ඩලය විසින් තෝරා ආපසු ගෙවීම හේතුවෙන් එම ආයතනවල විදේශ ව්‍යාපෘති තෝරා, පිළිවෙළින්, සියයට 2.0කින් සහ සියයට 6.4කින් වාර්ෂික ලක්ෂණය පදනම මත පහත වැට්මක් වාර්තා කිරීම නිසා රුපය සතු වාණිජ ව්‍යවසායන් වෙත ලැබේ ඇති විදේශ ව්‍යාපෘති තෝරා සම්බන්ධ නොපියවූ තෝරා, 2020 වසර අවසානයේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 323.5ක සිට 2021 වසර අවසානය වන විට රුපියල් බිලියන 311.2ක් දක්වා අඩුවේය. 2021 වසර අවසානයේ දී, ලංකා බනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාවේ සහ ජාතික ජල සම්පාදන හා ජලාප්‍රවහන මණ්ඩලයේ නොපියවූ මහජන ඇපකර තෝරා ප්‍රමාණය 2020 වසරට සාපේක්ෂව, පිළිවෙළින්, රුපියල් බිලියන 561.3ක් සහ රුපියල් බිලියන 200.9ක් දක්වා, පිළිවෙළින්, සියයට 62.5කින් සහ සියයට 45.4කින් සැලකිය යුතු වැඩි විමක් වාර්තා කර ඇති. මේ අතර, 2021 වසර අවසානයේ දී,

6.8 සංඛ්‍යා සටහන

නොපියවු රාජ්‍ය ණය (වසර අවසානයේ තු)

	2018	2019	2020	2021 (e)
රුපියල් මිලියන				
මධාම රජයේ සමස්ත නොපියවූ තුළ (ඇ)	12,030,548	13,031,543	15,117,247	17,589,373
රජයේ ආපකර රැකිව රාජ්‍ය වෘත්තායයන් ලද විදේශ ව්‍යාපාති තුළ	366,130	345,453	323,510	311,191
සීමාසහිත ගුවන් තොටුපළ හා ගුවන් සේවා (ග්‍රී ලංකා) සමාගම	24,964	22,317	22,189	21,833
ග්‍රී ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය	168,649	150,418	136,720	128,026
ග්‍රී ලංකා වර්ය අධිකාරිය	172,517	172,717	164,602	161,332
රජයේ ආපකර මත ලබාගෙන ඇති තුළ (ඇ) (ඇ)	781,741	778,305	986,391	1,506,743
සීමාසහිත ගුවන් තොටුපළ හා ගුවන් සේවා (ග්‍රී ලංකා) සමාගම	10,829	16,532	34,801	115,332
ලංකා බැංකුව සහ මහජන බැංකුව	ලැංකා.	ලැංකා.	ලැංකා.	36,540
ලංකා විදුලි බල මණ්ඩලය	21,376	25,212	70,559	89,311
ලංකා බණිජ තෙල් තීකින සංස්ථාව	333,869	297,220	345,500	561,267
සීමාසහිත ලංකා නැව් සංස්ථාව	13,098	12,613	12,505	12,263
මුළුන් ජේත් කොත්තලාවල ආරක්ෂක විශේෂ විද්‍යාලය	36,843	35,311	35,562	35,738
සීමාසහිත ලංකා ගල් අයරු (පුද්ගලික) සමාගම	11,000	5,398	9,692	13,899
ජාතික ජලසම්පාදන හා ජලාපවතන මණ්ඩලය	85,541	102,339	138,180	200,851
වි අලෙවි මණ්ඩලය	11,436	11,420	2,023	1,313
ජාරිග සංවර්ධන අධිකාරිය	189,022	206,563	262,015	349,895
ශ්‍රීලංකන් ගුවන් සමාගම	31,981	32,083	43,530	60,336
අනෙකුත් සංස්ථා	36,746	33,615	32,023	29,998
රාජ්‍ය තුළ	13,178,418	14,155,301	16,427,148	19,407,307
දු.ලං.නි.යෙහි ප්‍රතිනියක් ලෙස (රු)				
මධාම රජයේ සමස්ත නොපියවූ තුළ (ඇ)	84.2	86.9	100.6	104.6
රජයේ ආපකර රැකිව රාජ්‍ය වෘත්තායයන් ලද විදේශ ව්‍යාපාති තුළ	2.6	2.3	2.2	1.9
රජයේ ආපකර මත ලබාගෙන ඇති තුළ (ඇ) (ඇ)	5.5	5.2	6.6	9.0
රාජ්‍ය තුළ	92.2	94.4	109.4	115.5
මූලයක්: ඉදෑලා අමාත්‍යාංශය ග්‍රී ලංකා මහ බැංකුව				
(ඇ) නාවකලික				
(ඇ) 2012 ජනවාරි මාසයේදී ග්‍රී ලංකා බණිජ තෙල් තීකින සංස්ථාවට තිබුන් කරන ලද රුපියල් මිලියන 78,441ක් වටිනා භාෂ්චාගාර බැඳුම්කර (අපින් 2017 ජනවාරි 01 දින රුපියල් මිලියන 21,778ක වටිනා බැඳුම්කර කළුපිරිම තිබා දානට තොපියවූ ප්‍රමාණය රුපියල් මිලියන 56,662ක්.) ඇතුළත් වේ.				
(ඇ) ඉලා තොවන රාජ්‍ය ආයතන පමණක් ඇතුළත් වේ.				
(ඇ) 2014 ජූනි මාසයේදී ග්‍රී ලංකා ගුවන් තොටුපළ වෙත තීක්ෂණ කරන ලද එ.ඩ. බොලර් මිලියන 175ක ජාත්‍යන්තර බැඳුම්කර ඇතුළත් වේ. එ.ඩ. බොලර් මිලියන 175ක ඇම මෙම ජාත්‍යන්තර බැඳුම්කර 2019 ජූනි මාසයේදී කළුපිරුණු අතර, වසර 05ක කාලයක් සඳහා යළි තිබුන් කරන ලදී.				
(ඇ) 2019 සහ 2020 වර්ෂ සඳහා ජනතාන්ත්‍රිත හා සංඛ්‍යාල්බන පෙපර්තමේන්තුව විසින් 2022 මුදලත් 29 දින තීක්ෂණ කරන ලද සංඛ්‍යාල්බන උදේශී. ප්‍රස්ථානයේ නොවා කර ඇත.				

ඛල්කා බහිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව සහ මාරුග සංවර්ධන අධිකාරිය විසින් රාජ්‍ය වාණිජ ව්‍යවසායයන්හි රාජ්‍ය ඇපකර ණය ප්‍රමාණයට ප්‍රධාන දායකත්වයක් දක්වන ලද අතර, මූල්‍ය ණය ප්‍රමාණයන්, පිළිවෙළින්, සියයට 37.3ක් සහ සියයට 23.2ක් සඳහා හිමිකම් කියන ලදී.

6.5 උප රුප්ස ආයතනවල අයවචය කටයුතු

ଦେଶ ରୂପକ ଆସନନ୍ଦାଳ ପ୍ରତିଷ୍ଠନରେ ଦୈତ୍ୟାବ ହା ଶ୍ରୀଯାମାର୍ଗ

2021 වසරේ දි, කලාපීය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සහ රාජ්‍ය අංශයේ සේවා සැපයීම වැඩිදියුණු කිරීම සහ එමගින් ජනතාවගේ ත්වරණ මට්ටම ඉහළ නැවැම්මේ අරමුණ ඇතිව උප රාජ්‍ය ආයතන මට්ටම් තුළ ව්‍යුපත් කිහිපයක් කියාත්මක කුරන ලදී.

5 උප රාජ්‍ය ආයතන පදනම් පලාත් සහ 9කින් සහ මහ නගර සහ 24ක්, තගර සහ 41ක් සහ ප්‍රාදේශීය සහ 276ක් අනුව පලාත් පාලන ආයතන 341කින් සඳහා ප්‍රතිච්‍රිත වේ.

ඒ අනුව, පළාත් පාලන වැඩියුණු කිරීමේ අංක ව්‍යාපෘතිය, ග්‍රාමීය පාලම ඉදිකිරීමේ ව්‍යාපෘතිය, නැගී එන කළාපවල ග්‍රාමීය යටිතල පහසුකම් සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය, පළාත් මාරුග සංවර්ධන ව්‍යාපෘතිය, මහ කොළඹ අපරාල කළමනාකරණ ව්‍යාපෘතිය සහ ප්‍රාදේශීය සංවර්ධන ආධාර ව්‍යාපෘතිය ඇතුළුව යටිතල පහසුකම් ආස්‍රිත ව්‍යාපෘති කිහිපයක් වසර තුළ දී ක්‍රියාත්මක විය. මේ අතර, උප රාජ්‍ය මට්ටම්න් සෞඛ්‍ය හා අධ්‍යාපන සේවා සැපයීමේ ගණන්මකඟවය ඉහළ නැංවීමේ අරමුණ ඇතිව, ප්‍රාථමික සෞඛ්‍ය සේවා පද්ධතිය ගක්තිමත් කිරීමේ ව්‍යාපෘතිය සහ සාමාන්‍ය අධ්‍යාපනය තවිකරණ වැඩිසටහන ද 2021 වසර දී ක්‍රියාත්මක වෙමින් පැවත්තු.

திலை பூஞ்சீய சுவர்த்தனய சுற ரத தில சூடும் சுமாங்கிய ஆகி கர வைகிமே அரமுள்ளை, திலை பூஞ்சீய சுவர்த்தனய, அந்தர் ஆயத்திக் கலைங்கரணய, ஆவாயம் திற்புலன வகைம் குப ராஜை ஆயத்தனவும்

විශේෂ සටහන 7

ආර්ථික වර්ධනයට සහය සපයන්නේ ලෙස රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ප්‍රතිච්ඡාගැනීම් කිරීම

නැඳුන්වීම

රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්¹ දිරීස කාලයක් පූර්ව රටවල්වල සමාජ ආර්ථික සංවර්ධනයට අදාළව ප්‍රධාන භූමිකාවක් ඉටු කර ඇත. සිංගප්පූරුව, ජපානය, වීනය සහ කොරියාව වැනි ආසියානු කළාපයේ අනෙකුත් රටවල් කිහිපයක දක්නට ලැබෙන පරිදි, කාර්යක්ෂම රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් මින් රිකිය උත්පාදනය, දිගුකාවය තුරන් කිරීම, රාජ්‍ය මූල්‍ය ස්ථායිකාව, ක්මේලුක හෝ බුගෝලිය ප්‍රදේශයක සංවර්ධනය, පාරිසරික ආරක්ෂාව මෙන්ම ක්මේලු නියාමනය සඳහා ද සැලකිය යුතු දායකත්වයක් ලබා දී ඇත.

මැත දෙක කිහිපය තුළ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් පෝද්ග්ලිකරණය කිරීම සහ එවායේ නියාමනයන් ඉවත් කිරීමට අදාළව එකත්තාවයෙහි වැවි නැගුරුවක් පැවතිය ද, විශේෂයෙන්ම සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි කාර්යාලය අවප්‍රමාණය වී නොමැත. මේ සඳහා මූලික වශයෙන් හේතු වී ඇත්තේ ආර්ථික වර්ධනය, සංවර්ධනය සහ සම්ස්කරණයක් ලෙස ජනගහනයේ යෙපැවැත්ම කෙරෙහි ඉහළම බලපෑමක් ඇති කෙරෙන අත්‍යවශ්‍ය යටිතල පහසුකම් සහ පොදු සේවා සපයන්නන් ලෙස රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ප්‍රමුඛ දායකත්වයක් දක්වීමිය. කෙසේ වෙතත්, සංවර්ධනය වෙමින් පවතින රටවල රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් අඩු එලදායිකාවක් පෙන්වුම් කිරීමේ ප්‍රවණතාවක් පවතින අතර, දුෂණ අනුමිතිතාවයෙන් එම ව්‍යවසායන්ට එම ව්‍යවසායන්ට අඩු පැවතින තරගකාරීන්වයට බාධා එල්ල වී ඇත. එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්, රාජ්‍ය අයවුය සහ රාජ්‍ය වෙත සැලකිය යුතු පිබනයක් ඇති කිරීමට හේතු වී ඇති අතර, ඇතැම් අවස්ථාවලදී එය රාජ්‍ය මූල්‍ය හා ආර්ථික අර්බුලවලට මග පාදා ඇත. මෙවැනි ප්‍රස්ථිති තුළ ශ්‍රී ලංකාව සිය රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ගේ ත්‍රියාකාරීන්වය පිළිබඳව අවධානයන් සිටීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ශ්‍රී ලංකාව තුළ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විකසනය වේ

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ව්‍යවසාය අංශයේ ආරම්භය, 1939 - 1945 අතර කාලය තුළ පැවති දෙවන ලද්ක යුද සමයේදී, සැපයීම සීමා වූ අත්‍යවශ්‍ය හාන්චි ලබාදීම සඳහා රාජ්‍ය

¹ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සම්බන්ධයෙන් පොදුවේ පිළිගත තීර්වනයක නොමැත (පුරෝගා ලොමිසම, 2013; ජා.ඖ.අ., 2014; ආර්ථික සහයායිකාව සහ සංවර්ධනය සඳහා වූ සංවිධානය, 2015). කෙසේ වෙතත්, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ගේ අනුමිතිත දක්ෂණ නම්: (1) ආයතනය ස්වභාව තමන්ම අනන්‍ය වූ නීති ගාලුවක් තිබේ; (2) ආයතනය අඩුම තරමින් අරඹ වශයෙන් හෝ රාජ්‍ය ආයතනය ප්‍රධාන වශයෙන් වාණිජමය හෝ ආර්ථික ත්‍රියාකාරකම්වල තීර්ණ වීම (ජා.ඖ.අ., 2020) යනාදියි. රාජ්‍ය මූල්‍ය සංඛ්‍යාලෙන් මෙර්යෙෂයේ 2014 (ජා.ඖ.අ., 2014) අනුව මිනුම ආයතනයක රාජ්‍ය ස්වභාව පවතින පාලනය ඇගිල්ලී විවිධ විනිශ්චයන් මත පදනම් වන බව සඳහන් වේ. ඒ අනුව, රාජ්‍ය සඳහා තොටෝ ප්‍රමාණයක ඇඟිනියක සිම අවස්ථාවක දී වුව ද ආයතනික තීරණ කෙරෙහි සැලකිය යුතු බලපෑමක් කළ හැකිය.

ව්‍යවසායයන් කිහිපයක් පිහිටුවීම සිදුවූ කාලය දක්වා අතිනයට දීවයයි. 1950 දෙකයේ මැද භාගයේදී, සේවීම් සංගමය ලැබූ සාර්පකත්වය සහ එම කාලපරිවිශේදයේදී ඉන්දියාව තුළ සමාජවාදී සංවර්ධන මතවාදයක් අනුගමනය කිරීමන් සමග සමාජවාදය කෙරෙහි ඇති උනන්දුව ඉහළ ඕයෝජිත ඇත්තේ ආර්ථික සැලසුම්කරණය ප්‍රතිච්ඡාගැනීම් අංශයක් ලෙස සැලකිය.

මෙම කාල පරිවිශේදය තුළ දී, පිළිවෙළින්, 1955 අංක 19 දරන රාජ්‍ය අනුග්‍රහය ලත් සංස්ථා පනත සහ 1957 අංක 49 දරන රාජ්‍ය කාර්මික සංස්ථා පනත යන ප්‍රධාන පනත් දීවිත්වය බලගැනීම් මගින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි සංවර්ධන ක්‍රියාවලිය වේගෙන් විය. පළමු පනත මගින් දැනට පවතින කරමාන්ත නීතිගත කිරීමට ප්‍රයත්න දැරු අතර, දෙවැන්න මගින් මිනැම කරමාන්ත අඩුගිත ක්‍රියාකාරකමක් ආරම්භ කිරීම සහ ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රාජ්‍යට බලතල ලබා දෙන ලදී. 1957 වසර වන විට, සිමෙන්ති, කඩ්දාසි, පිගන් හාන්චි, සම් සහ පාවහන් ආඩුගිත ප්‍රධාන රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් කිහිපයක මෙහෙයුම් කටයුතු ආරම්භ විය. 1958 වසර දී ලංකා ගමනාගමන මණ්ඩලය පිහිටුවීමට තුළ දුන් බස් සමාගම් ජනසනු කිරීම මෙම කාලපරිවිශේදය තුළ සිදු වූ තවත් වැදගත් සංවර්ධන කාර්යයකි.

1959 වසර දී, ආනයන ආදේශක මත පදනම් වූ කාර්මිකරණය පිළිබඳ අවධාරණය කෙරෙන දස අවුරුදු සැලස්මක් හඳුන්වා දෙන ලද අතර, එම සැලස්මක් පුරුණ වශයෙන් ක්‍රියාත්මක නොවුව ද, පසු කාලයේදී මෙම සැලස්මක් ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති සඳහා සම්පස්ස් මග පෙන්වීමක් ලබා දුණි. ඒ අනුව, සිමෙන්ති, වාන්ත්, කඩ්දාසි, වයර්, බනිජ වැලි, ලුණු, පිටි අඩුගිත, තුනි ලැලි (ප්ලයිච්චි), බනිජ තෙල් පිරිපනු කිරීම සහ පොගොර වැනි 'මූලික කරමාන්ත' රාජ්‍ය විසින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නීයමින විය. කෙසේ වෙතත්, රාජ්‍ය විසින් ක්‍රියාත්මක කිරීමට උනන්දුවක් දක්වන ලද පාවහන්, පිගන් හාන්චි, රේඛිපිලි සහ සම් හාන්චි නීතිපාදන වැනි ඇතැම් ක්‍රියාත්මක සම්බන්ධයෙන් ප්‍රාග්ලික ව්‍යවසායන්ගේ සහභාගිත්වය සඳහා ද අවසර හිමි විය. දිගු කාලයක් පූරු පැවති ගෙවුම් ගේඟ හිගය සහ එහි ප්‍රතිඵලයක් ලෙස 1960 වසර සිට දැඩි ආනයන පාලන මාලාවක් හඳුන්වා දීම, මෙම දේශීය ව්‍යවසායයන් අනුමුල කරගත් සංවර්ධන උපායමාරුගය ඇති කිරීම සඳහා හේතු විය.

1970 දෙකයේදී, තව ව්‍යවසායයන් ස්ථාපිත කිරීම සහ පුද්ගලික ව්‍යාපාර ජනසනු කිරීම හා පවරා ගැනීම යන කුම දීවිත්වය හරහා රාජ්‍ය අංශයේ එකාධිකාරයන් කිහිපයක් පිහිටුවීම ඇතැම් ආර්ථික වශයෙන් සමඳුවීමන් වීම සඳහා ගත් නව්‍ය ක්‍රියාමාරුගය ඇති කිරීම සඳහා හැකිය.

ස්වභාවික ඒකාධිකාරයන් ලෙස රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විසින් පෙළද්‍රේගලික අංශයේ ව්‍යවසායකයින් ලබා දෙන මිලට සාපේක්ෂව අඩු මිලකට සේවා හෝ නිෂ්පාදන සපයනු ඇති බවත්, ඇතැම්විට අපනයන හැකියාවත් ඇතුළත්ව සමස්ත වෙළඳපොල ඉල්ලුම සපුරාලනු ඇති බවත් යන සාධක යටතේ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් නිර්මාණය කිරීම ප්‍රයෝගනවත් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කරන ලදී. ඒ අනුව, මිලග වසර කිහිපය තුළ දී, අනෙකුත් කර්මාන්ත අතරින්, වරාය සේවා, මැයි ප්‍රවාහනය සහ වැට්ලි කර්මාන්තය වැනි අංශවල ක්‍රියාත්මක වූ පෙළද්‍රේගලික ව්‍යාපාර ජනසතු කිරීම සිදු විය. 1970 දෙකයේ මැද භාගය වන විට, බැංකු, වැට්ලි, මහා පර්මාණ කර්මාන්ත, ප්‍රවාහන, රක්ෂණ, විදුලි සංදේශ, තැපැල් සේවා, වරාය, විදුලිබලය, බනිජ තෙල් ආයතනය හා බෙදා හැරීම, මහාමාර්ග, සෞඛ්‍ය සහ අධ්‍යාපනය වැනි ප්‍රධාන ආර්ථික හා සමාජ ක්‍රියාකාරකම් රාජ්‍ය අංශයේ ඒකාධිකාරයන් ලෙස හෝ බොහෝදුරට රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විසින් ක්‍රියාත්මක කරන ලදී. 1962 වසරේ දී 14ක්ව පැවති රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සංඛ්‍යව, 1980 දෙකයේ මැද භාගය වන විට 280 ඉක්මවා යුතින් ඉතා සිසුයෙන් ඉහළ ගියේය.

1980 දෙකයේ මැද භාගය වන විට, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විවිධ ගැටුව රාජියකට මූලුණ දෙන බව හැඳුනා ගන්නා ලදී. මෙම ගැටුව අතරට, දුරවල මූල්‍ය ක්‍රියාකාරක්වයක් බවට පරිවර්තනය වන මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතා, නිෂ්පාදන හා සේවාවල දැනුවත්කාභය අඩු වීම හා සැපැයුම් හිගය, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි අවශ්‍යතාවලට වඩා දේශපාලන කරුණු මත පදනම්ව සිදු කෙරෙන බදාව ගැනීම්, විශාල ආයෝජන අවශ්‍යතා සපුරාලීම සඳහා සම්පත් යෙදුවෙම්ව නොහැකිවීම සහ රාජ්‍ය අවධිය මත ඇඟිල ලෙස ගැනීම යනාදිය ඇතුළත් විය. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් මිනින් රාජ්‍ය අයවැය මත ඇති කරන පිඩිනය ඉහළ යැම් සහ බහුපාර්ශ්වික දායක නියෝජ්‍යතායන් විසින් සාර්ව ආර්ථික ස්ථායිකාවයේ කඩිනම් අවශ්‍යතාව අවධාරණය කිරීමන් සමග 1988 වසරේ දී පුද්ගලිකරණය රාජ්‍ය ප්‍රතිපත්තියක් ලෙස ප්‍රකාශයට පත් කිරීමට රුයට සිදු විය. පෙළද්‍රේගලික අංශය වෙත රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් පවරා දීමේ මෙම වැශ්‍යසටහන 1989 වසරේ දී ආරම්භ වූ අතර, එතැන් සිට 1993 වසර දක්වා කාලපරිවේශ්දය තුළ, වාණිජ ව්‍යවසායයන් 43ක් පමණ අර්ථ වශයෙන් හෝ පුරුණ වශයෙන් පුද්ගලිකරණය කරන ලදී. කෙසේ වෙතත්, මෙම පුද්ගලිකරණ ක්‍රියාවලිය පසු කාලීනව දැඩි විවේචනයට ලක් විය. ආර්ථිකය සහ තියාමන ආයතන දුරවල වන විට පෙළද්‍රේගලිකරණයේ ප්‍රතිලාභ නෙළා ගැනීමට වඩාත් අපහසු වන බව පුද්ගලිකරණය පිළිබඳ ශ්‍රී ලංකාවේ බොහෝ අත්දැකීම් තුළින් අවධාරණය වේ.

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි වර්තමාන තත්ත්වය

පසුගිය දෙක තුන පුරාවට, බලයට පත් වූ රාජ්‍යන් පුද්ගලිකරණය කිරීම සහ ජනසතු කිරීම යන ප්‍රතිපත්ති අතර දෙළංගය විය. වර්තමානයේ දී විදුලිබල, බලයක්ති

මූල්‍ය හා රක්ෂණ, ජලය, ගුවන් සේවා, සෞඛ්‍ය සහ අධ්‍යාපනය ඇතුළු ප්‍රධාන අංශ කිහිපයක රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් හා රාජියකට වැඩි සංඛ්‍යාවක් ක්‍රියාත්මක වේ. 1971 අංක 38 දින මූදල් පනතේ 'පරිපාලන II කොටස' මිනින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් බොහෝ සංඛ්‍යාවක් නියාමනය කරනු ලබන අතර, මැත කාලයේ දී, 2007 අංක 07 දින සමාගම් පනත යටතේ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් කිහිපයක් ද ස්ථාපිත කර ඇත. මේ අනුරින්, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් 52ක් ආර්ථිකයේ ක්‍රියාකාරක්වය සහ විකාසය සඳහා උපායමාර්ගිකව වැඩගත් වන බැවින්, ඒවා රාජ්‍ය වාණිජ ව්‍යවසායයන් ලෙස හැඳුනාගෙන ඇත. ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය වාණිජ ව්‍යවසායයයන් අතරට, ලංකා බැංකුව, මහජන බැංකුව, සීමාසහිත ශ්‍රී ලංකා රක්ෂණ සංස්ථාව, ලංකා විදුලිබල මණ්ඩලය, ලංකා බනිජ තෙල් නීතිගත සංස්ථාව, ශ්‍රී ලංකා වරාය අධිකාරිය, ශ්‍රීලංකන් ගිවිත් සේවය, ශ්‍රී ලංකා ගෙන්නාගමන මණ්ඩලය සහ රාජ්‍ය මාශය නීතිගත සංස්ථාව ඇතුළත් වේ.

උපායමාර්ගික අංශ හරහා ආර්ථිකය තුළ වැඩගත් සුමිකාවක් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් මිනින් ඉටු කළ දී, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි දුරවල මූල්‍ය කාරය සාධනය, සැලකිය යුතු සාර්ව ආර්ථික බලපැමි සමග රාජ්‍ය මූල්‍ය මත අධික පිඩිනයක් එල්ල කර ඇත. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි අලාභ මූල්‍යයනය සඳහා බැංකු ප්‍රධානය මත අධික ලෙස යැපීම මිනින් එලදායී ආයෝජන වලක්වාලීම පමණක් නොව, මූල්‍ය ප්‍රධානය අවබ්‍යනමට පත් කිරීමට ද රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්වල දුරවල මූල්‍ය කාරය සාධනය හේතු වී ඇත. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයවල ඉහළ යන මූල්‍ය අලාභ මිනින් අත්‍යවශ්‍ය හා සේවා සඳහා වන දේශීය ඉල්ලුම මනා ලෙස සපුරාලීම සම්බන්ධයෙන් එම ව්‍යවසායයන්වල පවතින හැකියාව කෙරෙහි ඇති කරන අභිතකර බලපැමි තුළින් සාර්ව ආර්ථික ස්ථායිකාව ද තර්ජනයට ලක්වී ඇත. මෙම ගැටුව හඳුනා ගැනීම්, මැත ව්‍යවසාය ව්‍යවසායයන්හි ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ප්‍රය පියවර කිහිපයක් ගෙන ඇත. අදාළ ව්‍යවසායයන්, රේඛිය අමාත්‍යාංශය විසින් අත්සන් කරන ලද තෙනුපාර්ශ්වික අවබෝධන ගිවිසුමක් ලෙස ආයතනික අභිප්‍රාය ප්‍රකාශයක් (Statement of Corporate Intent) හඳුන්වාදීම සහ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි වගැමීමේ මට්ටම ඉහළ නංමින්, වාණිජමය වශයෙන් නිදහස ලබා දෙන නීතාමන රාමුවක් හඳුන්වාදීම, ඒ සම්බන්ධයෙන් ක්‍රියාත්මක කළ ප්‍රධාන ප්‍රතිසංස්කරණ වේ. සමාන අරමුණු සහිත රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සහ අයය දාමය තුළ සමාන තත්ත්වයක සිටින රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් අත්පත් කර ගැනීම සහ ඒකාඛල්ද කිරීම සඳහා ප්‍රතිපත්තිමය ප්‍රතිසංස්කරණ හඳුනාගෙන ඇති අතර, එමිනින් මෙම ව්‍යවසායයන් සඳහා 'පරිමාණානුකළ එල' නීර්මාණය කෙරෙනු ඇත. තවද, සිංගප්පුරුවේ සහ මැලේසිජ් ගිවිත් පරිපාලන සමාගම් ප්‍රතිපත්තිකර වන සමාගම් ලෙස ආකාරයේ සාර්ථකත්වයක් අත්පත්කර ගැනීම සඳහා ඉහළ වට්නාකම් සහිත දේපළ වෙළඳාම්

වත්කම් කිහිපයක් කළමනාකරණය කිරීම සහ ඒකාබද්ධ කිරීම සඳහා රජයට පූර්ණ හිමිකාරීත්වයක් හිමි සමාගමක් වන සීමාසහිත සෙලෙන්දිවා ආයෝජන සමාගම රජය විසින් මැත කාලීනව පිහිටුවන දේ.

ආර්ථික ගමන් මග කඩිනමින් නිවැරදි කිරීමේ අවශ්‍යතාවක් පවතින කාල වකවානුවක, පූංචාත් කොට්ඨාස-19 වසංගත කාලපරිවේශ්‍ය තුළ ආර්ථිකය යටා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ ක්‍රියාවලිය තුළ, අවශ්‍ය ප්‍රතිසංස්කරණ කඩිනම් කිරීමේ මෙන්ම රටේ සංවර්ධනය සඳහා සහය සපයන්නාන් ලෙස රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් දැක් භා වේගත් පරිවර්තනයකට ලක් කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කිරීමේ දැක් අවශ්‍යතාවක් පවතී. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි කාර්යක්ෂමතාව, එලදායිතාව සහ ලාභදායිත්වය වැඩිහිළුවු කිරීම සඳහා මෙම ප්‍රතිසංස්කරණ කටයුතු අත්‍යවශ්‍ය වන අතර, තවදුරටත් කළේපවතින ආර්ථික ගැටුවක් බවට පත් නොවී, එලදායි භා තිරසාර ලෙස ආර්ථිකය යටා තත්ත්වයට පත් කිරීමේ ක්‍රියාවලියට රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් දායක වීමට එම ආයතන සවිබල ගැනීම් සිදු වේ. එමෙස රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීමේ දී සලකා බැලැං හැකි ප්‍රධාන ප්‍රතිසංස්කරණ කිහිපයක් පහත දක්වා ඇත.

යෝජිත ප්‍රධාන රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ

අ. පිරවැය පිළිබඳ කෙරෙන මිලකරණ ප්‍රතිපත්ති හඳුන්වාදීම

රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ට බොහෝ අවස්ථාවලදී ඒවායෙහි මූල්‍ය ගණනාව සහතික කිරීම සහ රජයට අවශ්‍ය සමාජ ආර්ථික අරමුණු සාක්ෂත් කර ගැනීමට සහාය සැලසීම අතර මතා තුළනයක් පවත්වා ගැනීම සඳහා ප්‍රයත්න දැරීමට සිදු වේ. නිදුසුනක් ලෙස ග්‍රාමීය ප්‍රජාව සඳහා පොදු ප්‍රවාහන පහසුකම් සැපයීම හෝ කුදාකර ප්‍රදේශ ආදි භූගෝලීය වශයෙන් අනියෝගාත්මක ප්‍රදේශ සඳහා විදුලිය සැපයීමෙන්හි ඇතැම් අවස්ථාවලදී වාණිජය වශයෙන් එලදායි නොවන නැතුත්, අත්‍යවශ්‍ය නිෂ්පාදන සහ හේවා සැපයීමෙහි රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් නියුතිමේදී මෙම අනියෝගය පැන නැගියි. ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විසින් සපයනු ලබන හාන්ඩ් හා සේවා අත්‍යවශ්‍ය හාන්ඩ් ලෙස සලකනු ලැබුව ද, මෙම හාන්ඩ් හා සේවා තිරසාර පදනම්කින් හා අඛණ්ඩව සැපයීම සහතික කිරීමෙන් පිරවැය පිළිබඳ කෙරෙන මිලකරණ යාන්ත්‍රණයක් කිහිපයිත කිරීම ප්‍රමුඛතම කාර්යයක්ට පවතී.

මැත කාලීනව, විශේෂයෙන්ම ඉන්ධන නිෂ්පාදන සහ ජලය හා විදුලිය වැනි උපයෝගිකා සේවා සම්බන්ධව පිරවැය පිළිබඳ කෙරෙන මිලකරණ ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා ශ්‍රී ලංකාව දැක් ප්‍රයත්නයක් දරා ඇත. ගෝලීය ප්‍රවණතාවලට සම්ගාමීව ඉන්ධන නිෂ්පාදනවල මිල ගණන් නිනිපතා වෙනස් කිරීම සිදු වූවු කෙරී කාල වකවානු පැවතිය ද, 2019 වසරේ සැප්තැම්බර මාසය සහ 2021 වසරේ ජූනි යන මාසය අතර කාලය තුළ මිල සංශෝධන කිසිවක් සිදු නොකළ අතර, පසුකාලීනව

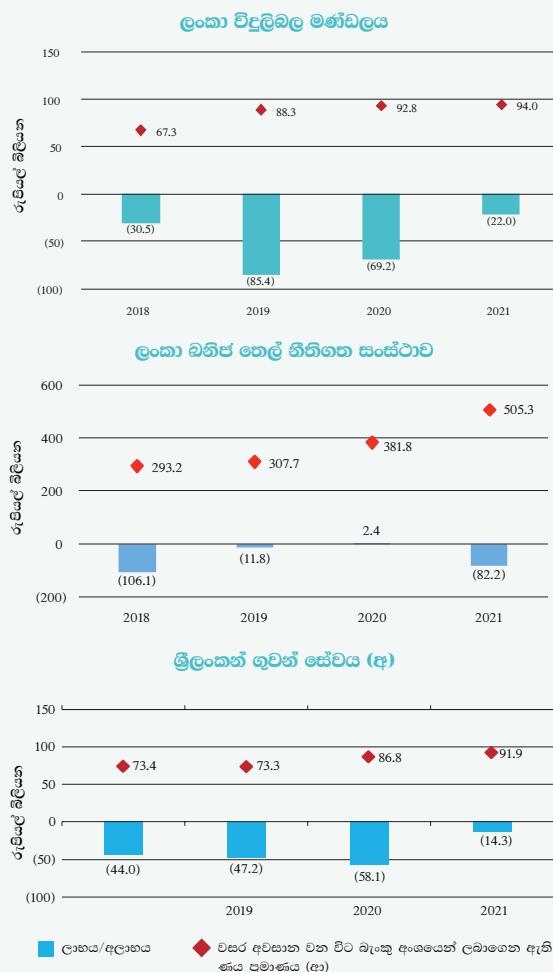
ගෝලීය බොරතතල් මිල ගණන් ඉහළ යැමෙනි බලපැමු සහ වසර කිහිපයක් පුරා ලං.ඩ.නී.සං. විසින් දරන දැමුල්‍ය අලාභ ප්‍රරුණය කර ගැනීමට අවස්ථා තුනකදී මිල ඉහළ නැංවීමක් සිදු කෙරීණ. ජලය සහ විදුලිය ගාස්තු, පිළිවෙළින්, 2012 වසරේ සිට සහ 2014 වසරේ සිට අඛණ්ඩව සංශෝධනය කිරීමකින් තොරව පැවතුණි. ආනයනික අතරමදී හාන්ඩ් මත යැපෙන ලං.ඩ.නී.සං. සහ ලං.වී.ම. වැනි රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ, ගෝලීය හාන්ඩ් මිල ගණන් වෙනස්වීම් සහ විනිමය අනුපාතික උච්චාවලිය මගින් වන බලපැමුවලට එම ව්‍යවසායයන් නිරාවරණය වීම හේතුවෙන්, මෙම ආයතන සඳහා නිරන්තර මිල සංශෝධන කිරීම අවශ්‍ය වන බව නැවත අවධාරණය කළ යුතුය. එබැවින්, මෙවැනි බාහිර ක්‍රිඩාන් හේතුවෙන් සිදුවන අලාභ අභාල ව්‍යවසායයන්ට දාරාගත නොහැකි බැවින්, දීර්ඝ කාලයක් පුරා මිල ගණන් හෝ ගාස්තු සංශෝධනවලින් තොරව පවත්වා ගැනීම අනුමත කළ නොහැකිය.

ඒ අනුව, විනිවිද්‍යාවයයින් යුතු සහ දේශපාලනීකරණයෙන් තොරමිල නියමයන් ක්‍රියාත්මක කිරීම කඩිනම් අවශ්‍යතාවක්ට පවතී. සහනාධාර මිල ගණන් මගින් පාරිභෝගිකයින්ට වෙත කෙරී කාලීනව ඇතැම් මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ සහ සහන ලබා දිය හැකි වූව ද, පිරවැයට අඩු මිලක් යටතේ සපයන මෙවැනි සහන සඳහා අභාල වියදම් බර රජය විසින් දරනු ලබන බව අවධානයට ගත යුතුය. 2022 වසරේ මුළු අවධායේ දී මත වූ විදුලිබල සහ බලගක්ති අර්බුදයෙන් පෙනී ගිය පරිදි ආර්ථිකය තුළ වළක්වාලිය නොහැකි අවහිතතා සඳහා මග පාදන, සැලකිය යුතු මට්ටමේ සාර්ව ආර්ථික පිරවැයක් ඇති කිරීමට, සහනාධාර මිල මගින් ඇති කරන මිල විකානිතා සහ සම්පත් අකාර්යක්ෂම ලෙස බෙදා හැරීම හේතු වේ. පිරවැය පිළිබඳ කෙරෙන මිලකරණ යාන්ත්‍රණයක් කිරීම මගින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්වල ගැඹුද ලාභය වෙත සාක්ෂත්මක බලපැමුක් ඇති නොවන පරිදි, පිරවැය පහළ යැමෙනි ප්‍රතිලාභ විනිවිද්‍යාවයයින් යුතුව සහ නිසිකලට රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් හරහා පාරිභෝගිකයින් වෙත ලැබීම සහතික කෙරෙනු ඇති නැගියි. ආර්ථිකයේ අනෙකුත් අංශවලට ඇති කෙරෙන දෙනාත්මක බලපැමු ද ඇතුළුව එබැවින් මිලකරණ යාන්ත්‍රණයක් මගින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි විනිවිද්‍යාවය සහ වශයෙන් ඉහළ නැවත ගාස්තු.

ආ. උපායමාර්ගික දිගානතිය වැඩිහිළුවු කිරීම

රජයට අවශ්‍ය මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ කෙරී කාලීනව උත්පාදනය කිරීම පමණක් නොව, ආර්ථිකයේ සියලුම පාර්ශ්වපරුවන් වෙත මවුන්ගේ එලදායි විභාගව සහ සමස්ත යහපැවැත්ම උදෙසා පහසුකම් සැපයීමෙහි මගින් උත්පාය මාර්ගික වටිනාකමක් ලබා දීම රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි විනිවිද්‍යාවය සහ වශයෙන් ඉහළ නැවත ගාස්තුව සංශෝධනයක් සිදු නොව නිවිම පිළිබඳ මිලකරණ යාන්ත්‍රණයක් සිදු වේ. ඒ අනුව, රජයයේ සමස්ත දැක්ම සමග මතා ලෙස සම්බන්ධ වූවු, විනිවිද්‍යාවයයින් යුතු සහ පැහැදිලි උපාය මාර්ගයක් මෙම ආයතන සතුව තිබේ අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙමගින්,

රුප සටහන වි.ක 7.1
තොරතුරු රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් බංගු අංශයෙන්
බොත් ණය සංස්දානය

(අ) ශ්‍රී ලංකාන් ගුවන් දේපලය මූල්‍ය තැපෑල තුළ තැපෑල සඳහා අදාළ වේ. 2021 වහර අධ්‍යක්ෂ එකතු 2022 වහර මූල්‍ය 31 දිනයන් අවශ්‍ය වන මාත්‍ර තැපෑල කාලීනාවට අදාළ වේ.

(ආ) ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකු විසින් සම්පූද්‍ය කරන දෙ මුදල භාවෘත අනුව

මුදලන්:
 උග්‍රයන්: උංකා බහිජ තොල නීතිගත සංස්ථාව
 උංකා විදුලිබල මණ්ඩලය
 මුදලන් ගුවන් දේපලය
 ශ්‍රී ලංකා මහ බැංකුව

රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සඳහා පැහැදිලි අරමුණක් සහ ඉලක්කයක් සහිතික කෙරෙනු ඇති.

මුදලකිදී දක්නට ලැබුණු පරිදි, ආර්ථිකයේ පාර්ශ්වකරුවන් සඳහා වට්නාමකමක් නිර්මාණය කර දීමට සහ ආර්ථික වර්ධනය ඉහළ නැංවීමෙන්ලා රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සහ සම්පත්වලින් ප්‍රතිලාභ අත්කර ගැනීමට එම ව්‍යවසායයන් අපොගාසන් වී ඇති. දේශීය ප්‍රවණතා තුළින් පමණක් නොව, ගෝලිය ප්‍රවණතා තුළින් ද පැන නැංවීමෙන් සහ අනියෝග පුරුවෝපායික ව්‍යවයන් හඳුනාගෙන එම අනියෝගවලට විසඳුම් සෙවීමට රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්

නිරන්තරයෙන්ම අසමත් වීම, එම ව්‍යවසායයන් සතුව උපායමාර්ගික සැලසුම් නොමැති වීම හේතුවෙන් ආර්ථිකයට ඇති කෙරෙන අවහිරනා මගින් පිළිබඳ කෙරේ. ගෝලිය බලයක්ති සහ ආහාර මිල ගණන් අනිතකර ලෙස ඉහළ යුම හමුවේ එවැනි උපායවලනයන්ට මූහුණ දීම සඳහා කිසිදු ගක්තිමත් ස්වරාක්ෂක ක්‍රමවේදයක් නොමැති තන්ත්වයක් තුළ, ආර්ථිකය මූහුණ දෙමින් සිටින සැපයුම් පාර්ශ්වීය ක්‍රමිත මගින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි පවතින දුර්වල උපායමාර්ගික සැලසුම්කරණය මැනවින් ගෙවා වේ.

එමනිසා, උපායමාර්ගික දියානතිය වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සිය මෙහෙයුම් සූක්ෂමව ඇගයීම වැදගත් වේ. නිෂ්පාදිතයක හෝ සේවාවක අය දාමයන්හි කොටස් වෙන් වෙන්ව ත්‍රියන්මක කිරීම මගින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ට තිනැතින්ම ප්‍රතිලාභ නිමිත්ව අංශ පිළිබඳ ඇගයීමට හැකියාවක් ලැබේ. එමෙහි අය දාමයෙහි ක්‍රියාකාරකම් විශේෂනය හරහා පෙරද්ගලික අංශයේ සහභාගිත්වය සඳහා පහසුකම් සැලසිය හැකිය. ඒ අනුව, මෙහෙයුම් අකාර්යක්ෂමතාව මගින් ඇති වන බලපෑම රජය හෝ පාරිභෝගිකයන් හෝ වෙනත් අදාළ පාර්ශ්වකරුවන් විසින් දැරියුතු නොවේ.

ඇ. මූල්‍ය විනිවිද්‍යාවය සහ වගකීම වැඩි දියුණු කිරීම

වාණිජමය නොවන අරමුණු ඉටු කිරීමට ප්‍රයත්න දරන අතරතුර, තරගකාරී සහ වාණිජමය වශයෙන් පිරිමුපූම්දායක වීම සඳහා රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විසින් දැඩි ප්‍රයත්නයක් දරන අතර, එඛු වාණිජමය නොවන අරමුණු ඉටුකර ගැනීමෙන් යාමේදී මූල්‍ය කාර්ය සාධනය දුර්වල විය හැකිය. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විසින් ඔවුන්ගේ වාණිජ වගකීම් සමග සම්පූද්‍ය වගකීම් කාර්යක්ෂමව තුළනය කරගන්නේ ද යන්න පිළිබඳව යොයා බැලීමට වගකීම, විනිවිද්‍යාවය සහ පාලනය යන මූලධර්ම ඇතුළත් මොනා කාර්ය සාධන අධික්ෂණ රාමුවක් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් තුළ ස්ථාපිත කිරීම වැදගත් වේ.

ඊට අදාළව, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි කාර්ය සාධනය නිශාමනය සහ ඇගයීම සඳහා ප්‍රධාන කාර්ය සාධන දරුණක (Key Performing Indicators) මූල්‍ය ගැනීම සහ සැකසීම ක්‍රියාත්මක් අවශ්‍ය වන එක් ප්‍රධාන පිළිවරක්. එවැනි ප්‍රධාන කාර්ය සාධන දරුණක මගින් මූල්‍ය ප්‍රතිලාභ ඇගයීමට ලක් කළ යුතු අතර, ඩුදෙක් රජය සඳහා ලාභ උපයන්නාන් වීම පමණක් නොව, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සතුව පුළුල් අරමුණක් ඇති බැවින් සම්පූද්‍ය, මානව සහ පාරිසරික ප්‍රාග්ධන සඳහා වන බලපෑම සළකා බැලීම ද මෙහිදී වැදගත් වේ.

රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සම්බන්ධයෙන් සාංගමික අනාවරණය සහ ඒවායෙහි විනිවිද්‍යාවය ඉහළ නැංවීම වෙන අවධානය යොමු කළ යුතු තවත් එක් අංශයකි. ඒ අනුව, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විසින් උසස් ප්‍රමිත් අනුගමනය කළ යුතු අතර, ලැයිස්තුගත සමාගම්වල තන්ත්වයෙන් යුතු උසස් ගිණුම්කරණ කටයුතු, සාංගමික අනාවරණ,

අනුකූලතා කටයුතු සහ විගණන ප්‍රමිතින් යනාදියට අනුගත විය යුතුය. බොහෝ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් වසර අවසාන මූල්‍ය ප්‍රකාශන හෝ වාර්ෂික ප්‍රගති සමාලෝචන නියමිත වේලාවට සකස් නොකිරීම සේතුවෙන් කළින් කළට ගැටු උදෑගතව ඇති අතර, ඇතැම් ව්‍යවසායයන්වල මූල්‍ය ප්‍රකාශන පළ කිරීම වසර ගණනාවකින් ප්‍රමාද වී ඇත. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි තන්ත්වය සහ ඒවා මූල්‍යමය වශයෙන් පිරිමැසුම්දායක සහ ආර්ථික වශයෙන් තිරසාර අන්දීම්න් ක්‍රියාකරන්නේ ද යන්න ඇශේෂීම සඳහා මූල්‍යමය හා මූල්‍යමය නොවන තොරතුරු පිළිබඳ අනාවරණ ඇතුළු සියලු තොරතුරු නිසි කළට අඛණ්ඩව වාර්තා කිරීම සහතික කිරීම සඳහා දැඩි යාන්ත්‍රණයක් අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ඇ. සාංගමික පාලනය ගක්තිමත් කිරීම

දක්ෂ විධායක මණ්ඩලයක කාර්යක්ෂම සහ වෘත්තිය කළමනාකරණය මත රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි සාර්ථකත්වය රඳා පවතියි. රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි භාරකාරත්වය සහ කාර්ය සාධනය පිළිබඳ සම්පූර්ණ වගකීම විධායක මණ්ඩලය විසින් භාර ගැනීම අවශ්‍ය වන අතර, රජයේ දැක්මට අනුකූලව උපායමාර්ගික ක්‍රමවේදයකින් අදාළ රාජ්‍ය ව්‍යවසාය මෙහෙයුම් හරහා ආර්ථිකයේ ප්‍රගතියට දායක විමට තරම් දක්ෂ විය යුතුය. ශ්‍රී ලංකාවේ ඇතැම් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සම්බන්ධයෙන් දක්නට ලැබෙන පරිදි, විධායක මණ්ඩලයේ අකාර්යක්ෂමතාවල ප්‍රතිඵලයක් ලෙස උපායමාර්ගික දිගානතියෙහි පුරුවල වීමක් සිද්ධිය හැකි අතර, එමගින් රාජ්‍ය සම්පත් විකාල ලෙස අවහාවිතයට ලක් විය හැක.

සාංගමික පාලනයේ ගුණාත්මකතාවය සම්බන්ධයෙන් විධායක මණ්ඩලවල සංස්කීර්ණ වැදගත් කාර්යාලයක් ඉටු කරයි. ගක්තිමත් වගකීමක් සහතික කිරීම සඳහා රජය විසින් දක්ෂ, පළපුරුදු සහ වෘත්තිමය පුද්ගලයන් විධායක මණ්ඩල සඳහා පන් කිරීම ප්‍රවර්ධනය කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. එම පන්වීම් මැතිවරණ ක්‍රියාවලියෙන් ස්වාධීන සහ ස්ථාවර කාලයක් සහිත ගිවිසුම් මත පදනම් විය යුතුය. තාවකාලික පිළියම් යෙදීම් වෙනුවට, මැදි කාලීනව පරිවර්තනයක් සඳහා ගැළපෙන කාර්යක්ෂම උපායමාර්ගික සැලසුමක් මේ තුළින් සහතික කළ හැක.

තමන්ට පැවරි ඇති සම්පත් පොදු මහජනතාව සතු සම්පත් බව සලකමින්, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ගේ විධායක මණ්ඩල සහ රේඛ්‍ය කළමනාකාරීත්වය ඉතා උනන්දුවෙන් සහ දැඩි සැලකිල්ලෙන් ක්‍රියා කිරීම අත්‍යවශ්‍ය වේ. මුදල් අමාත්‍යාංශය 2021 වසරේ අග හාගේ දී සාංගමික පාලනය පිළිබඳ මාර්ගෝපදේශ සහ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සඳහා මෙහෙයුම් අන්පොතක් නිකුත් කිරීම, මේ සම්බන්ධයෙන් ගත් කාලෝචිත ක්‍රියාමාර්ගයකි. සියලුම රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් මෙම මාර්ගෝපදේශයන්ට අනුකූලව වන තොරතුරු පිළිබඳ අභ්‍යන්තර සාමාජික ප්‍රාග්ධනය සහ ප්‍රතිඵලය වී.

ඇමාත්‍යාංශයේ දැඩි අධික්ෂණය තුළින් මෙම ආයතනවල පරිවර්තන ක්‍රියාවලිය වැඩිදියුණු කළ හැකිය. ප්‍රගස්ත ජාත්‍යන්තර පරිවයන්ට අනුකූලව, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි සාංගමික පාලන ප්‍රමිතින් අඛණ්ඩව පෙළගැස්වීම සඳහා මාර්ගෝපදේශ නිතිපතා සමාලෝචනය කිරීම ද අත්‍යවශ්‍ය වේ.

ප්‍රගස්ත සාංගමික පාලනය මගින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් වඩා කාර්යක්ෂම ලෙස ක්‍රියාත්මක කිරීමට, ප්‍රාග්ධනය සඳහා වන ප්‍රවේශය වැඩි දියුණු කිරීමට මෙන්ම සම්පත් අවහාවිතයෙන් ආරක්ෂා කරන අතර, අවදානම අවම කිරීමට උපකාරී වේ. සාංගමික පාලනයට අදාළව ප්‍රතිසංස්කරණවලට හාජනය වී ඇති රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්ට ඉන් ලැබේ ඇති සංස්කීර්ණ ප්‍රතිලාභ ගණනාවක් පිළිබඳව පරායේෂණ සොයා ගැනීම් මගින් අනාවරණය කර ඇත. එවැනි ප්‍රතිලාභ අතරට, මෙහෙයුම් කාර්ය සාධනය වැඩිදියුණු වීම, දේශීය හා ජාත්‍යන්තර ප්‍රාග්ධන වෙළඳපාල හරහා විකල්ප මූල්‍ය ප්‍රහව වෙත ප්‍රවේශ වීමේ හැකියාව ඉහළ යැම, යටිතල පහසුකම් සංවර්ධනය සඳහා මූල්‍යන පහසුකම් ලබා දීම, රාජ්‍ය ව්‍යවසායන් මගින් රාජ්‍ය මූල්‍ය වෙත වන පිඩිනය අවම වීම මෙන්ම ලාභාංග ගෙවීම ඉහළ යැම, සහ දුෂ්‍රණය හා නාස්කිය අඩු වීම හා විනිවිද්‍යාවය වැඩිදියුණු වීම හරහා අයවිය සඳහා වන ගුද්ධ දායකත්වය ඉහළ යැම යනාදිය ඇතුළත් වේ.

රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ: ජාත්‍යන්තර අත්දැකීම්

දෙක ගණනාවක සිට ලොව පුරා රටවල් සිය රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි කාර්ය සාධනය වඩාත් යහපත් අතට පරිවර්තනය කිරීම සඳහා උත්සාහ දරා ඇත. ඒ අතරින් ශ්‍රී ලංකාව සඳහා වඩාත් සුදුසු රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ අත්දැකීම් පහතින් විසින් තෙරේ.

සිංගේපුරයව

සිංගේපුරුව සම්බන්ධයෙන් ගත් කළ, ආයෝජන සමාගමක් වන වෙළාසේක (Temasek) විගාල සාර්ථකත්වයක් අත්කරුගත් සමාගමක්. පෙරදී සිංගේපුරු රජයේ අධිකිය යටතේ පැවති ආයෝජනවල සහ වත්කම්වල සිමිකාරීත්වය දැඩිමට මෙන්ම, වාණිජමය වශයෙන් කළමනාකරණය කිරීම සඳහා 1974 වසරේ දී මෙම සමාගම පිහිටුවන ලදී. 1965 වසරේ දී නිදහස ලැබේමෙන් පසුව අමුවලා ලෙස යොදාගත හැකි ස්වභාවික සම්පත් ප්‍රමාණවන් නොවීම ප්‍රධාන වශයෙන් හේතු කොටගෙන සිංගේපුරුව විසින් වේගවත් කාර්මිකරණ සහ ආර්ථික සංවර්ධන වැඩිහිටිනක් ආරම්භ කරන ලදී. රජය විසින් උපායමාර්ගික අංශ කිහිපයකම ආරම්භක ව්‍යාපාර ස්ථාපිත කළ බැවින්, පාලන අධිකිය රජය සතු වූ මෙම ව්‍යවසායයන්හි වාණිජ කළමනාකරණ විගිණීම් රේට අදාළ අමාත්‍යාංශ නිදහස් කිරීම සඳහා වෙළාසේක පිහිටුවන ලදී. කාලයන් සම්ගම් අනෙකුත් එම අරමුදල මගින් කළයි ආයෝජන සමාගම් අනෙකුත්

වෙළඳපොළවල් කර පුළුල් කිරීමට මෙත්ම, ජාත්‍යන්තර වශයෙන් වඩාත් තරගකාරී විම සඳහා ව්‍යාපාර ඒකාබද්ධ කිරීම් සහ අත්පත් කර ගැනීම් සඳහා යොමුවේ දිරෝන් කෙරිණි. සමාගම් පූදුජ්‍යතිය කිහිප වතාවක් සංශෝධන කිරීම හරහා වෙමාසෙක් සමාගම වර්තමාන පරිම්පරාවෙන් ඔබවට තිරසාර ප්‍රතිඵලාහ උත්පාදනය කිරීමේ මෙහෙයුම් අරමුණ ඇති ගෝලිය ආයෝජන සමාගමක් බවට පරිවර්තනය විය. වෙමාසෙක් ආයෝජන කළුණෙහි වටිනාකම 2021 වසරේ මාර්තු මාසය අවසන් වන විට එ.ජ. බොලර් බිලියන 283ක් තු අතර, වෙමාසෙක් සම්භාග්‍ය එම වසර තුළ එ.ජ. බොලර් බිලියන 42ක ගුද්ධ ලාභයක් උපය තිබුණි. විශේෂයෙන්ම, වෙමාසෙක් යටතේ ඇති කළුණ සමාගම් තුළ අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලවල රජයේ නියෝජිතයන් නොමැති වීම සැලකිය යුතු කරුණකි. තවදී, වෙමාසෙක් ගෝ වෙනත් රජය සහ ව්‍යවසයයන්හි ඉහළ තනතුරු දරන ප්‍රේශ්‍යයින් පත් කිරීම සහ ඒවායේ මෙහෙයුම් කටයුතු සම්බන්ධයෙන් සිංහපුරු රජය මගින් කිසිදු බලපෑමක් සිදු නොකරයි.

විනය

විදේශ වෙළඳාම සඳහා ආර්ථිකය විවෘත කිරීම අරමුණු කරගන් වෙළඳපොල අනිමුල ආර්ථික ප්‍රතිසංස්කරණ මත පදනම් වූ ප්‍රතිසංස්කරණ මාලවක් 1970 වසරේ සිට විනයදේ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සඳහා සිදු කර ඇතේ. 2003 වසරේද රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සඳහා අරමදල් සැපයීමට සහ නියාමනය කිරීම සඳහා රජය සතු වත්කම් අධික්ෂණ සහ පරිපාලන කොමිෂන් සභාව (State-owned Assets Supervision and Administration Commission) ස්ථාපිත කරන ලදී. 2013 වසරේ සිට විනය විභාග රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ඒකාබෑද කිරීම සහ මේ මිලිකාරිත්ව වැඩසටහන් පුළුල් කිරීම පිළිබඳව අවධානය යොමු කර ඇතේ. වර්තමානයේදී, විනයදේ රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ ත්‍රියාවලිය මින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ගක්තිමත් කිරීම, වැඩිදියුණු කිරීම හා පුළුල් කිරීම කෙරෙහි අවධානය යොමු කර ඇතේ. ඒ අනුව, රජය සතු වත්කම් අධික්ෂණ සහ පරිපාලන කොමිෂන් සභාවෙහි ප්‍රධාන ප්‍රශ්නයක් වන උපායමාර්කික වශයෙන් වැදගත්වන ව්‍යවසායයන් රජය සතුව පවත්වාගන්න අතර සෙසු උපායමාර්කික වශයෙන් වැදගත්ව නොවන ව්‍යවසායයන් රාජ්‍ය අධිතියෙන් බැහැර කිරීමේ සංකළුපය (zhuada fagxiao) යටතේ රාජ්‍ය ආර්ථිකය කෙරෙහි උපායමාර්කිකව වැදගත් යැයි සැලකෙන රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් ගක්තිමත් කරන අතරම, පොදුගලීකරණය සහ වත්කම් අලෝවි කිරීම හරහා කුඩා පරිමාණයේ රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සංඛ්‍යාව අඩු කිරීමට උපායාභ දරයි. එමෙන්ම, මෙම කොමිෂන් සභාව විසින් පවත්වාගෙන යනු ලබන සමාගම් ඒවායේ පොදුගලික අංශයේ තරගකාරී සමාගම් හා සැසිදීමේදී පවා ඉතා ඉහළ මට්ටමේ පාලනයක් සහිත සමාගම් බවට විශ්වාසයක් පවතී. සිව්ස්තරයන්මත ලාභාංශ ඉලක්ක සහිත කාර්ය සාධනය පදනම් කරගත් ගිවිසුම් යටතේ මෙම සමාගම්වල ප්‍රධාන

විධායක නිලධාරීන් සහ අධ්‍යක්ෂවරුන් පත් කිරීම සිදුවේ. එමත්ම, ස්වාධීන වාත්තීයමය අධ්‍යක්ෂවරුන්ගෙන් සමන්විත අධ්‍යක්ෂ මණ්ඩලය තරඟා මෙම ආයතනවල වගැළීම ඉහළ නාංචා ඇත.

ବିଜ୍ଞାନ

රුපවල කියාකාරීන්වයක් සහිත රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්වල ගැටුකාරී තක්වයන් පැවතිය ද, පෙලොලාජ් (Petrobras) වැනි ගෝල්ව්න් ග්ලෝබල් 500 ලැයිස්තුවේ (Fortune Global 500 list) පවා ඇතුළත් වූ අතිය සාර්ථක රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් මුසිලය විසින් නිර්මාණය කර ඇත. 2010 වසරේද දී පෙලොලාජ් සමාගම සිම්පූරණයෙන්ම රාජ්‍ය හිමිකාරීන්වයක් සහිත සමාගමක් වුවත්, පසුව මිනු හිමිකාරීන්වයක් සහිත සමාගමක් බවට පරිවර්තනය විය. මෙම පරිවර්තනය සහතික කළ කොටස් නිකුත්ව, මේ දක්වා ප්‍රායේන වෙළඳපෙළ ඉතිහාසයේ විශාලම ප්‍රාග්ධන වර්ධනයක් ඇති කළ ගනුදෙනුවකි. මෙමගින් එම සමාගමට ස්ව්යිය වර්ධනයට සහාය වීම සඳහා ආයෝජන ලබා ගැනීමට අවස්ථා නිර්මාණය වූ අතර, සමාගමේ වෙළඳපෙළ වටිනාකමේහි ඉහළ යැමක් ද දිසිල් විය. සමාගම කොටස් පුවමාරුව තුළ ලැයිස්තුගත කිරීම මගින් තනි හිමිකරුවකු ලෙස පැවති රාජ්‍ය සහභාගීන්වය සැලකිය යුතු ලෙස සීමා වීමත් සම්මත වබාත් උසස් ආයතනික පාලනයක් සඳහා මෙම සිද්ධිම මග පැසු අතර, එමගින් දේශපාලනික බලපෑම්වල අවදානම සහ අධ්‍යක්ෂක මණ්ඩලයේ හා කළමනාකාරීන්වයේ කැපවීම අඩුවිලේ අවදානම වැළැක්වීමි.

ନେଟ୍‌ଲିଙ୍ଗାବ

රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්හි අකාර්යත්මකාව පිළිබඳ ගැවුවේ විසඳීම සඳහා මැත වසර තුළදී ඉන්දියාව විසින් රාජ්‍ය ආයෝජන ඉටත් කිරීමේ උපාය මාරුගයක අනුගමනය කරන ලදී. එම ව්‍යවසායයන්හි කළමනාකාරීන්ට යෙහි පාලනය පැවරීම ඇතුළුව, රජය සතු කොටස්වල සැලකිය පුතු ප්‍රමාණයක් විකිණීම ද මේ සඳහා ඇතුළත් විය. වර්තමානයේ දී, ගෝඩ්‍රන් ගලෝබල් 500 ලැයිස්තුව තුළ, විනයට පසු දෙවන විශාලතම රාජ්‍ය අංශය සතු ව්‍යවසායයන් සංඛ්‍යාවක් හිමි රට ලෙස ඉන්දියාව සැලකේ. ඉන්දියානු රාජ්‍ය ව්‍යවසාය ප්‍රතිසංස්කරණ න්‍යාය පත්‍රයේ මැත කාලීන ක්‍රියාමාර්ගයක් වූයේ එයාර් ඉන්දියා සමාගම පොදුගැලීකරණය කිරීමයි. මේ යටතේ ඉන්දියානු රජයට එ.ජ. බොලර් මිලියන 360ක පමණ කොටස් හිමි වූ අතර, පුදුගැලික සංඛ්‍යාව ව්‍යාපාරයට එ.ජ. බොලර් බිලියන 2ක් වූ එයාර් ඉන්දියා සමාගමේ ගෙය වගකීම ලබා ගැනීම සිදු විය. ඉන්දියාව, රාජ්‍ය ආයතනවල සහ රාජ්‍ය අංශයේ ව්‍යාපාරවල අතිරික්ත ඉඩම් සහ ගොඩනැගිලි රඳවා තබා ගැනීම, කළමනාකරණය කිරීම සහ එමගින් මුදල් ඉපැශීම ඉලක්ක කරගත් ජාතික ඉඩම් මුදල්කරණ සංස්ථාව

(National Land Monetisation Corporation) නමින් සමාගමක් පිහිටුවීමට ද නියමිතය. මෙය සම්පූර්ණයෙන්ම රජය සතු සමාගමක් ලෙස මුදල් අමාත්‍යතානය යටතේ පිහිටුවීමට නියමිතය.

ශ්‍රී ලංකාවේ රාජ්‍ය ව්‍යවසාය සාර්ථක ලෙස ප්‍රතිසංස්කරණය කිරීම:

ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් පොදු සීමිත සමාගම

සේවාවල ගුණාත්මකභාවය, විශ්වසනීයත්වය සහ මිලකරණය සම්බන්ධයෙන් විදුලි සංදේශ අංශය ශ්‍රී ලංකාවේ ඇති වඩාත්ම සාර්ථක සේවා අංශවලින් එක අංශයකි. වර්තමානය වන විට ශ්‍රී ලංකාව තුළ සියට 135කට වඩා වැඩි ඡ්‍යෙම දුරකථන සහනත්වයක් පවතින අතර, කළුපය තුළ අඩුම ජ්‍යෙම දුරකථන ගාස්තු සහ අන්තර්ජාල ගාස්තු සහිත රට්ටල අතර ද ශ්‍රී ලංකාව සිටී. පසුවිය දක දෙක තුළ සාර්ථක රාජ්‍ය ව්‍යවසායයක් ලෙස ඉදිරියට පැමිණි ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් පොදු සීමිත සමාගම, විදුලි සංදේශ අංශයෙහි ප්‍රධාන පෙර මෙන්කරු වේ.

නිදහස් ආර්ථික ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කිරීමෙන් අනතුරුව, 1980 දෙකකේ මුදල භාගයේදී විදුලි සංදේශ දෙපාර්තමේන්තුව පිහිටුවීම හරහා විදුලි සංදේශ ක්ෂේත්‍රය ප්‍රතිච්‍යුහාත කිරීමෙන්ලා ශ්‍රී ලංකාව විසින් සැලකිය යුතු පියවරක් ගත් අතර, පසුව එකී මෙහෙයුම් කටයුතු ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් නම් රාජ්‍ය සංස්ථාව වෙත පැවරිය. 1996 වසරේද ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් ආයතනය රජය සතු සීමිත සමාගමක් ලෙස ප්‍රතිස්ථාපනය කරන ලදී. රජයට අයත් මෙම ව්‍යවසායෙහි හැරවුම් ලක්ෂණයක් වූයේ රළුණ ව්‍යවර දී කොටස් ප්‍රාග්ධනයෙන් සියට 25ක් නිපොන් වෙළිගාස් සහ දුරකථන සංස්ථාව (Nippon Telegraph & Telephone Corporation) වෙත එ.ජ. බොල්ට මිලයන 225කට විකිණීමයි. ඉන් අනතුරුව, ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් පොදු සීමිත සමාගම 2003 වසරේද කොටස් කොටස් වෙළඳපාලේ සාර්ථක ලෙස ලැයිස්තුත කිරීම සිදු විය. භාණ්ඩාගාර ලේකම් හරහා සියට 49.50ක කොටස් හිමිකාරීත්වයක් දරන රජය සහ සියට 44.98ක හිමිකාරීත්වයක් දරන ග්ලෝබල් වෙළිකොම්පුනිකේෂන්ස් හෝලෝඩින්ස්ස් (Global Telecommunications Holdings N.V.) 2020 වසර අවසන් වන විට, ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් පොදු සීමිත සමාගමෙහි ප්‍රධාන කොටස් හිමිකාරීත්වන් දෙදෙනා විය. සෙසු කොටස් ප්‍රතිගතය වෙනත් කොටස් හිමියන් සතු වන අතර, ඒවා කොටස් කොටස් හිමිකාරීත්වා තුළ ප්‍රසිද්ධියෙන් ගනුදෙනු කෙරේ. ඒ අනුව, 2020 වසරේද ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් සමාගමෙහි ලාභාංග දළ වශයෙන් රුපියල් මිලයන 947ක් වූ අතර, 2022 වසරේද සමාගමේ ලාභාංගය රුපියල් බිලයන 1.4ක අගයක් වනු ඇතැයි අපේක්ෂා කෙරේ.

ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් උදාහරණය මගින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් සතුව පවතින සුවිශ්ච ව්‍යවතාවන් මෙන්ම, ආයෝජන ආපසු පැවරීම වැනි කාලෝචිත ප්‍රතිසංස්කරණ

ක්‍රියාත්මක කිරීම හරහා ආර්ථිකයට මෙම ව්‍යවතාවෙන් එල ප්‍රයෝගන අත්කරගත හැකිකේ කෙසේදැයි යන්න අවධාරණය කරයි. මෙහිදී, තරගකාරීත්වය සහ තරගකාරී වෙළඳපාලක් සහතික කිරීම සඳහා ක්ෂේත්‍රයේ සමස්ත ගතික සංවර්ධනය සහතික කිරීම හරහා ක්ෂේත්‍රයේ සමස්ත අරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම හරහා ක්ෂේත්‍රයේ සමස්ත පරිසරයක් නිර්මාණය කිරීම හරහා ක්ෂේත්‍රයේ සමස්ත ප්‍රගතියට දායක වූ බව සඳහන් කිරීම ද වැදගත්ය.

ශ්‍රී ලංකා වෙළිකොම් සමාගම අත්කරගත් සාර්ථකත්වය සැලකිල්ලට ගතිමින්, ඉදිරියේදී රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් විකිණීම සහ/හෝ පවරා දීම පිළිබඳ රජයට සලකා බැලැය හැක. ඒ අනුව, රජයේ වනකම් විකිණීම සම්බන්ධයෙන්, අනුපාතික රජයන් ස්ථාවර ප්‍රතිපත්තියක් පවත්වා ගැනීම අත්ස්වාය වන අතර, එම ක්‍රියාවලිය අතරතුර කාලෝචිත හා ක්‍රියාකාලී අපුරින් පාරිඛවකරුවන්ගේ ගැටු පිළිබඳව ද අවධානය යොමු කළ යුතුය.

ඉදිරි දැක්ම

ඉදිරියේදී, ශ්‍රී ලංකා ආර්ථිකය ප්‍රයෝගත් කොට්ඨා-19 අවධාය තුළ යථා තත්ත්වයට පත් වීමේදී සහ ඉහළ මැදි ආදායම තත්ත්වයට ලායා වීමේදී, විශේෂයෙන් එකාබද්ධ කිරීම සහ ඉහත යෝජිත සමාගම් පාලනය ගක්තිමත් කිරීම යනාදියට අදාළව දැනට ක්‍රියාත්මක කෙරෙමින් පවතින ප්‍රතිසංස්කරණ කඩිනිමින් ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා රජය විසින් පියවර ගැනීම ඉතා වැදගත් වේ. විනිවිද්‍යාවයෙන් යුතු මිලකරණ යාන්ත්‍රණයක් ක්‍රියාත්මක කිරීම, උපාය මාර්ගික දිගානතිය වැඩිදියුණු කිරීමට අදාළ ප්‍රතිසංස්කරණ ද, රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන්වල කාරිය සාධනය කෙටිකාලීනව වැඩිදියුණු කිරීම සඳහා අත්‍යවශ්‍ය වේ. මෙමගින් රාජ්‍ය ආදායම වැඩිදියුණු වීම සහතික කිරීම පමණක් නොව, රාජ්‍ය අයවැය මගින් වන සංක්‍රාම හරහා හෝ බැංකු පද්ධතියෙන් ගෙනීම් හරහා අලාභ මූල්‍යනය කිරීමේ අවශ්‍යතාවය ද අඩු කරයි. ගෘහස්ථී එකක සහ ව්‍යවසායයන් විසින් කෙරෙන වඩාත් එලදායී ආදායම උත්පාදනය හෝ වනකම් හිමිකාරීත්වය සියලු ප්‍රසිද්ධියෙන් ගැනීම් හිමිකාරීත්වා කෙරේ. ඒ අනුව, කෙටි කාලීනව රාජ්‍ය ආදායම මත සහ මැදි හා දිගු කාලීනව ආර්ථික වර්ධනය කෙරෙහි ගුණාකාර බලපෑමක් ඇති කෙරෙනු ඇති.

විශේෂයෙන්ම, උපායමාර්ගික ක්ෂේත්‍රවල රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් යුතුව ප්‍රාග්ධන ව්‍යාපෘති වී තිබුම් සමග, එම ව්‍යවසායයන් විසින් ආර්ථික සංවර්ධන ක්‍රියාවලියේදී ඉටු කරන ප්‍රධාන කාරියාරය පිළිබඳව නිසි සැලකිල්ලක්

යොමු කරමින්, මෙම ව්‍යවසායයන් රජයට මූල්‍යමය වශයෙන් බරක් නොවී එදායී ලෙස ක්‍රියා කිරීම සහ හිතකර සමාජ ආර්ථික ප්‍රතිඵල ලබා දීම ඉතා වැදගත් වේ. රට අදාළව, රජය විසින් රාජ්‍ය ව්‍යවසායවල වෙන් වශයෙන් ගක්‍රනා අධ්‍යයන සිදුකිරීම සහ දේශීය හෝ විදේශීය ආයතන වෙත මුවන්ගේ ඇතැම් වන්කම් විකිණීම සම්බන්ධයෙන් කාලෝවිත පියවර ගත යුතුය. ඉත් අනතුරුව, මෙම රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් දේශපාලනීකරණය කිරීමකින් තොරව, තිරසාර සහ ගක්‍රන මෙහෙයුම් සහකික කිරීම පිණිස ප්‍රතිචුවන් තිරීම පිළිබඳව ද රජයට සලකා බැලිය හැක. එවැනි ප්‍රතිසංස්කරණ සඳහා ආරම්භයේදී ඇතැම් ජනප්‍රිය නොවන ප්‍රතිපත්ති මූලපිටීම් අවශ්‍ය විය හැකි නමුත්, ඉන් මැදි කාලීනව සහ දිගු කාලීනව මූල්‍යමය ගක්‍රනා ඇති සහ ආර්ථිකමය වශයෙන් ප්‍රයෝගනවත් වන රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් නිර්මාණය කිරීමට මග පැදිය හැකි බව ද රජය විසින් භදුනාගත යුතුය. එවැනි ප්‍රතිසංස්කරණ තුළින්, පවතින රාජ්‍ය ව්‍යවසායයන් රාජ්‍ය මූල්‍යයට පිඛිනයක් ඇති කරන තත්ත්වයේ සිට වට්නාකම් නිර්මාණය කෙරෙන ව්‍යවසායයන් බවට පරිවර්තනය කිරීම හරහා එම ව්‍යවසායයන් ශ්‍රී ලංකාවේ ප්‍රගතිය ඉහළ වර්ධන මාවතක් කරා ගෙන යන මාවතේ අවධියක් වනවා වෙනුවට සහය සපයන්නන් ලෙස දායක වීම අත්‍යවශ්‍ය වේ.

මූලාශ්‍ර

1. Central Bank of Sri Lanka. A Review of the Economy of Sri Lanka, 1950 - 1975
2. Central Bank of Sri Lanka. 1998. Economic Progress of Independent Sri Lanka.

3. Central Bank of Sri Lanka. Annual Reports, Various Issues.
4. European Commission. 2013. European System of Accounts 2010 (ESA10), Section 2.51, Luxembourg.
5. IMF. 2014. Government Finance Statistics Manual 2014. Washington, DC: International Monetary Fund.
6. IMF. 2020. 'State-Owned Enterprises: The Other Government.' IMF Fiscal Monitor, April 2020.
7. Guluzade, A., 2020, May. How reform has made China's state-owned enterprises stronger. In World Economic Forum. May (Vol. 21).
8. Kim, K. and Panchanatham, N., 2021. Reform and privatization of state-owned enterprises in India. In Reforming State-Owned Enterprises in Asia (pp. 157-168). Springer, Singapore.
9. Knight.M., Guruge, A. and Cham, M.R., 2017. State-owned enterprise reforms in Sri Lanka: the way forward. Manila : Asian Development Bank Institute.
10. Lakshman.W.D. ed., 1997. Dilemmas of development: fifty years of economic change in Sri Lanka. Sri Lanka Association of Economists.
11. Ministry of Finance. Annual Report, Various Issues.
12. Mukherjee, A., Sarma, A.P., Barah, A. and Mohan, A., 2020. Public Sector Enterprises in India : Enhancing Geo-Strategic Reach and Exports.
13. OECD. 2015. OECD Guidelines on Corporate Governance of State-Owned Enterprises, 2015 Edition. Paris: OECD Publishing.
14. PwC. State-Owned Enterprises: Catalysts for public value creation?
15. World Bank Group. 2014. Corporate Governance of State-Owned Enterprises: A tool kit.

පැවරීම, සහ පොද්ගලික අංශයේ සහභාගිත්වය යන අංශයන් තුළ ජාතික ආයවැයෙන් වෙන් කළ මුදල් යොදා ගනීමින් මුදල් කොමිෂන් සහාව විසින් 2021 වසරේද දී පියවර කිහිපයක් ක්‍රියාත්මක කිරීමට නිරදේශ කරන ලදී. උප රාජ්‍ය මට්ටමින් අධ්‍යාපනය සහ සෞඛ්‍ය සේවා ලබා දීම ඇතුළත් මුවන්ගේ වියදම් අවශ්‍යක ගුවනාගත ඉටු කර ගැනීමට පළාත් සහාවලට ප්‍රමාණවත් අරමුදල් වෙන් කිරීමට මුදල් කොමිෂන් සහාව නිරදේශ කළේය. තවද, සම්පත් සංඛ්‍යාදීව භාවිත කිරීම සහ පළාත් සහාවලට සැපුවම අරමුදල් සැපයීම මගින් ප්‍රාදේශීය විෂමතා අවම කිරීම, සංවර්ධන කටයුතු ක්‍රියාත්මක කිරීම සඳහා එකාබද්ධ වාර්ෂික සැලසුමක් සකස් කිරීම සහ පළාත් සහා අතර තුළින සම්පත් බෙදා හැරීමක් පවත්වා ගෙන යැම සහකික කිරීම සඳහා නිරදේශ සිදු කෙරීමේ. ආපදා ප්‍රතිචාර හා ආපදා අවම කිරීමේ කටයුතු සහ ප්‍රජා මූලික මැදිහත්වීම් බොහෝමයක් පළාත් සහා සහ පළාත් පාලන ආයතන හරහා සිදු කෙරෙන බැවින්, පළාත් පාලන ආයතනවලට සේවා සැපයීම

සහ පරිසර ආරක්ෂණ කටයුතු සඳහා ජාතික ආයවැය යටතේ විශේෂ ප්‍රදානයක් වෙන් කිරීමට කොමිෂන් සහාව නිරදේශ කර ඇත. මෙම නිරදේශයට අනුකූලව, මුදල් කොමිෂන් සහාව විසින් එවැනි කටයුතු සඳහා අනෙකුත් අමාත්‍යාංශ සහ දෙපාර්තමේන්තු සඳහා සිදු කරන අරමුදල් වෙන් කිරීම් නවතා දැමීමේ අවශ්‍යක ගුවනාගත ඉස්මතු කරන ලදී. තවද, මධ්‍යම රජයේ ආයවැය මත පළාත් සහා සහ පළාත් පාලන ආයතනවල යැපීම අවම කිරීම සඳහා ආදායම උත්පාදනය ඉහළ නැංවීමට පළාත් සහා සහ පළාත් පාලන ආයතන සවිබල ගැන්වීම කොමිෂන් සහාව විසින් නිරදේශ කරන ලදී. අන්තර් උප රාජ්‍ය මූල්‍ය සම්බන්ධීකරණය ගක්තිමත් කිරීම සඳහා ජාතික සහ උප රාජ්‍ය ආයතනවල සැලසුම්කරණය, ආයවැය සැකසීම සහ රාජ්‍ය ආයෝගන වාර්තා කිරීම සඳහා පොදු රාමුවක් සකස් කිරීමට මුදල් කොමිෂන් සහාව විසින් නිරදේශ කරන ලදී. රජයේ ආයවැය මත රඳා පැවතීම අඩු කරමින්, රට තුළ තුළින සංවර්ධනයක් පවත්වා ගෙන යන අතරතුර, සේවාවල

ගුණාත්මකභාවය වර්ධනය කිරීම සඳහා අදාළ අංශවල සහ ප්‍රදේශවල පෙදේගිලික ආයෝජන දීමෙන් කිරීම සඳහා ද නිර්දේශ සිදු කෙරිණි.

පළාත් සභාවල අයවාය කටයුතු

2020 වසරට සාපේක්ෂව ඉහළ ගිය ආර්ථික කටයුතු පිළිබිඳු කරමින් පළාත් සභාවල ආදායම රස් කිරීම 2021 වසරේ දී වර්ධනය විය. බඳු ආදායම රස් කිරීම ඉහළ යැම හේතුවෙන් 2020 වසරේ රුපියල් බිලියන 52.2ක් වූ පළාත් සභාවල සමස්ත ආදායම 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 58.1ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. පළාත් සභාවල ප්‍රධාන ආදායම මූලාශ්‍රය ලෙස අඛණ්ඩව පවතින මුද්දර ගාස්තුවලින් රස් කළ ආදායම, 2020 වසරේ දී වාර්තාව වූ රුපියල් බිලියන 27.4 සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 38.8ක් දක්වා ඉහළ යැම තිසා ආදායමෙහි සිදු වූ වැඩි වීම හේතුවෙන් 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 43.1ක් වූ බඳු ආදායම, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 51.1ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. කෙසේ වෙතත්, දැනට පවතින ආනයන සීමා මධ්‍යයේ මෝටර් රථ ලියාපදිංචි කිරීම අඩු වීම මූලික වශයෙන් හේතු කරගෙන, බලපත්‍ර ගාස්තුවලින් උපයනු ලබන ආදායම, 2020 වසරේ දී වාර්තාව වූ රුපියල් බිලියන 11.2 සාපේක්ෂව, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 10.8ක් දක්වා පහත වැටුණි. 2019 දෙසැම්බර් මාසයේ දී ජාතිය ගොඩනැගීමේ බද්ද ඉවත් කිරීමෙන් සමඟ 2020 වසරේ රුපියල් බිලියන 2.7ක් වූ මධ්‍යම රුපියල් බිලියන 6.3ක් දක්වා සහ වැටුණි. මේ අතර, 2020 වසරේ රුපියල් බිලියන 9.1ක් වූ බඳු නොවන ආදායම, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 7.1ක් දක්වා පහත වැටුණි. බස්නාහිර පළාතේ හැරුණු කොට අනෙකුත් සියලු පළාත්වල ආදායම පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී පහත වැටුණි. ඒ අනුව, මුද්දර ගාස්තු සහ පොලී ආදායමෙන් ලද ඉහළ ආදායම හේතුවෙන්, සියලු පළාත් සභා විසින් රස් කරනු ලබන සමස්ත ආදායමේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස සියලු පළාත් සභා විසින් රස් කරනු ලබන ආදායම හේතුවෙන්, සියලු පළාත් සභා විසින් රස් කරනු ලබන සමස්ත ආදායමේ ප්‍රතිශතයක් ලෙස බස්නාහිර පළාතේ ප්‍රදාන සියලු සියයට 46.8 සිට 2021 වසරේ දී සියයට 53.6ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. අනෙකුත්

පළාත් සභා අතරින් වයඹ සහ දකුණු පළාත් සභා සමස්ත ආදායමෙන්, පිළිවෙළින්, සියයට 10.3කට සහ සියයට 10.0කට දායකත්වය දක්වේය.

පෙර වසරට සාපේක්ෂව 2021 වසරේ දී මූලික වශයෙන් ප්‍රනරාවර්තන වියදම් ඉහළ යැම හේතුවෙන් පළාත් සභාවල සමස්ත වියදම ඉහළ ගියේය. නාමික වශයෙන්, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 337.0ක් වූ සමස්ත වියදම, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 376.4ක් දක්වා ඉහළ ගිය අතර, 2020 වසරේ මෙන් 2021 වසරේ දී, එය ද.දේ.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස, සියයට 2.2ක් ලෙස නොවනස්ව පැවතිණි. ප්‍රධාන වශයෙන්, ප්‍රදේශගිලික වැටුප් හා වේතන ගෙවීම සඳහා වත වියදම, 2020 වසරේ දී වාර්තාව වූ රුපියල් බිලියන 228.6ක සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 251.5ක් දක්වා ඉහළ යැම හේතුවෙන්, 2020 වසරේ රුපියල් බිලියන 289.7ක් වූ ප්‍රනරාවර්තන වියදම්, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 317.0ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. පළාත් සභාවල සමස්ත ප්‍රනරාවර්තන වියදමෙන් සියයට 79.4ක ප්‍රතිශතයකට දායක වෙමින් ප්‍රදේශල වැටුප් හා වේතන ප්‍රනරාවර්තන වියදම්වල විභාගතම සංරච්ඡය ලෙස පැවතිණි. මේ අතර, පළාත් සභාවල වැටුප් හා වේතනවලින් සියයට 90ක් පමණ අධ්‍යාපන සහ සෞඛ්‍ය අංශ වෙනුවෙන් වැය කෙරිණි. බස්නාහිර, මධ්‍යම සහ දකුණු පළාත් සභා වැඩිම වියදම් දරන පළාත් පාලන ආයතන ලෙස වාර්තාව වූ අතර, පළාත් සභාවල සමස්ත ප්‍රනරාවර්තන වියදමෙන් මෙම පළාත් සභා ත්‍රිත්වය, පිළිවෙළින්, සියයට 20.6කට, සියයට 12.8කට සහ සියයට 12.5කට දායකත්වය දක්වේය.

6.9 කංඩා සටහන

පළාත් සභාවල අයවාය තත්ත්වය

	රුපියල් බිලියන			
දියුණය	2018	2019	2020 (අ)	2021 (අ)
මුළු ආදායම	88,689	91,344	52,245	58,141
බදු ආදායම	82,228	81,499	43,096	51,067
බදු නොවන ආදායම	6,461	9,845	9,149	7,075
මුළු වියදම	292,265	310,124	337,006	376,447
ප්‍රනරාවර්තන වියදම්	251,552	286,884	289,667	316,969
එසින් වැටුප් හා වේතන	198,129	219,698	228,561	251,525
ප්‍රාගධන වියදම්	40,713	23,240	47,339	59,478
මධ්‍යම රුපියල් බිලියන	203,576	218,780	284,761	318,306
සාමුහික ප්‍රදාන	180,095	199,968	265,593	284,602
උපමාන පදනම ප්‍රදාන	2,462	2,205	1,752	2,559
පළාත් විශේෂිත සංවර්ධන				
පදනම	13,536	11,376	11,004	12,632
විශේෂ යෝජන තුම				
සඳහා විශේෂිත ප්‍රදාන	7,483	5,230	6,412	18,513
(අ) සංගේධින	මුළයන්: මුදල් අමාත්‍යාංශය			
(ආ) තවකාලික	පළාත් සභා හා පළාත් පාලන කටයුතු රාජ්‍ය අමාත්‍යාංශය			

මේ අතර, ප්‍රධාන වශයෙන් ම විශේෂ ව්‍යාපෘති සඳහා සිදු කළ වියදම ඉහළ යැම හේතුවෙන්, පලාත් සහාවල ප්‍රාග්ධන වියදම, 2020 වසරේ දී වාර්තා වූ රුපියල් බිලියන 47.3 සිට 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 59.5ක් දක්වා ඉහළ ගියේය.

පලාත් සහාවල ආදායම ලැබීම් ඉහළ ගිය ද, පලාත් සහාවලින් වසර තුළ දී දරන ලද ඉහළ වියදම සපුරා ගැනීම සඳහා මධ්‍යම රජය විසින් පලාත් සහා වෙත ලබා දුන් පැවරුම් සැලකිය යුතු ලෙස ඉහළ ගියේය. ඒ අනුව, ප්‍රධාන වශයෙන් ම සාමූහික ප්‍රදාන සහ විශේෂ ව්‍යාපෘති සඳහා ලබා දෙන ප්‍රදාන ඉහළ යැම හේතුවෙන්, පලාත් සහා වෙත මධ්‍යම රජය විසින් ලබා දුන් පැවරුම්, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 318.3ක් දක්වා සියයට 11.8කින් ඉහළ ගියේය. ද.ම්.නි.යෙහි ප්‍රතිශතයක් ලෙස මධ්‍යම රජයෙන් සිදු කළ පැවරුම්, 2020 වසරේ සිට නොවෙනස්ව පවතින් 2021 වසරේ දී සියයට 1.9ක් ලෙස පැවතිණි. සමස්ත පැවරුම්වලින් සියයට 89.4ක් නියෝජනය කරමින්, 2021 වසර තුළ දී පලාත් සහා වෙත ලබා දුන් සම්භා ප්‍රදාන රුපියල් බිලියන 284.6ක් ලෙස වාර්තා විය.

මේ අමතරව, 2020 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 6.4ක් ලෙස වාර්තා වූ විශේෂ ව්‍යාපෘති සඳහා ලබා දුන් ප්‍රදාන, 2021 වසරේ දී රුපියල් බිලියන 18.5ක් දක්වා ඉහළ ගියේය. 2021 වසර තුළ දී, අදාළ පලාත් සඳහා විශේෂිත සංවර්ධන ප්‍රදාන සහ උපමාන පාදක ප්‍රදාන, පිළිවෙළින්, රුපියල් බිලියන 12.6ක් සහ රුපියල් බිලියන 2.6ක් විය. ඒ අතර, සමාලෝචනය කෙරෙන කාලපරිච්ඡය තුළ දී, පලාත් සහාවල වියදමෙන් සියයට 84.6ක් මධ්‍යම රජයේ පැවරුම් ඔස්සේ මූල්‍යනය කිරීමෙන් පෙනී යන්නේ මධ්‍යම රජයේ අයවැය මත එල්ල වන පිබනය අවම කිරීම සඳහා පලාත් සහා තුළ ආදායම් ජනනය කිරීම දිරිමත් කරවන කළාපිය මට්ටමේ කුමෝපායන්හි දැඩි අවශ්‍යතාවයයි. අනවුතු ලෙස විශාල පලාත් පාලන සහ ප්‍රාදේශීය සහා ක්‍රමයක් පවත්වාගෙන යාම මධ්‍යම රජයේ අයවැයට සැලකිය යුතු මූල්‍ය බරක් වී ඇති බව ද සඳහන් කළ හැකිය. එම ආයතනවල මූල්‍ය කටයුතු සම්බන්ධයෙන් මහජන නිරික්ෂණ සහ වගකීම් සහතික කරමින්, පලාත් පාලන සහ ප්‍රාදේශීය සහා ක්‍රමය තුළ දැඩි යහපාලන නීති සංග්‍රහයක් ක්‍රියාත්මක කළ යුතු බවට යෝජනා කෙරේ.

